

פרשנות פרטית להיסטוריה

הסדרה הסלאבית

וסיל מאכנו

פרשנות פרטית להיסטוריה | אָסיל מאָנו

A Private Comment on History

Vasyl Makhno

עורך ראשי: יואב איתמר

עורך: מילי שמידט

מתרגם: אנטון פפרני

מנקדת: ניצה פלד

מעמדת: חרות ישלח

מעצב הכריכה: לידור גרינברג

ציור העטיפה: "מוביל-מים בצ'ורטקוב" (1936) מאת סשה בלונדר,
המוזיאון הלאומי של קרקוב, פולין.

The usage of the front cover photo was made possible thanks to the
Painter's son and daughter Marc Blondel, Hélène Feydy-Blondel,
and thanks to the National Museum, Kraków, Poland.

Pracownia Fotograficzna Muzeum Narodowego w Krakowie: צילום התמונה

פרסום הספר התאפשר בזכות מענק מטעם Ukrainian Jewish Encounter

© 2017 כל הזכויות בעברית שמורות

לחבר לעט הוצאה לאור ולמחבר

penpal.co.il

מהדורה ראשונה אוגוסט 2017

אין להעתיק, לצלם, לשכפל, לסרוק, לאחסן במאגרי מידע או להפיץ ספר זה
או חלקים ממנו, בשום צורה ואופן, ובשום אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני
כלשהו, הקיים כיום או יהיה בעתיד. כמו כן, אין לעשות בספר זה כל שימוש
מסחרי, לרבות צילום והקלטה, ללא אישור בכתב מהמוציא לאור.

פרשנות פרטית להיסטוריה

שירים

וסיל מאכנו

סדר השירים

	”המולדת”
”Батьківщина”	
	”משורר אוקראיני”
”Український поет”	
Aureliano Buendia של בדירות עם הקולונל Aureliano Buendia	
Сто років самотності з полковником Aureliano Buendia	
	יהודה עמיחי
Єгуда Аміхай	
	בפסטיבל השירה
На поетичному фестивалі	
	שיר לאנה פרייליך
Вірш для Анни Фрайліх	
	על כוס קפה ב-”Starbucks”
На каві у ”Starbucks”	
	”9/10”
”9/10”	
	”אֶלֶּהִי”
”Господи”	
	הבן התועה
При-блудний син	
	”האם זה האור מהנר”
”Хіба то світло від свічки”	
	”הרבית בהכנות כאחד מבני לווייתו של אודיסאוס”
”Довго збираєшся ніби ти у команді Одиссея”	
	תיארת לי עצמי: התאטרון

5 | וסיל מאכנו

Уявилося: театр

על המלט

Гамлета Про

LA MAMA

LA MAMA

Astor place

Astor place

וריאציית ג'אז

Джазова варіяція

גלויה מניו יורק לבוגדן זדורה

Нью-йоркська листівка Богданові Задурі

תורת התרגום העיונית והיישומית

Теорія і практика перекладу

דיפטח על השירה

Диптих про поезію

בלדה על שמונה שירים

Балада про 8 віршів

כרוניקת מסעותיהן של הנמלים-הביבליופיליות

Хроника мандрів мурах-бібліофілів

"אולי בשמים אי-שם"

"Мабуць, десь там угорі"

שם המשפחה

Прізвище

פנקס

Записник

"Gosser" בבית הבירה

У пивному барі "GOSSER"

הכלב

Пес

על הפייסטה

Про фієсту

“השבוע השלישי של המסע נשפך כמו יין”

“Третій тиждень мандрівки витік вином”

חלילית

Флейта

“אי-אז שוטטת במרחב הגבעות”

“Колись ти блукав пагорбами”

סתיו בקרבת האוקיינוס

Осінь поблизу океану

“אתה”

“Ти”

אלגיית המים

Елегія води

“ליד ברכת הארמון המצופה בשיש”

“Біля викладеної мармуром чаші басейну”

“רזה דקיק – כאטריית אורז”

“Тонкий - наче рисова паличка”

המזמור הראשון

Псалом перший

קבלת השבת בצפת

Субота у Цфаті

לרעייתי

Дружині

Would You Stop Loving Her If You Know She's A Lesbian?

Would You Stop Loving Her If You Know She's A Lesbian?

На березі ріки

תמונה משנת 1969

Фотографія 1969 року

”בבוא פוקרוֹכה בכפר הולדתי – חג גדול”

”На Покрову у моєму родинному селі – Празник”

פרשנות פרטית להיסטוריה

Приватний коментар до історії

* * *

המולדת
המולדת – היא סבי ואני
שערכ חג הטבילה¹
סוכבים מהלכים במשקנו
מקדשים את מקננו
שנרפש ביגיע כפיו

אני נושא אחריו מים קרים בקערה אדירה
כמו ירח מלא ואני שופך אף טפה

המולדת – זוהי ילדה
קטנטנה על חול הגדה
גלויות לעיני רק תנועות הצפור
של גופה
ומשום-מה היא דומה
לבתי.

¹ חג נוצרי לזכר טבילתו של ישו בידי יוחנן המטביל, חל בימים 18-19 בינואר. המים שקודשו לכבוד החג נחשבים סגולה נגד מכאובים רבים, משקים בהם את החולים ומזים אותם על כנסיות, בתי מגורים ושאר המבנים במשק הבית, על בני המשפחה ועל בהמות הבית, על מנת לקדשם.

батьківщина

батьківщина – се мій дідо і я

що перед Водохрещем ходимо

по оборі освячуючи

наші тяжко зароблені ним маєтки

я ношу велику миску з водою

немов повний місяць не розхлюпуючи ні краплі

батьківщина – се маленька дівчинка на піщаному березі

і видно лише пташині рухи її

тіла

і вона чомусь схожа ...

на мою дочку.

* * *

מחווה לפטרו מורוז

משורר אוקראיני

מכרח לכתב שירה מחרות

לכו בלכם...

לסחב את משא הצב של ההיסטוריה המעוותת כמו תיק
מחלה עם חשש לאלכוהוליון

אף כי

אפשר להכנס בחצות לקונכיית בית היוצר
של החבר ולשתות אתו עד הבקר ולקנח לגימה בריח
צבעי שמן ומסגרות מהקצעות
אף לשפח לטלפן לרעה כנגד כל צרה שלא תבוא...

על הבקר אפשר לעמד בכטלה ליד הצרכניה יחד עם העורבים התפורים
למעיל השלג כמו בפתורים שחרים
ולתרגל כמו דאדאיסט עם שרשי המלים עד כדי
אבסורד מחלט

— מכירת המשקאות החריפים מתחילה בשעה 11 —

ולדעת שאסתטיקת המעגלים המשלשים והרבועים האליפטיים תכלא
ברבוע שחר²

— והכל באמת משחיר בעינים —

ולקרא ספרות מקצועית על האלכוהוליון ולהתפלא
כי לא התמזל מזלם של רבים מאתנו

² אלוזיה לתמונתו של קזימיר מלביץ' "הריבוע השחור" (1915).

Петрові Морозу

Український поет

мусить писати римовані вірші
пішли ви...

тягти на собі черепашу ношу викривленої історії
хвороби з підозрою на алкоголізм

хоч

можна о 12-й вночі вповзти у мушлю майстерні
приятеля і пити з ним до ранку закусуючи запахом свіжої олійної
фарби і тирси підрамників
забувши зателефонувати дружині, так, про всяк випадок...

зранку стовбичити біля магазину разом із воронням яке чорними
гудзиками пришите до пальта снігу
і як дадаїст вправлятися з коренями слів доходючи до повного
абсурду

– алкоголь продають з 11-тої –

знати що естетика трикутних кіл і еліптичних квадратів замкнеться
у чорному квадраті

– а в очах чорніє насправді –

читати спеціальну літературу про алкоголізм – і дивуватись
скільки із наших не пощастило

להזכר שגם שבצ'נקו הייתה...
ולמשך חצי שעה לשקע באשר לנכח ההשואה

בלי להזכיר

את בודלר – מגדל הפרחים

ורלן – רמבו – אנשי הבוהמה של פריז

אליז – בנקאי הקרקעות בארץ הישימון

פאונד – פרשן הרדיו הפסיכי (לדעת

אנשי צבא ארצות הברית)

על נהרות בבל אין טעם לשבת על מה יש לדגור

– כי הרי אינך תרנגולת –

על גדות סן: 14 אלף אמנים יצירו את ג'וקונדה

כדי למכרה: עירמה או מזקנת – לא משנה

שלא יזקה אותה דה וינצ'י – הוא לא ידע דבר וחקצי דבר על ה-copyright –

באזור נהרם בין הדסון לאיסט ריבר – כמשורר בניו יורק – יונת השמים –

ממשדר החדשות נודע לך ששלוש פעמים ביום 138 אלף נרקומנים עוברים

רפוי בקור –

וההומואים והלסביות – אחים ואחיות רחמניים – באהבת הזולת

והיהודים מחכים למשיח

אז מה נשאר:

החובות שלא נפרעו

הזמנה לדיון בבית המשפט

פרטיס טיסה לבלגרה

згадати що шевченко також був...
і півгодини бути щасливим від порівняння

не згадуючи:

бодлера – квітникаря

верлена – рембо – паризьких богемників

еліота – банкіра ялової землі

павнда – радіокоментатора і психа (на переконання американських
військових)

на ріках вавилонських уже нічого не висидиш

– бо ти не квочка –

на берегах сени: 14 тисяч художників намалюють аби продати

джоконду: голу чи з бородою – байдуже

аби не впізнав її да вінчі – він не знав про copyright –

на межиріччі гудзону та іст-ривер – поетом у нью-йорку – голубом
небесним –

знаєш з останніх вістей що 138 тисяч наркоманів тричі на день
займаються голкотерапією –

а гомосексуалісти та лесбійки – брати і сестри милосердя –
любов'ю до ближнього

а гебреї чекають на месію

що ж залишається:

несплачені борги

виклик до суду

квиток до белграда

– הַעֵט – הַנֶּזֶר

– הַדִּיּוֹ הַקְרוּשׁ – דָּמוֹ הַשָּׂחַר שֶׁל הַמְחָשֵׁב –

וְהַהֲתַמְכְּרוּת הַזֹּאת לְסֵם רְשׁוּם הַמְלִים

– כְּשֶׁהַמִּוֶּרְפוּלוּגְיָה דוּמָה לְמוֹרְפִיּוּם –

אֵינְךָ חוֹשֵׁשׁ שֶׁתִּפְרִיז בְּמִנּוּן ?

– שׁוֹאֲלִים אוֹתְךָ –

כִּי מִתְמַכְּרִים מִתְמַסְרִים לְאַמְנוֹת הַמְזַרְקִים הַחֵד-פְּעֻמִּים

עִם דָּם הָאֲנוּשׁ הַקְרוּשׁ

– ручка – папір

– засохле чорнило – чорна кров комп'ютера –

і ця наркотична залежність: записувати слова

– коли морфологія схожа до морфію –

чи не боїшся передозувати?

– питають –

бо кохаються у мистецтві одноразових шприців

із засохлою людською кров'ю

מאה שנים של בדידות עם הקולונל Aureliano Buendia

הייתי משכנע שהרומן "מאה שנים של בדידות" יוכל לפצות אותי על כמה שבועות של בדידות על כן הספר נח על שלחני פתוח בעמוד הראשון

כאשר קולונל אאורליאנו בואנדיה מחטט בקופסת מתכת מכין קפה לעצמו

גם אתה מדי בקר בחשף בקפה מגרעיני שעורה³ קלויים
 פי בימים ההם לא שתו קפה אחר באזור ההוא

לא התקדמת מעבר לעמוד הראשון

הקולונל קפא דום בפותחו את קופסת המתכת

ואתה יללת רק לתאר לעצמך את הטעם והניחוח שיכלו להיות לקפה ההוא
 בקולומביה

ועוד התחשק לך לזכר את המתכון שלפיו הקולונל בשל את הקפה ההוא מדי בקר
 ועוד השמות הספרדיים הפוליים – של דרום אמריקה – הרקוסים לפי המסורת
 הספרדית אשר נתקלת בהם על דפי הספר:
 הראשון – שם האב, השני – שם האם: זה הוסיף טעם לשעורה חלוטה

יכלת לשאל את הקולונל איפה קונים סיגרים טובים אך לא הספקת – פי שכנך החביב
 אשר כל החיים עשן רק סיגריות מגלגלות⁴ – הביא לך כמה עלי טבק יבשים

3 תחליף זול לקפה (בדומה לתה שעורה הנפוץ ביפן ובסין) שהיה נפוץ בבריה"מ לשעבר כשהיה קשה להשיג קפה אמיתי. ככל הנראה, השיר מתאר את המשקה הנמס בשם "שיבולת השעורה".

4 סיגריות מגולגלות מהסוג המוזכר כאן היו נפוצות בעיקר באזורים כפריים או בכל מקום אחר שבו היה קשה להשיג סיגריות אמיתיות – למשל, בצבא הפועל בעתות מלחמה, עשו אותן מכל נייר הבא ליד (גם מעיתונים ישנים) ומילאו בטבק הכי זול שהשיגו או בצמח ממין Nicotiana rústica (מילולית: טבק כפרי) הקרוי בעברית טבק גס ומוכר בעולם גם בשמו הרוסי מכוֹרְקָה. צמח זה מכיל 5% – 15% ניקוטין לעומת 0.75% – 2.88% בטבק (Nicotiana tabacum).

Сто років самотности з полковником Aureliano Buendia

я був впевнений що "Сто років самотности"
можуть скрасити кілька тижнів моєї самотности
тому книжка лежала на столі відкрита на першій сторінці

*коли полковник Aureliano Buendia копирсаючись у металевій банці
готує собі каву*

ти також кожного ранку помішував ячмінну каву
бо інакшої тоді у цій місцині не пили

далі першої сторінки ти не просунувся

полковник так і застиг відкриваючи металеву банку

і ти міг тільки уявити який запах і смак мав би бути в тієї
колумбійської кави

а ще тобі хотілося запам'ятати рецепт за яким полковник щоранку
ту каву варив

а ще – подвійні – еспано-латиноамериканські прізвища –
зашнуровані за еспанською традицією які зустрічалися на
сторінках книжки:

перше – батькове друге – материне: додавало смаку запареному
ячменю

ти міг би запитати полковника де купити добрі цигарки але не
встиг – бо милий сусід

який усе життя палив самокрутки – приніс тобі кілька листків
висушеного тютюну

מקטיף אֶשְׁתַּקֵּד וְגִלְלִיל דֵּק שֶׁל נֶיֶר סִיגְרִיּוֹת – הוּא עֲצָמוֹ הַעֲדִיף לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּנֶיֶר
עֲתוֹן : אָמַר שְׁעַם דִּיּוֹ בֵּית הַדְּפוּס הַסִּיגְרִיּוֹת חֲזָקוֹת יוֹתֵר

כָּךְ חֲלָפוּ כַּמָּה יָמִים :

הַתְּמַזְמֵזִי בֵּין כָּל כְּתָבֵי הַיָּד הַמְּפֻזָּרִים בְּחֶפְזָה – רְשׁוּמוֹת הַנְּמָלִים בַּפְּנֵקֶס
הַסֶּפֶר הַמְּגַבֵּשׁ – קֶפֶה שְׁעוּרָה שְׁנֹשְׁפֵף מִהַקֶּפֶסָה

זֶה לֹא רַע בְּכֻלּוֹ לְהִיּוֹת קוֹלוֹנָל וְלִשְׁתוֹת מִדֵּי בִקֵּר קֶפֶה אֲמַתִּי – פֶּה חֲשַׁבְתִּי

אֵף לֹא רְצִיּוֹתִי לְהַמְשִׁיךְ בַּקְרִיאָה
וְעַל כֵּן

הַקוֹלוֹנָל הַסִּפִּיק רַק לְהַרְתִּיחַ אֶת הַמִּים

יּוֹם אֶחָד שְׁכַנִּי הִתְעַנְּנָן בַּסֶּפֶר שְׂאֵל אִם אוֹכֵל לְתַת לוֹ כַּמָּה דְּפִים
שְׂאֵינָם נְחוּצִים לִי
לְגִלְגוֹל סִיגְרִיּוֹת
עֲנִיתִי שְׂלֵא אוֹכֵל – כִּי רַק הַתְּחִלְתִּי לְקִרְא אוֹתוֹ וּמִשְׁהוּ מִפְרִיעַ לְהַתְמַקְדֵּד וּלְהַתְקַדֵּם

וּבִינְתִים קוֹלוֹנָל אֲאוּרְלִיאָנוּ בּוֹאֲנֵדְיָה נְעֵלָם לֹא יִדוּעַ לְאֵן וְגַם הַשֶּׁכֶן לֹא בָּא

מָה נִשְׂאָר לִי : א) קֶפֶה רַק לְכַמְּה סְפָלִים (ב) כַּמָּה יָמִים עַד שְׂאֵסַע מִפָּה

וְדַקָּא יּוֹם לְפָנַי שְׁעוֹבְתִי בָּא הַשֶּׁכֶן עִם חֲבִילַת עֲתוֹנִים וְקָרָא לִי חֲדָשׁוֹת
וּבְמֵאֲמָר אֶחָד הוּא נְחָקַע בְּקוֹלוֹמְבִיָּה וּבְרִשְׁתוֹת הַסְּמִים שְׁבָה

אֲמַרְתִּי לוֹ שְׁהוֹפֵר – זֶה שְׁסִפְרוּ נְדָרְשׁ לוֹ לְגִלְגוֹל סִיגְרִיּוֹת – הוּא יְלִיד קוֹלוֹמְבִיָּה
וּמִעֲשֵׂן רַק סִיגְרִים קוֹבְנִיִּים

з минулорічного урожаю і тонкий рулон цигаркового паперу – сам він частіше уживав папір газетний: бо казав що зі шрифтами цигарки міцніші

так минуло кілька днів:

я тягнув час серед порозкиданих наспіх рукописів – мурашиних записів у нотатнику

засохлого цукру – розсипаної ячмінної кави

непогано бути полковником і пити щоранку справжню каву – подумалось

але далі читати не захотів:

тому

полковник встиг тільки нагріти воду

одного разу сусід запитався про книжку: чи не дав би я йому кілька непотрібних сторінок

для самокруток

я відповів: що не могу – бо тільки почав її читати й усе щось заважає просунутись далі

тим часом полковник Aureliano Buendia кудись зник і також не приходив сусід

у мене залишалось: 1) кави на кілька горнят і 2) кілька днів до від'їзду

саме за день до від'їзду знову навідався сусід з пачкою газет і читав мені новини

в одній із статей він натрапив на Колумбію і її наркосиндикати

я сказав йому – що цей письменник – книжку якого він хотів розкурити – колумбієць

і палить кубинські сигари

והשֵׁכֶן נִזְכָּר שְׂיֹם אָחַד הוּא רָאָה סִיגְרִים כְּאֵלֶּה בְּחֲנוּת אַחַת בְּעִיר אֶף לֹא קָנָה כִּי הָיוּ יְקָרִים מְעַל וּמְעַבֵּר וְעוֹד הוֹסִיף שֶׁהָיוּ לוֹעֲגִים לוֹ אֱלֹהֵי הָיָה מְעַשֵּׂן אוֹתָם פֹּה

נִפְרָדְנוּ לְשִׁלּוֹם

לְבִסּוֹף הוּא שָׁאַל – נְבוּזָדַן וּמְהַסֵּס – אִם אוּכַל לְשַׁלַּח לוֹ אֶת הַסִּיגְרִים הָהֵם מִהָעִיר וְאִם אֲסָכִים לְהַשְׁאִיר לוֹ אֶת הַסֶּפֶר הַזֶּה עַד שֶׁאֲגִיעַ בְּפַעַם הַבָּאָה וְהַבְּטִיחַ שֶׁיִּקְרָא אוֹתוֹ וְלֹא יִגְלַגֵּל מִמֶּנּוּ סִיגְרִיּוֹת

יְדַעְתִּי שֶׁלֹּא אָבֹא הֵנָּה שׁוֹב אֶף לְבַל אֲכַזִּיבוּ מִסְרְתִּי לְיָדוֹ הַמּוֹשֵׁטֶת אֶת הַכֶּרֶף שֶׁל “מֵאָה שָׁנִים שֶׁל בְּדִידוֹת” – כִּלּוֹ מִכְתָּם בְּקִפָּה מְגֻרְעֵינִי שְׁעוֹרָה וְסִפּוּג רִיחַ טַבֵּק טָחוּב

*סוף-סוף קולונל אאורליאנו בואנדיה שחה את הקפה עד תום והכיט בחלון
הוא לא זכר את שנת לידתו אך ידע בוודאות מלאה שהקפה שנשאר לו יספיק
רק לספל אחד*

сусід згадав що одного разу у місті він бачив ті сигари у крамниці
але не купив бо були

задорогі і ще додав: що з нього сміялися б якби він тут їх смалив

ми розпрощалися

насамкінець він попросив – ніяковіючи – чи не надіслав би я йому
тих сигар

з міста – і також чи міг би залишити книжку

до другого мого приїзду

обіцяючи що він її прочитає і не пустить на куриво

я знав: що більше сюди не приїду але щоби не розчарувати його
подав до рук

"Сто років самотности" – поплямлені ячмінною кавою і з запахом
відсирілого тютюну

*полковник Aureliano Buendia нарешті допив свою каву і подивився
у вікно*

*він не пам'ятав року свого народження але точно знав що кави
залишилось*

лише на одне горнятко

יהודה עמיחי

הַרְבֵּרֵט הֵבִיא אֵלַי אֶת יְהוּדָה עַמִּיחִי שִׁיבִשְׁתִּיּוֹ כְּצַמַּח לְעֵשְׂבִיָּה
וְהִשְׁאֲרָתִיּוֹ תַחַת הַשֵּׁם קַקְטוּס צֶבֶר אִף כִּי עַמִּיחִי נֹלַד בְּגֶרְמָנְיָה
וְהַצֶּבֶר הוּא יְהוּדִי שֶׁנֹּלַד בְּאַרְץ הַקִּדְשׁ

הַעֲלָה עַמִּיחִי הָיָה מוֹנַח זְמַן רַב בְּאִיזָה סֶפֶר גֶּרְמָנִי עַל הַסּוּרִיאֲלִיזְם
וְסוּף-סוּף הַדִּיף אֵלַי רֵיחַ אֲבָנֵי יְרוּשָׁלַיִם וּפְזוּרֵתֵי הָאֲבָנִים הָהֵן בְּשִׁירִים
כְּמוֹ כְּתָמִים שְׁחָרִים⁵ עַל בַּד לְבָן וְהֵן הַתְּכַסּוֹ בְּאִזּוּבִים יִרְקִים
בְּסֶפֶר הַגְּבָעוֹת וְהַשְּׁעוֹת⁶

סָנְדוּ דָוֵד וּמְרַגְלִית מִתְתַּיְהוּ סִפְרוּ לִי עַל עַמִּיחִי
כְּאֶשֶׁר יַחַד עִם סָנְדוּ נִסְעָנוּ לְבֵית הַקִּנְסֵט בְּנוֹבִי סָאד⁷
וְעַם מְרַגְלִית יִשְׁכְּנוּ בְּמַסְעֵדַת מְלוֹן Casino טְבֵלְנוּ לְחֵם לְכֵן בְּדָבָשׁ שֶׁנֶּגֶר עַל אֲמוּתֵינוּ
עַד הַמְרַפְקִים

בְּעֶרֶב לְזִכְרוֹ בְּנִיּוֹ יוֹרֵק שְׂעָה שֶׁהוֹקְרָאוּ שִׁירָיו
לְכֹל אֶחָד חָלְקוֹ עֲתָקֵי הַשִּׁירִים בְּשִׁתֵּי שְׁפוֹת – עֵבְרִית וְאַנְגְלִית –
וְכָל הַקְהָל זָמַר אֶת צְלִילֵי הָעֵבְרִית כְּאִלוֹ כֹּל אֶחָד לְפָנָיו כֵּן מְלֵא פִּי
זִיתִים בְּמִזְנוֹן

בְּעֶרֶב הַהוּא נִתְּף גֶּשֶׁם זְלַעְפוֹת לֹא הָיָה שׁוּם סְפוּי לְתַפְס מוֹנִית
הַמְטְרִיּוֹת הַתְּפָרְצוּ לְהַחְלִץ מִהַיַּדִּים וְעַפּוֹ יַחַד עִם בְּעֲלִיָּהֵן בְּמִבּוֹאוֹת New York
University
וְלֹא הָיָה אֶת מִי לְשָׂאֵל אִיךָ מְגִיעִים לְרַחוּב שְׁבוּ מִמְקָם Jewish Center

⁵ אלוזיה לשמות מכתבי האיורים של הפירטים (למשל, בספר "אי המטמון").

⁶ ספרו של וסיל מאכנו.

⁷ העיר השנייה בגודלה בסרביה.

Єгуда Амїхай

Герберт привїв до мене Єгуду Амїхая якого я засушив як гербарій
і залишив під іменем кактуса сабра хоч Амїхай народився у
Нїмеччині
а сабра це євреї народжені на Святій землі

Листок Амїхай довго пролежав у якомусь нїмецькому виданні про
сюрреалїзм
і нарешті запах мені камінням Єрусалиму і я те каміння
порозкладав у віршах
як чорні мїтки на білому полотні й вони поросли зеленим мохом у
Книзі пагорбів та годин

Санду Давід і Маргалїт Мататьягу оповїдали мені про Амїхая
коли з Санду ми їхали до синагоги у Новому Саді
а з Маргалїт у ресторані готелю *Casino* умочали білий хлїб у мед
що стїкав по руках аж до лїктів

у Нью-Йорку на вечорі його пам'яті коли читали вірші
то кожному роздали копії тих віршів двома мовами – їврит і
– англїйська
й уся зала виспївувала звуки ївриту так – наче кожен перед тим
набрав повен рот маслин у буфеті

того вечора була страшенна злива що годі було впїямати таксі
парасолі виривало з рук і вони літали разом із власниками в
околицях *NewYork University*
ні в кого було запитати де ж та вулиця де розташовано *Jewish Center*

סְטוּדְנָטִית אַחַת שֶׁפָּגַשְׁתִּי בְּאֶקְרָאֵי בְּרַחֲוֹב רֵיק מְאֹדִים
הִצְבִּיעָה לִּי אֶל הַבְּנִיָּן שֶׁסָּבְיָבוּ חֲגָתִי בְּחֶסֶר יִשְׁעֵי חֲצֵי שְׁעָה לְפָחוֹת
וְשָׁעָה שְׂדַבְרָתִי אִתָּה הָרוּחַ חִלְצָה מִטְרִיָּה מִיָּדָה וְרָצְתִי אַחֲרֵי הַמְטְרִיָּה הַהִיא פִּי הִרְצֵשְׁתִּי
אָשֶׁם
וְהִיא עֲמָדָה מְחִיכֶת בְּגֶשֶׁם

одна студентка яку випадково зустрів на порожній вулиці
вказала мені на будівлю навколо якої я безпорадно кружляв
півгодини

і коли ми розмовляли з її рук вирвало парасолю і я біг за тією
парасолею бо почував себе винним

а вона стояла під дощем усміхнена

בפסטיבל השירה

עֲשֶׂת הַמְשׁוֹרְרִים
הַמוֹפִיעִים בְּתִכְנִית הָאָרוֹעַ
קוֹרְאִים שִׁירֵיהֶם
לְעֲשֶׂרָה צוֹפִים וְאוֹלֵי לְמֵאָה

נִשְׁמַעַת סִימְפוֹנִיַת הַשָּׁפוֹת:
נֶאֱנָחִים הַכְּנוֹרוֹת הַחוֹשְׁנִיִּים שֶׁל הָאוֹקְרֵאִינִית
פּוֹרְחִים קוֹלְחִים מְתַלְקָחִים צְלִילֵי הַפְּשֵׁטָן שֶׁל הָעֶרְבִית
הוֹמִים מְתַלְהֵמִים הוֹלְמִים בְּתוֹזָה מְקַצְבֵי הַמְצָעֵד שֶׁל הַתֶּף הַגְּרָמְנִי
נֶגֶד כְּרוֹק טְרוֹמְבוֹן הַגֵּ'אז שֶׁל הָאֲנְגְלִית
הָאֲבוֹב טוֹחֵן בְּבִטְנוֹ אֶת הַהִגּוּי הַסְּפָרְדִי
סְקוֹפּוֹן צְרֶפְתִי גִלְנָטִי מְעוֹרֵר חֲלוֹמוֹת אֲרוֹטִיִּים אֲצֵל הַכְּנוֹת הַמְּגִיעוֹת לַפְּרָקָן

אֵךְ אֵין נִצּוּחַ וְאֵין מְנַצֵּחַ
וּמְקַצֵּב הַתּוֹמָרֵת מִשְׁתַּבֵּשׁ בְּמִקְצֵת

הַתְּרַגּוּמִים — עַל הַפְּנִים
כִּי נַעֲשׂוּ בְּתַפְזָה
לְמֵאֲרָגְנִים
תְּמִיד חֶסֶד זְמַן

עוֹד עֲשֶׂרָה מְשׁוֹרְרִים שִׁיקְרָאוּ מִחֵר
מְאֻזְיָנִים לְעֲשֶׂרָה שִׁקוֹרְאִים הַיּוֹם
וּמְפָהֲקִים מְעִיפוֹת חוֹשְׁבִים
עַל הַבִּירָה וְעַל בְּנוֹת עֵיר הַבִּירָה
עַל הַשְּׁעַר הַיְצִיג
עַל כַּמָּה מְשׁוֹרְרוֹת שֶׁהִגִּיעוּ לַפְּסִטִּיבֵל

На поетичному фестивалі

10 поетів

заявлені у програмі

читають вірші

для 10-х слухачів може для 100

звучить симфонія мов:

українська з еротичними зойками скрипки

пурхають лляні звуки арабської

бухають у грудях маршові ритми німецьких бубнів

стікає слиною джазовий тромбон англійської

гобой перемелує у своєму животі еспанську вимову

галантний саксофон французької збуджує сексуальні марення

майже дозрілих дівчат

диригента нема

й оркестра трохи збивається з ритму

переклади – препогані

бо роблені поспіхом

організаторам

як завше бракує часу

ще 10 поетів які читатимуть завтра

слухають тих 10-х які читають сьогодні

і позіхають від втоми

думають про пиво про місцевих дівчат

про курс валюти

ומעירים בצער שגיל השירה הנשית
הולך ומתקרב לגיל הפרישה
ועל מה תכתב האשה אחרי גיל הבלות?

למרה הצער שום אנה אחמטובה – סילביה פלאת – אנה בלנדיאנה – הצעירה
עוד לא מזמנות לפסטיבלים
פנראה מחכים שתזדקנה
אז מה אם גם בכך יש הגיון מסים

במדינה בה מתקיים הפסטיבל
שורר משבר כלכלי
לכן בבית המלון שורצים מתרועעים מקקים
ומלצרות מזדקנות במסעדות
לא מעוררות חבה מיחדת

המשוררים מעניקים ספריהם למשוררים
ויודעים שאף אחד לא יקרא אותם לעולם
כי לא נתן לדעת את כל השפופות בעולם
ועל כן הטקס הזה מזכיר
את השיחה בין העוררים לחרשים
לאחר חרבנו של מגדל בבל

נו סוף-סוף קורא האחרון בלוי"ז של היום

עוד מעט ארוחת ערב

ואפשר יהיה לשוחח על השירה
שלא נתן לדוג בה את הקהל המקומי
כי כלם פה פותרים בעיות כלכליות
בחיוג מהטלפון הסלולרי

про кількох поетес які прибули на цей фестиваль
і з прикрістю відзначають що вік жіночої поезії
неухильно наближається до пенсійного
а про що може писати жінка після клімаксу?

на жаль молодих ахматових – сильвій плат – ан бландіану
на фестивалі ще не запрошують
очевидно чекають поки зістаріються
що ж у цьому є своя логіка

у країні де відбувається фестиваль
економічна криза
тому готелем бігають таргани
а в ресторанах підстаркуваті офіціантки
не викликають особливих симпатій

поети дарують поетам свої книжки
знаючи що ніхто їх ніколи не прочитає
бо не можна знати всі мови світу
тому цей ритуал нагадує
розмову глухих і сліпих
по зруйнуванні Вавилонської вежі

о, нарешті читає останній із сьогоднішньої програми
незабаром вечера

і можна буде поговорити про поезію
на яку не ловиться риба місцевих слухачів
бо всі вони вирішують економічні проблеми
через мобільні телефони

האולם מתרוקן והולך
כי מישהו יוצא לעשן סיגריה
מישהו רוצה לשתות בירה
ומישהו פורש לתדרו לנוח

החר השחר של השירה

נדחס מרב שירים
כדי לבלע
— וזה הכי מצחיק —
את השירה עצמה

שמלפני זמן קצר משרתת את המשוררים עצמם
כמו מלצריות מזדקנות במסעדה
שכבר מזמן לא מושכות גברים

נסחת השירה
נראית כך: $10 + 10 = 0$

אף כי לטענת המתמטיקאים האפס הוא המספר החשוב ביותר
בהשוכים מתמטיים

וחרו השחר מכיל אנרגיה כה עצומה
שביכלתו לבלע את עצמו

כמו דרקון מיתולוגי
שזולל את זנבו שלו
יצירת גופו יוצרת מעגל קסמים

שממנו אין דרך מוצא

зала щораз пустішає
бо хтось виходить на перекур
хтось попиту пива
а хтось відпочити в готелі

чорна діра поезії

стискається від кількості віршів
щоби поглинути
– і це найсмійніше –
саму поезію

яка віднедавна обсугуває самих поетів
як підстаркуваті офіціантки у ресторані
які давно не цікавлять мужчин

формула поезії
записується $10 + 10 = 0$

хоч як твердять математики нуль є чи не найчільнішим числом
в математичних обрахунках

і його чорна діра містить таку енергію
що здатна поглинути сама себе

як мітологічний дракон
який пожирає власного хвоста
і формою свого тіла творить магічне коло

з якого немає виходу

שיר לאנה פרייליך

"וימן-הלויים יונָדָד וְשִׁמְעִי וְקִלְגָה הוּא קְלִיטָא פְּתִיחָה יְהוּדָה וְאַלְיַעֲזָר." עזרא י', כ"ג

הַפְּסוּקִים הַלְלוּ

הַקָּשִׁים בְּיוֹתֵר לְתַרְגוּם הַמְּטַפּוּרוֹת

הָאֵלוּ מִיָּמֵינוּ וּמִמְקוֹמוֹתֵינוּ שֶׁל הַמִּקְרָא

חֹל הַמְדַבֵּר הַזֶּה

בֵּין הַשָּׁנִים וּבֵּין דְּפִי

הַסְּפָרִים

אָנָּה

לְמָה לִי לְחֹזֵר עַל הַפְּסוּק הַזֶּה

מִסְפָּר עֲזָרָא

עַל הַמְלָה הַזֶּה שְׁחָרַת הַנּוֹצוֹת

פְּתִיחָה

שֶׁבָשׂוּם פָּנִים וְאֶפֶן לֹא אֶתְרַגַּם לְלִשׁוֹנִי

בְּשֵׁם זֶה אֲשַׁמַּע "פְּטַח"⁸

בְּצַפּוֹר תְּאוּרֵי אֶפְתַּח

קְצַפּוֹר עָף עִמָּךְ

וְנִסַּע בְּרַכְבֶּת הַמַּשָּׂא הַסּוֹבְבִיטִית

וְהַשָּׂאָר הָיוּ לְעַפְרָא אוֹ לְאַפְרָה הַנִּינְר

וּבְיַחַד כָּלֵם צַפּוֹרִים

אָנָּה

לֹא תִסְפִּיק כָּל שְׁלִיטְתְּךָ בְּעִבְרִית

כְּדֵי לְקַוֵּא אֶת כָּל סְפָרֵי הַיְהוּדִים

שֶׁמָּא נִדְרָשׁ זַכְרוֹן כֹּה רַב בְּיַדִּישׁ

כְּדֵי לְמַנּוֹת אֶת כָּל שְׁמוֹת הַצַּפּוֹרִים

⁸ פְּטַח – צִפּוֹר בְּאוֹקְרַאִינִית.

Вірш для Анни Фрайліх

“Also of the Levites; Jozabad, and Shimei, and Keliiah (the same is Kelita),
Pethahiah, Judahand Eliezer”

Ezra 10:23

ці вірші
які найбільш незручні для перекладу
ці метафори з біблійних часів і міст
цей пустельний пісок
між зубами і сторінками
книг

Анно
нащо мені повторювати цей стих
з книги Езри
це чуже чорнопере слово
Птахія
що моєю мовою не перекладу ніяк
хіба що птахом

птахом залетів твій рід
а виїхав у радянському товарняку
а інші стали землею або паперовим димом
а всі разом птахами

Анно
не вистачить твого знання івриту
щоби перечитати усі гебрейські книги
і чи не потрібно стільки пам'яті для їдиш
щоби перечислити усі пташині імена

כוס קפה ב-“Starbucks”

בדצמבר – בניו יורק של מטה – אני שותה קפה ב-“Starbucks” – ומתחקה אחרי שני מקסיקאים המצפים בלוחות שיש את הכניסה הראשית של הבנקן

בבית הקפה המשמים משמיעים את הלחן המשעמם של Jingle bells
 בקרחובות נוהרים רכבים ותושבים עם מתנות חג המולד
 רוכלי רחוב מוכרים לתזרים בררות במבחר
 השוטרים מנמנמים בשלנה ברקבם
 תור בכניסה לכניסה – לא, לא יום ראשון היום – חונכים איזו תצרוכה

והנה, סוף-סוף השליח ה-12 של השנה – דצמבר – מסב אל שלחן הסעודה האחרונה
 פרות זמיר הלא-נדיבים תוציא מהשקית כדי לערוך סעודה לשנים-עשר השליחים
 נכנסת לחנות אנב דרך וקנית בחפזון
 אף הם יודעים הכל ואתם
 יחד תאכלו בשתיקה את לחם העני של סיום השנה

והנה בא הרגע כשהנפיון המר של הפרות וחלב הימים הקלוקל
 מופיעים לעתים תכופות יותר ויותר על שלחנה היומיומי
 כשהמית האוקיגנוס ממלאת לעתים תכופות יותר ויותר את מרחב דברייך
 לעתים תכופות יותר ויותר אתה טופף – ילד בן חמש – לדיר הכבשים לשאף
 בו אדים – כף אומרים – זה ירגיע את השעול היבש

והנה אתה – גבר בן ארבעים – עוד קולע מלים
 עוד רושם אותן – אין בכך שום חדש
 מאז ימי קדם רק יחיד סגלה הצליחו לצלח את אוקיגנוס אלפי השנים
 וכיום – יחד אתה אינספור משוררים עורכים מיליוני מלונים של לשונם
 האם רק שבריר השורה יגיע לחוף (אם יהיה לאן לשוט)

На каві у "Starbucks"

у грудні – у долішньому нью-йорку – п'ючи каву в "Starbucks" – спостерігаю

як два мексиканці вкладають мармурові плити до парадного входу в будинок

у кав'ярні крутять нав'язливий Jinglebells

вулицями миготять нью-йоркці з різдвяними подарунками й авта

вуличні торговці розпродують туристам усіякий непотріб

поліціанти мирно дрімають у теплому авті

до церкви черга – ні, сьогодні не неділя – відкриття якоїсь виставки

ну, ось і 12-й апостол року – грудень сідає за стіл тайної вечери
нешедрі плоди твоїх днів викладеш із пакета щоб пригостити 12 апостолів

по дорозі забіг до крамниці та купив нашвидкоруч

але вони знають усе

і ви мовчки разом доїсте прісний хліб завершення року

ну, ось і надходить час коли згірклий досвід плодів і скисле молоко днів

усе частіше з'являються на твоєму щоденному столі

коли шум океану все частіше висить у просторі твоїх слів

усе частіше ти дріботиш п'ятилітнім до кошари щоби подихати випарами

овець бо – казали – відпустить твій сухий кашель

ну, ось ти – сорокалітній мужчина – ще укладаєш слова

ще записуєш їх – що ж тут нового?

з античних часів лише кільком удалося перепливти океан тисячоліть

сьогодні – разом із тобою 100 тисяч поетів укладають словники своєї мови

чи хоч уламок строфи допливе (якщо буде куди плити)

האם רק צליל מלשונך – לפי חק האסטרונומיה – ידמה לכוֹכֵב
שאֵיננו קִים עוד – אם החקים הללו לא משקרים

הנך סוֹחֵב אֶת הַיָּמִים הָאֲחֵרוֹנִים בְּשָׁנָה יְשָׁנָה – כְּמוֹ בְּחֵדֶר בֵּית הַמְּלוֹךְ שְׁשֵׁלֶמֶת מֵרֵאשׁ –
שׁוֹתֵה קֶפֶה לְאֵטָךְ וּמִסְתַּכֵּל אֵיךְ

שְׁנֵי מְקַסֵּיקָאִים – מְנַסְרִים אֶת הָאֶבֶן – שְׁנִיָּהֶם מְצַמִּידִים אוֹתָהּ לְקִיר – כְּדֵי לְהַתְאִים –
שׁוֹב מוֹרִידִים לְאֵט-לְאֵט וְשׁוֹב מְנַסְרִים

הָאֶבֶן קִשָּׁה

הַחַיִּים קְלִים

чи хоч звук твоєї мови – за законами астрономії – уподібнюючися
звізді –

якої вже нема – (якщо ті закони не брехливі)

ну, ось виживаєш останні дні старого року – наче оплачений
готельний номер –

попиваєш каву – і дивишся як:

два мексиканці – розпилюють камінь – обидва підносять
його – допасовуючи до стіни – знову поволі опускають і знову
надпилюють

камінь тяжкий

життя легке

* * *

9/10

לעולם לא תאמרנה ולא תכתבנה
רק תחלפנה במחשבותיך
השען על אמת הסף
של בית הקפה
אתרי הסעודה ההומיה עם חבריך
כאשר לי בו ודו פו שהקראו בקול
נעלמו בטבעות עשן הסיגריות
הרפם לסין
הרף חלון ההירוגליף
לאן ישובו אם לא הביתה

וצריך ללכת הביתה
וכל כך קשה לקום על הבקר
ולחשב בלבך על

9/10

1/10 היא

המחשבה הכתובה או המחשבה על הכתיבה
עוד מחממות אותך
כמו יי"ש הכי חריף
ששפכת אל תוך עצמך
בדכאך את התנגדות רקמות גופך
את שניך חשקת
הרחת פרוסת לימון ואמרת: זה נלגם

1/10

השאר: על המפיות

9/10

ніколи не буде написано і сказано
тільки передумано
зіпрись до одвірка
каварні
після гучного застілля з друзями
коли перчитані напам'ять Лі Бо і Ду Фу
зникаючи у колах сигаретного диму
забрались до китаю
крізь вікно гієрогліфа
куди ж як не додому

а треба додому йти
і так тяжко вставати зранку
і згадувати про

9/10

1/10 що

написана або думка про написання чогось
ще гріють тебе
наче міцна горілка
яку ти влив у себе
переборюючи спротив організму
стиснувши зуби
обнюхав лимон і кажеш: пішла

1/10

залишиться: на серветках

על פסח נִיר עתוֹן
על יְדֵת⁹ הַחֲלָצָה הַצָּחוּרָה
על קַפְסַת סִיגְרִיּוֹת רִיקָה מְעוֹבָה
עבור

פְּחֵי הָאֶשְׁפָּה
וּמְכוֹנוֹת הַכְּבִיסָה
הַשְּׂמֵשׁ לְקִנּוּיַת הָאֵף
וּלְגִיבֵי אֲלֵלֵי הָעֶכְבְּרִים

9/10 מִחַד ו-1/10 מֵאִדָּךְ

אֵלֵינוּ הֵן הַפְּרוֹפּוֹרְצִיּוֹת
הַמְּלוּוֹת אוֹתָךְ כָּל הַזְּמַן
כְּמוֹ מְשֻׁרְתֶיךָ
אוֹ כְּמוֹ כְּלָבֵי צִיד
שְׂנוּהֶמִים וְנוֹבְחִים
עַל הַשּׁוֹעֲלִים הַמְּטַפְּזִים שְׁלֶךְ
שְׁעִטְרַת בָּהֶם
שִׁירִים כֹּה רַבִּים

לְהַקֵּת הַכְּלָבִים הַזֵּאת – 9/10

כָּל הַזְּמַן צָדָה שׁוֹעֲלִים – 1/10

לֹא נוֹתְנָת לָהֶם לְצִאת מִמְּאוֹרוֹתֵיהֶם

וְעוֹד גְּרִיטְצִיַת הַזְּמַן

תְּדַחַס מִסְפָּרִים לְמִשָּׁל מ-1/10 ל-0.01

וְרַק צִיּוֹץ הָעֶכְבְּרִים

וְהַצָּרֵךְ הַפִּיזִיּוֹלוֹגִי שְׁלֵהֶם לְהַתְּפַנּוֹת לְעֵתִים קְרוּבוֹת

יִשְׁאִירוּ עֲקֹבוֹת בְּכַתְּבֵי הַיָּד שְׁלֶךְ

⁹ יְדָה: קצה השרוול המקופל כלפי מעלה.

на обірваному газетному папері
на манжеті білої сорочки
на зім'ятій пачці від сигарет

для:

смітників

замість хусточки до носа

для пральних машин

і мишачого посліду

9/10 і 1/10

ці пропорції

що постійно супроводжують тебе

наче слуги

або мисливські пси

що гарчать

на твоїх метафізичних лисиць

якими ти удекорував

стільки віршів

ті пси – 9/10 –

постійно полюють на лисиць – 1/10 –

не дають їм показатися зі своїх нір

а ще гравітація часу

стисне числа приміром з 1/10 до 0,01

і лише мишачий писк

і їхня фізіологічна потреба часто випорожнюватись

залишать слід на твоїх рукописах

אָשֶׁר – כְּדוּעַ אֵינָם נִשְׁרָפִים¹⁰ –

אֶף עֲדִיף שֶׁהָיוּ נִשְׁרָפִים

מֵאֲשֶׁר יִתְמַלְאוּ

בְּגִלְלֵי

הַחַיּוֹת הַחֲמוּדוֹת

שֶׁנֶּגְדָם שָׁמַיִם מְלֻכּוֹדוֹת

וְהַשׁוֹעָלִים הַמְּבֹהָלִים שֶׁלָּךְ

הַחֹלְפִים בְּמַעוֹף מַעַל קֵן

פְּחַדֵיהֶם

יִנְפְּנוּ בְּזַנְבוֹת

וְיִרְעִידוּ אֶת הָאָוִיר

בְּגִרְשָׁם הַעֲכָרִים הָאֵלֶּה הַלְּאָה

מִהַסְּפָרִים הַמְּכֻסְּמִים

וּמֵהַמְּקוֹם

שֶׁסָּפַג אֶת רֵיחוֹת

הָעֶשֶׂן וְהַקִּיָּא

רוּחַ מַעְרָב תִּשָּׂא שׁוֹעָלִים

הַלְּאָה וְהַלְּאָה מַעְלָה וּמַעְלָה

עַד אֲשֶׁר כָּלֵם

יַעֲלֶמוּ

יִמְשְׁכוּ אַחֲרֵיהֶם

אֶת הַחוּט הָאֶדְמוֹנִי

שֶׁל הַמְּלָאָה הָאֶחְרוּנָה

¹⁰ אלוזיה לאמרת הכנף המפורסמת של וולנד (השטן) ברומן "אמן ומרגריטה" מאת מיכאיל בולגקוב: "כתבי היד אינם נשרפים".

які – звісно не горять –
але краще б вони згоріли
аніж стануть місцем
для екскрементів
тих симпатичних створінь
на яких наставляють пастки

і твої настрашені лисиці
пролітаючи над місцем
свого страху
махатимуть хвостами
і стрясатимуть повітря
відганяючи мишей
від погризених книжок

і від місця
яке пропахло
димом і блювотиною

лисиць підноситиме
західний вітер вище і вище
аж поки вони
не зникнуть

потягнувши за собою
руду нитку
останнього слова

* * *

אֱלֹהִי
אָנִי אוֹמֵר
אֱלֹהִי

אָנָּא, תָּן לִי עוֹד שִׁיר אֶחָד,
עוֹד סֵפֶר אֶחָד
עוֹד מִקְטָרֵן אֶחָד
עוֹד יוֹם אֶחָד

טוֹב – אוֹמֵר
אֱלֹהִים
קַח לְךָ:
עוֹד יוֹם אֶחָד
עוֹד מִקְטָרֵן אֶחָד
עוֹד כַּמָּה שִׁירִים
וּמִשְׁלִיךְ – כְּמוֹ לְיוֹנָה –
אֶת אֱלֹהֵי הַפְּרוּרִים
מִכַּף יְדוֹ הַמְחַרְרֶת

אֶף זֶה לֹא יוֹכֵל
לְהַמְשִׁיךְ לְעַד?

לֹא יוֹכֵל –
מִסְכִּים אִתִּי
אֱלֹהִים

וּכְבוֹא הַיּוֹם יִשְׁלַח אֶת שׁוֹמֵר
הַמִּפְתָּחוֹת שֶׁיִּנְעַל
אֶת כָּל הַיָּמִים שֶׁחִייתִי

- Господи -
- Господи -
кажу

дай ще один вірш
ще одну книжку
ще один піджак
і ще один день

- добре, - каже
Господь
бери:
ще один день
ще один піджак
ще кілька віршів
і сипнє— як голубові -
ці крихти
зі своєї дірявої долоні

але це ж не може
тривати вічно ?

не може -
погоджується
зі мною Господь

і колись вишле свого ключника
щоби позамикав
усі прожиті дні

הבן התועה

אם במִשָּׁל מספרי הבשורות¹¹ – שקוראים אותו בכנסית הכפר –
אביו רץ אליו ומצנה להלבישו ולשחט עגל מפֶּטֶם בשבילו

אזי מן הדין הוא שיֵאִיר לי פְּנִים לְפָחוֹת אור קלוש באחד החדרים בקומה הששית

אך הכל חשוף – איש לא מחפה: או שכלם נרדמו – שעת חצות כָּכָר עֲבָרָה – או
שנסעו

מהבית ולא השאירו מפתחות אצל השכנים

אולי אלף אלף חברי הטובים: הם הלינו אותי בביתם בסֶכֶר פְּנִים פּוֹת כָּל עוֹד לֹא הָיוּ
נשואים והאזינו לשירי בהכרת תודה

אך בבית המֶכֶס עקלו את הפנקס שלי (מלחמה בטרור) ואיני זוכר בעל-פה לא את
הכתבת ואף לא את הטלפונים

אם בכנסית הכפר קוראים את המשל על הבן האובד

מישהו חִיב להרגיש את המלים הצורבות

ולעמד גלוי ראש בתֶּצֶר

כשהשֶׁלֶג נח על שֶׁעָרוֹ

¹¹ הבשורה על פי לוקס ט"ו, 11-32.

При-блудний син

якщо в євангельській притчі – що саме читають у сільській
– церкві

батько вибігає назустріч синові та наказує слугам перевдягти його
й заколоти для нього ягня

то мені мусить світити бодай слабке світло в якійсь із кімнат на
шостому поверсі

але темно – ніхто не чекає: або поснули – бо вже за північ – або
поїхали кудись

і ключі не залишили у сусідів

може піти до найближчих приятелів: вони так радо приймали мене
на нічліг поки ще не були одружені й так вдячно слухали мої вірші
однак на митниці конфіскували мій записник (боротьба з
тероризмом) а напам'ять ані адрес ані телефонів не згадаю

якщо читають євангельську притчу про блудного сина в сільській
церкві

то мусить хтось відчувати найпекучіші слова

і стояти на дворі з непокритою головою

на яку сиплеться сніг

* * *

האם זה האור מהנר
שלגם השחר של שירי החרף?

הם

הקיפו אותך – כמו כלבים –
האירו בלשונות השני שלקהם
– חסכו כל גפרור אפלו –

הם

– דורסי לילה –
נקרו במקורים אדמה קפואה
ולא מצאו טרף אפלו כזית

הם

שפה מתגלה:
– מתוקה כדבורה – לבנה כחלב
כסבך שיחי כתב היד בשממת הנר

הם

קש ריחני בחג המולד על רצפת עץ הארן
קרקרו כתרנגלת – קשובים לאדים חמימים

העולים מהדיר: וחסשו מהזמן שבו
הבהמות תדברנה

הם

השגל בכיסים – נרד הבר עם קשויטי פרוותיו

хіба то світло від свічки
почорнілий сніг зимових віршів?

вони
обступали тебе – наче пси –
присвічуючи червоними язиками
– береглося навіть сірничину –

вони
– нічні птахи –
товкли дзьобами замерзлу землю
і не знаходили найменшої поживи

вони
явлена мова:
– солодка як бджола – біла як молоко –
густим кущем почерку на пустирі паперу

вони
пахуча різдвяна солома на сосновій підлозі
квокали квочкою – прислухалися до теплих випарів

худоби у стайні: і боялися часу коли вона говорить

вони
сніг у кишнях – шипшина з іграшками ягід

וְלִזְלִי פֶטֶל הַנְּחֹשֶׁת – כָּל אֲשֶׁר נִשְׁאַר
מִהַתְזַמְּרֶת

הֵם

שֶׁלֶג עַל פְּנֵי הַמַּיִם – שֶׁלֶג בַּמַּיִם – מַיִם

בַּחֲרֹף הַזֶּה אֲנִקְוִים בְּחֹטָה מִהֶשֶׁק
בּו עֵבְרִים כְּרָסְמוֹ חֲרִים – עוֹד וְעוֹד

כִּי גַם אֱלֹה גַם אֱלֹה צְרִיכִים

אֵיכָשֶׁהוּ לְשׁוֹד

прутики мідної малини – все що залишилося від оркестру

вони

сніг над водою – сніг у воді – вода

ти підготовував зимових горобців пшеницею

з мішка який попрогризли миші

бо ті і ті мусять якось вижити

* * *

הַרְבִּית בְּהַכְנוּת כְּאֶחָד מִבְּנֵי לְוִיָּתוֹ שֶׁל אוֹדִיסֵאוֹס

– תִּחְלַק אִתָּם אֶת יָמֶיךָ –

– אֶת הַמְּלִים תִּרְשֵׁם בְּרֹב חֲסָכְנוֹת –

אִף כִּי נִתֵּן לְחֶרְתֵּן עַל תֵּרֶן הָאֲנִיָּה

הַמְּסֵעַ הוּא אַרְףָּ – כְּמוֹ טוֹר שִׁירֵי בְּהַקְסֶמְטוֹר דְּקִטִּילִי¹² –

שְׁמִמְנוּ קִרְצוּ קוֹי הַמֵּתְאָר שֶׁל אֲנִית הָעֵץ

רַק בְּהֶרְכַּב הַצָּנוֹת אֵין שׁוֹם שְׁנוֹי

אֵלֶּה הֵם תְּנַאֲי הַמְּסֵעַ – אֵלֶּה הֵם הַכְּלָלִים

לֹא נִתֵּן לְקָרָא לְכָל הַמְּצַנֵּנִים

– לֹא פְחוֹת – וְלֹא יוֹתֵר

אֶפְשָׁר רַק אוֹלִי

יַחַד עִם שְׁלֵג יוֹרֵד – בְּחוּג רְעִים –

לְהַרְבוֹת בְּשִׁיחוֹת אַרְכוֹת עַל הַשִּׁירָה

כְּשֶׁהַגְּדֻדְתָּהּ לֹא נוֹדְעָה לָךְ לְחִלוּטִין

קַל וְחֹמֶר – לֹא יִדְעֶתָ – אֶת תְּכֵלִיתָהּ

¹² המשקל השירי של השירה האפית, למשל בשתי הפואמות האפיות של הומרוס, איליאדה אודיסאה.

довго збираєшся ніби ти у команді Одиссея
- ділитимеш з ними дні –
- ощадливіше виписуватимеш слова -
хоч їх можна видряпати і на корабельній щоглі

мандрівка довга – мов рядок гекзаметра –
з якого змалювали обриси дерев'яного корабля

тільки команда незмінна:
такі умови цього плавання – такі правила
не можна скликати усіх бажаючих
- ані більше – ані менше

можна хіба що
разом із снігопадом - у колі друзів –
довго говорити про поезію
не знаючи ні її визначення
ні – тим паче – її призначення

תיארתִי לעצמי: התיאטרון

תארתִי לעצמי: התיאטרון

הוא אקטוריזם עם דגֵי נוי

מים עכורים – המסך והקלעים
סבך אצות ענפות – ציורי גורלותיהם

משום-מה איני יכול להתרגל

לאישוני הדג המתרחבים

המוצפים בדם

התיאטרון – הוא אוֹפְלִיָה הֶהָרָה –

מתכנשים לאבהות

– רומולוס הגדול – ריצ'רד ה-3 –

תאורן התיאטרון –

אנפה בעלת מקור ארוך אדם –

מטפל במרפאה נרקולוגית

על שלחן ההמורים הריק

פסלוני השעוה של השחקנים

הקהל הומה כמשברי הים

ומשלכים על חול החוף:

מטבעות - תלוקי אבנים

מדוזות מחשמלות

וְצִלּוֹפֵן רוֹחַשׁ מַעֲטִיפּוֹת

זרי פרחים

Уявилося: театр

уявилося: театр се акваріум з рибами
мутна вода – завіса і лаштунки
кущуваті водорості – малюнки їхніх доль

чомусь не можу звикнути
до розширених зіниць риби
залитих кров'ю

театр – се вагітна Офелія –
від батьківства відхрещуються
– Ромул Великий – Річард III –

технік освітлювач –
чапля з довгим червоним носом –
пацієнт наркодиспансеру

на порожньому кону
воскові фігури акторів

публіка шумить хвилями прибою
викидаючи на берег:
дрібну гальку монет
наелектризованих медуз
і тріскучий целофан від букетів

כָּל מְחִיאַת פֶּף – פִּירְיָה

אֵינְנִי מְקַנָּא בָּהֶם:

אֲחֲרֵי הַהֲצָגָה מוֹצִיאִים אוֹתָם

לְשֹׁדָה מוֹקְשִׁים

חוֹשְׁפִים אוֹתָם לְהַפְגָּזָה

הַתְּאֲטוּרֹן – הַנּוֹ אֶקְוִרִים

בְּמִים לֹא נִשְׁמַע מְאוֹם

בְּמִים קַל יוֹתֵר לְנוֹעַ

אֲנִי רוֹצֶה לְצַפּוֹת בְּתֵאֲטוּרֹן

הַתְּנוּעוֹת הַחֲפְשִׁיּוֹת

кожен оплеск – се постріл
я не заздрю їм:
які після вистави виходять
на мінне поле
під артилерійський обстріл

театр – се акваріум
у воді нічого не чути
у воді легше рухатись

хочу споглядати театр
вільних рухів

על המלט

המלט עובר מתאטרון לתאטרון

(אולי בגלל האפי הקשה)

משאיר את כל הבמאים החמורים

במבוכה מחלטה:

האם כך יש לקרא את זה המונולוג

או אין לקרא כך – זו השאלה

עצותיהם מבלבלות את כל השחקנים

השחקנים מבלבלים את הצופים – אפשר גם הם רוצים רק להבין:

מאין באה ואנה נעלמת רוח אביו – ומה המלך המנוח אומר לבנו –

מדוע הבגידה פה חלקלקת – כמו נחש –

מדוע יוריק המסכן בכל זאת מאשר מאלה

שמביטים בגלגלתו שהמלט השליך בנעלו

אכן אולת אנושית – עוברת לה עם המלט

מתאטרון לתאטרון

ומולידה לרב –

גדודים של במאים

דיויזיות של שחקנים

וארמיות של צופים

Про Гамлета

Гамлет переходить із театру до театру

(мабуть через прикрий характер)

залишаючи віслюкуватих режисерів

у повній розгубленості:
отак читати отой монолог
чи так не читати

їхні поради заплутують акторів

актори заплутують глядачів – які також намагаються зрозуміти:

звідки з'являється і куди зникає тінь Вітця – що каже померлий
король синові –

чому зрада така слизька – мов змія –
чому бідний Йорик щасливіший від тих
хто дивиться на його череп відкинутий Гамлетовим черевиком

що ж глупота людська – переходячи з Гамлетом

із театру до театру

плодить –
полки режисерів
дивізії акторів
армії глядачів

באוריהם הטפשיים של חוקרי שיקספיר
ומבקרי תאטרון רבים

ואי-אפשר על זה להתגבר

1. אוֹפֵּלְיָה – יְלִדְנָת מֵהֶפְרָכָרִים – תּוֹף יְשִׁיבָה עַל חוֹף הָאוֹקְיָנוֹס – חֲבֵרְתִי אֶת גְּאוֹת
הַלְבָּטִים –
וְחִסְרְתִי אֶת שִׁפְלֵי הַבְּטָחוֹן – מִן הַסֵּתֶם אֶטְעֶה בְּחִשׁוּבִים
חֲשׁבוֹן אִף פַּעַם לֹא יִדְעֵתִי כִּהְגֵן – מֵעוֹלָם לֹא הָאֲמֵנְתִי שֶׁהַחֶרֶב הִיא הַמִּשְׁפָּחָה הַחַיִּים
וְהַגְּבוּל הֵנוּ הַמִּשְׁפָּחָה הַמְּנוּת – שִׁמְלָאֲכִי שְׁמִים כְּשִׁמְתָקְבָצִים יַחְדָּו דוּמִים לְכוֹכְבוֹנִים
– מָה הֵם יַחֲקוּ – גוֹרְלוֹ
שָׁל מִי?

2. אוֹפֵּלְיָה הַפְּרַח – אוֹפֵּלְיָה הַנְּבֵל – עוֹד לֹא חֲבֵרְתִי אֶת הַטֹּקֶסֶט אֲשֶׁר יִגַּן גַּם עַל גּוֹפָה
גַּם עַל קוֹלָה – וְאִין דְּבַר כְּזֶה בְּמַחְזָה – עַל כֵּן הִיא שְׂרָה בְּעֶצְבָנוֹת שִׁירָה – בּוֹ
מַחֲלָקִים גוֹרֵל הַמְּלָאֲכִים

הַמְּלֵט יְדֵי חוֹבָה יֵצֵא בְּהֶצְגַת הַבְּכוֹרָה:

לְבַקּוֹרוֹת בְּעִתּוֹנִים נִמְצָא שְׁמוֹשׁ הוֹלֵם

הַעִיר: חוֹשֶׁבֶת שֶׁהַחֲכִימָה בְּמֵאֵית אַחַת שֶׁל הַמְּלֵט

הַשְּׁחָקָנִים: גִּלְמוֹ אֶת הַתְּפָקִיד הַטוֹב בְּחִיָּהֶם

אוֹפֵּלְיָה: שְׁנֹחֵלְצָה – וְהַפְּכָה לְקוֹל

הַבְּמֵאִים: שְׁלֵא יִצְלִיחוּ עוֹד לְחַזֵּר עַל תְּגִלּוֹת כְּאֵלוֹ
שֶׁל הַדְּמִיוֹן (כִּי מֵהוּ הַתְּאֶטְרוֹן אִם לֹא תְּגִלִּית דְּמִיוֹן)

придуркуваті коментарі шекспірознавців
і театральних рецензентів

і це неможливо здолати

1) офеліє – дівчинко з передмістя – сівши при березі
океана – додаю припливи сумнівів –
і віднімаю відпливи впевнености – напевне що зіб'юся у
підрахунках
ніколи не знав математики – ніколи не вірив що меч
продовження життя а стебло продовження смерті – що
янголи небесні коли збираються до гурту схожі на зведенят
– що їм ділити? – чий жереб?

2) квітка офелія – арфа офелія – я ще не придумав
тексту який захистить її тіло та її звук – цього нема у
п'єсі – тому так нервово вона доспіває свою пісню – в якій
ділять жереб янголи

Гамлет відбувся прем'єрою:

газети з рецензіями використали за призначенням

місто: гадає що порозумнішало на одну соту гамлета

актори: що зіграли у своєму житті найкращі ролі

офелія: що вивільнилася – і перетворилася на звук

режисери: що їм уже не вдасться повторити такі знахідки
уяви (бо що ж театр як не знахідка уяви)

וְרַק מְרַפְּיֵי הַתְּפֹאֲרוֹהַּ הַשְּׂכֹּרִים הָשִׁיב שְׂיֵשׁ יוֹתֵר מִדֵּי אֲשָׁפָה:
יוֹתֵר מִדֵּי שְׁחֻקָּנִים – יוֹתֵר מִדֵּי בְדֻלֵי סִיגְרִיּוֹת
יוֹתֵר מִדֵּי מְלִים
עַל הַמְּלִים

הֵם לֹא רָאוּ אֶת הַצָּנֵת הַבְּכוּרָה
סָפַק אִם עוֹד יִרְאוּהָ בְּעַתִּיד

כִּי לַתְּאֵטְרוֹן נִכְנָסִים בְּדֻלַּת אַחֲוִירִית
שְׂכֹרִים שְׁחֻרִים מְרַב שְׁתִּיָּה

אָךְ בְּכָל זֹאת

לְהִיּוֹת אוֹ לֹא לְהִיּוֹת?

і тільки п'яні бутафори вважали що забагато сміття:
забагато акторів – забагато недопалків
забагато слів
про слова

прем'єри вони не бачили
та й навряд чи колись побачать

бо йдуть до театру з чорного входу
почорнілі від горілки

але все ж таки
бути чи не бути?

LA MAMA

– La Mama

הו פרוצה מברודווי
– אַחַתְּם שֶׁל הַשְּׁחֻקָּנִים –
– אָמֵם הַחוֹרְגָת שֶׁל הַבְּמָאִים –
– זוֹנָה מִמְּבוֹאוֹת כְּפָר מֶרְקוֹס הַקְּדוֹשׁ –

עַל הַלְּבָנִים הָאֲדָמוֹת שֶׁל גּוֹפֶךְ צוֹפִיךְ מִשְׁאִירִים
גְּרָפִיטִי – כְּשׁוֹמוֹת בְּסֶפֶר הַמְּבַקְרִים –
מִסְבָּכִים מִכְּתָב סִינִי
וּפְשׁוּטִים מִהַשִּׁירִים הַפְּשׁוּטִים מִפֶּל

בְּהוֹלִיכֶם אוֹתְנוּ בְּשֵׁט הַמְּסֻדָּרוֹן
לְמַעַן תֵּאכְלִי אֶת כְּלָנוּ תַעֲפְלִי בְּקִבְתְּךָ
לְמַעַן נִהְיָה כִּיּוֹנָה בְּבִטְנוֹ שֶׁל לֹיִתְךָ –
– קְנֻטוֹרִים¹³ וְגֵרוֹטוֹבְּסְקִים¹⁴ וְסֶרְפָּנִים¹⁵
תַּפְיָהֶם הַהוֹמִים הַהוֹלְמִים שֶׁל הַבוֹרִיאָטִים
שֶׁמְדַבְּרִים רוֹסִית בְּלִבָּד

מְרַגֵּעַ מְסִים אֶת שׁוֹתֶקֶת La Mama
הַצָּבֵעַ הַטָּרִי עַל הַקִּירוֹת וּמְדַרְגוֹת הַעֵץ הַחוֹרְקוֹת
אוֹמְרִים יוֹתֵר – מִכֶּל שְׁחֻקְנִיךָ –
שֶׁהַרְכִּיבוּ מִסְכּוֹת
וְאֶטְמוּ פִּיּוֹתֵיהֶם בְּתַפָּר חוֹטִים לְבָנִים¹⁶

¹³ טדאוש קנטור (1915-1990) במאי, שחקן, מעצב תפאורה, צייר, אמן אסמבלאז', תיאורטיקן האמנות ומורה פולני.

¹⁴ יזי גרוטובסקי (1933-1999) במאי והוגה תיאטרון פולני.

¹⁵ אנדריי סֶרְפֵּן (יליד 1943) במאי תיאטרון רומני (עד להגירתו לארה"ב בשנת 1969) ואמריקני.

¹⁶ אלוזיה לפתגם "תפור בחוטים לבנים" המתייחס למשהו (בד"כ שלילי – זיוף, פרשה מפורברכת, מידע כוזב וכיו"ב) שנעשה בחופזה ובצורה רשלנית, כך שהזיוף והשקרנים נשארים גלויים לעין על אף הניסיון להסתירם.

LA MAMA

Ля Мамо —
оф бродвейська шльодро
— сестро акторів —
— мачухо режисерів —
— повіє з околиць площі святого Марка —

На червоній цеглі твого тіла твої глядачі
залишать графіті — наче записи у книзі відвідувачів —
складніші за китайські гієрогліфи
і простіші за найпростіші вірші

стравоходом коридорів ведеш
щоби зварити нас у шлунку
щоби Йонами в киті ми були —
— канторами гротовськими та сербанами —
гучними бурятськими бубнами
які розмовляють тільки російською

Від якогось часу ти мовчиш Ля МаМо
Свіжопофарбовані стіни та рипучі дерев'яні сходи
кажуть більше — аніж твої актори —
що поначіпляли маски
і зашили білими нитками свої вуста
Зв'язані по руках і ногах
стають лебедями
що пливуть із розсіяного світлого пилу кінопроектора
на біле полотно і забілюють його — як молоко каву —
й усе стає білим

עקודים כבולי גפיים
הם הופכים לברבורים
ששטים מהאבק הקלוש הבהיר של אור מקרן הסרטים
על הבר הלכן ומלבינים אותו – כמו חלב את הקפה –
והכל נעשה לכן

וכבר אין לדעת שמה הבר זה לכן
שמה הברבורים זה לבנים
שמה כבר בא החרף – או שמה רק ממשיש וכא –
שמה זהו הצבע שנסחט מהשפופרת
שמה אלה הם חוטים לבנים בהם השחקנים אטמו פיותיהם
העטופים בפקעות לבנות
האם עוד יפרחו מתוכן כפרפרים ?

La Mama – זאבה צעירה עם פטמות אדמות
בעבי הפרוה הצמרית הרכה
היולדת נודף ממך ריח חלב טרי
שטפותיו הכסופות
לא משביעות את אף אחד

את מתמתחת
ומדי שחרית מלקקת
את גורןך
שיונקים מפטמותיך
ומעשנים סמים קלים
כי לחם האויר בסביבה
– זרוע תבלינים מהדו –
שריחם המגרה
מושך ון-בווהיסטים
נזירים טיפטיים
ופציפסטים

і уже невідомо чи то полотно таке біле
чи то лебеді такі білі
чи то вже надійшла зима — чи то тільки надходить —
чи то вичавлена фарба з тубика —
чи то білі нитки якими позашивали вуста актори

яких позашивали у білі кокони
чи колись вони випурхнуть метеликами?

ЛяМаМо — молода вовчице з червоними сосками
поміж волохатої та м'якої шерсти
пахнеш свіжим молоком породілля
срібні краплі якого
нікого не наситять

потягуєшся
і кожного ранку лижеш
своїх вовченят
які приліпились до сосків
і курять легкі наркотики
бо хліб повітря в околиці
— посипаний індійськими прянощами —
їдкий запах яких
притягує місцевих дзен-буддистів
тибетських монахів
і пацифістів

וְקַל חוֹבְבֵי הַתְּאֵטְרוֹן
שׁוֹתִים אֶת חֵלֶב הַזְּאֵבִים שֶׁלָּךְ
מִתְעַטְּפִים בְּפָרוֹת הַטּוֹרְפִים שֶׁלָּךְ
וּמְקַצְּקָצִים בְּטַפְרֶיךָ
עַל הַזְּכוּכִית

וְלֹא תוֹפְסִים
לֹא אֶת מְקוֹמָם בְּמִשְׁחָק

לֹא אֶת הַעֲבָדָה שֶׁהֵם-הֵם גּוֹרֵי הַזְּאֵבִים הַלְלוּ
שֶׁהַתְּעַבְרָתָּ בָּהֶם
אַחֲרֵי הַצְּלֻזָּה הַשְּׁלִישִׁי

А театрали
п'ють твоє вовче молоко
вкуютуються твоєю хижацькою шерстю
і шкребуть твоїми кігтями
по шклі

і не вкүрюють
ані свого місця на кону

ані того що вони і є тими вовченятами
яких ти зачала
після третього дзвінка

Astor place

מישהו

מעטר בציריך את פנס הרחוב

וחושב שכוף הוא יגאל את העולם

— דבר שקמוהו כטרוף —

כי:

ממול פעילי המפלגה הקומוניסטית של ארצות הברית

שגם הם סבורים שיגאלו את העולם —

אף תוף כדי גאלה כדאי גם להרויח לכן הם מוכרים בטאונס כל גליון בדולר

ומתכווננים למהפכה — כי תולדות המהפכה הבולשביקית

הם למדו מספרי הפרופסורים האוניברסיטאיים

שתבלו כתביהם בקרטוב שקרים

אנרכיסטים פרוצי שער עם דיוקנו של צ'ה גוארה על החלצות —

— צ'ה הצעיר מעשן סיגר קובני —

מחלקים באנרכיסטיות מחלטת פרוזים לעוברי הארץ

כפי שהם נוהגים לומר — סנוניות התקנה —

חבורת פאנקיסטים או מטאליסטים

התישבה ליד האנדרטה הנעה הנאה לכבוד

הקביה (להבדיל אלה אלפי הבדלות מקביזם)

ומטים און למקצב המוזיקה הקלה

לנגינת הכנור והסקסופון

והנה פעילי זכויות בעלי החיים

הקלה יושבים הסטודנטים מבית הספר לקולנוע ומצלמים

— את הבגן עם הפרסמת של הוצאת המוזיקה "Carl Fischer. Since 1872"

ASTOR PLACE

хтось

розмальовуючи вуличний ліхтар

уважає що цим порятує світ

— що майже божевілля —

бо:

навпроти активісти комуністичної партії Америки

які також вважають що вони рятують світ —

але рятуючи не погано ще й заробити тому продають 1 пр. газети

за 1 долар

готуються до революції — бо революцію 1917 року

вивчили з книжок університетських професорів

які дещо прибрехали

зарослі анархісти з портретами Че Гевари на футболках —

— молодий Че димить кубинською сигарою —

цілком анархічно роздають листівки перехожим

як вони кажуть — ластівки надії —

групка панків чи то металістів

повсідалися біля рухомого пам'ятника кубові

(не плутати з кубізмом)

і ловлять ритм легкої музики

скрипки та саксофона

а ось борці за права тварин —

далі сидять студенти кінематографічної школи й фільмують

будинок із рекламою музичного видавництва “Carl Fischer. Since

1872”

שְׁמִזְמֵן עֶבְרָה לְעִיר אַחֲרֵת
אֶף הַשְּׂאִיָּה אֶת הַסִּימָן הַמְסַחֲרֵי שְׁלֵה
שֶׁשְׂפֹּהִים רַבִּים לֹא יִכְלוּ לְמַחֲזוֹת וּמְטָרִים סוֹחֲפִים לֹא שְׁטֹפוּהוּ
וְגַם מְהַגְרִים בְּלִתֵּי-חֻקִּים מְבֹטְלִים לֹא כְּסוּהוּ בַּגְּרָפִיטִי

מוזיקה רק מוזיקה לְבָדָה תִּצְלֵל אֶת הָעוֹלָם
אֶף מְשׁוּם-מָה הַמוּזִיקָאִים רַבִּים יוֹתֵר
מְאֹשֶׁר הַקֶּהֶל – כּוֹבְעֵיהֶם הַרִיקִים שֶׁל נַגְנֵי הַרְחֹב
וְאֶרְנֵקֵיהֶם הַגְּדוּשִׁים שֶׁל עוֹבְרֵי הָאֶרֶץ
– הַמוּזִיקָה מְחַדֶּדֶת אֶת הַטַּעַם –
– וּמּוֹבִילָה לְקַהוֹת מְחֻלָּטָה –

הוּ בְּאִזּוֹ קֶצְבִּיּוֹת
הוֹלֵם עַל סִירֵי אֱלוּמִינִיּוּם
בְּחֹר חֵיכְנֵי צָחוֹר שְׁנַיִם מְקַצּוֹת הָאֶרֶץ

Hi, baby – הוּא מְבַרֵךְ אֶת הַסְּטוּדֵנְטִים מְאוּנִיבֵרְסִיטֵת נְיוֹ יוֹרְק
וּמְלַהֲטֵט בְּמִקְוֵשִׁים בְּקֶצְבִּיּוֹת יְתָרָה –
חֹשֶׁף עוֹד יוֹתֵר אֶת בְּהֵק שְׁנָיו בְּחִיּוֹן – כְּלוּיָתָן שֶׁהַשְּׁלֶף עַל הַחוּף –
עוֹד יוֹתֵר מְנַעֵנֵעַ אֶת גּוּפוֹ הַנוֹצֵץ הַגְּמִישׁ כְּנֶחֱשׁ
Hi, baby – וּמְכַאֵן הוּא מְתַחִיל לִיצֵר אֶת טְקֶסֶט הַשִּׁיר הַמְּאֲלָתֵר
תּוֹף שֶׁהוֹרִידִים עַל צְנֹאָרוֹ מְתַנַּפְחִים עֲבִים כְּעִבּוֹתוֹת הָאֲנִיָּה
וְעֵינָיו מְזַכֵּירוֹת אֶת עֵינָיו הַבוֹלְטוֹת שֶׁל הַצָּב הַפּוֹלִינְזִי
Hi, baby – וּמְלַשֵּׁף אֶת גּוּפוֹ הַמְּחֻסָּפֵס שֶׁל דְּלִי פְּלֶסְטִיק

לְאוֹ דוֹקָא – אֵינוֹ בּוֹדֵד – אֲמֵן הַרְחֹב הַזֶּה –
– צִיר פְּנֹסֵי הַרְחֹב –
מָה חֹסֵר לוֹ כְּדֵי לְקַנּוֹת בְּד
אוֹ שֶׁהוּא בְּאֵמֶת חֶפֶץ לְעֹשֵׂר בְּצִיּוּרֵיוֹ
אֶת מְבוֹאוֹת East Village

— яке давно переїхало в інше місто
але залишило свій фірмовий знак
який не змили дощі
й не замалювали безробітні нелегали

музика єдина музика порятує світ
але чому більше виконавців
аніж слухачів — порожніх капелюхів у музик
і товстіших гаманців у перехожих
— музика витончує смак —
— і доводить до повного отупіння —

ох як ритмічно
гатить по алюмінієвих баняках
усміхнений білозубий хлопець з околиць Гарлему

Hi, baby — він вітається зі студенткою New York University
і ще ритмішніше жонглює паличками —
ще білозубіше усміхається — наче викинутий на берег кит —
ще зміїніше вигинає своє натреноване лискуче тіло

Hi, baby — з цього він починає творити текст імпровізованої пісні
коли жили на його шиї стають грубими як корабельні канати —
а очі нагадують випуклі баньки полінезійської черепахи

Hi, baby — і погладжує пошерхле тіло пластикового відра
о ні — він не самотній — цей вуличний художник —
— цей маляр сповпів —
чого йому не вистарчає щоби купити полотно —
чи він насправді бажає розмалювати
околицю East Village

עמודי התאורה המלבלבים שלו

הפסקאות המפרות שנמפרות כאן על-ידי הקומוניסטים

האנרכיסטים התרים הרמוניה

במשנות קודמיהם

הוצאת המוזיקה "Carl Fischer. Since 1872"
אשר הותירה את המוזיקאים ללא תני נגינה ופרטיטורות

והבחור מקצות הארלם שאין שאנן ותמים ממנו –
עם הלהיט שלו

Hi, baby

שופך – כמו נפט –

את ארס הנחשים של שירו בלב ניו יורק –

מפמפם יורק רק בין שניו –

Hi, baby

על רקע עשרים דיוקנותיו של Andy Warhol

ותצלומה המפאר של Marilyn Monroe

(כשקרויח מרימה את שפולי שמלתה הצחורה)

ומשקפיו האינטלקטואליים של Arthur Miller –

כשני משטחי שלחנות ההמורים –

מעצבים את ההצגה הזאת

שאין לה במאי ואין מחזאי

його розквітлі стовбури ліхтарів

знайомі гасла американських комуністів

анархісти що вишуковують гармонію
у вченнях своїх попередників

музичне видавництво “Carl Fischer. Since 1872”
яке залишило музик без нот і партитур

і найбезпечніший хлопець
з околиць Гарлему із своїм гітом

Hi, baby

пускаючи — наче нафту —
змїїну отруту своїх слів —
цвіркаючи слиною крізь рідкі зуби —

Hi, baby

на тлі 20-ти портетів Endy Worhol'a
і великого фота Marylyn Monroe
(коли вітер підвіває її біле плаття) —
а інтелектуальні окуляри Arthur'a Millera — як дві площини кону —
моделюють цю виставу

в якій немає драматурга і немає режисера

והנה גם התאטרון הנסויי La MaMa:

מדי שנה הוא מבטיח להסגר

לעולם

בשל חובותיו הרבים

החל לשפיץ את אולמי התזרוזת שלו

שם או תפי הבוריאטים או הפרדוקסים של רונן/ביץ

מושכים את הקהל כמו נגנים במנהרה להולכי רגל

וההכנסות מהפרטיסים שנמכרו

מספיקות במקרה הטוב לרכבת תחתית

הביטה

от і експериментальний театр La MaMa:
що кожного нового сезону обіцяє зачинитися

назавжди
через борги

розпочав ремонт своїх репетиційних приміщень

в якому або *бурятські бубни* або *ружєвичеві парадокси*
збирають публіку як музики у підземних переходах
і прибутків від розпроданих квитків
вистачить хіба що на сабвей
додому

וריאציית ג'אז

הו מאמא אפריקה

באפריקטה¹⁷ שחרה מרטיט

ג'אז מבטאך

בקולות מתמזגים – ברבוי קולות –

בשלגים דוממים במרומי קילימנג'רו –

משנהב הסקסופון נובעת קולחת תוגת הספיריצי'ואלס

בבור השופכין של הארלם – בצחנת הכתים הנטושים –

בענבי הרוש של ילדיך

הגרגרנים שרעבם הנצחי לא ידע שבעה לעולם

בכנותיך ההרות תמיד

הו מאמא אפריקה

עיניך זיתים שחרים – שעריך גשם שחר

בנותיך מגיעות לפרקן בטרם מבשילים הפרות

ואלה נובלים הרבה יותר לפניהן –

כמו מחלצות פאר – הן לובשות את בגדי זעת האוהבים –

מחולן הרוגש פועם כמו וריד נרגש

כתרוק השנים וצעקת הצב של לורנס

הן מגרות צמאות מתאוות

נעימותיך – הו מאמא אפריקה –

ממלאות את גופי צמחיך וחייתך

הן – בשופרות חדקי הפילים

בזמזום תזמרת היתושים

בציוץ הטרף בין טפרי הנץ

כענפיה היבשים של עפובית הגלגל

¹⁷ אפריקטה הוא עיצור מורכב שמהווה צירוף של שני עיצורים – הפוצץ והחוכך, כגון צ', ג', צ'.

Джазова варіяція

о мамо африко
чорною африкатою дрижить твоя джазова
вимова у зливі звуків — в багатоголоссі —
— тихих снігах Кіліманджаро —

зі слонової кости саксофону витікає туга спіричуелсу
помийною ямою гарлему — смородом покинутих будинків —
вовчими ягодами твоїх дітей
з ненаситними шлунками вічного голоду
завжди вагітними твоїми дочками

о мамо африко
чорні маслини твоїх очей — чорні дощі волосся
твої дочки дозрівають швидше аніж досягають плоди
і ті опадають швидше аніж вони
— наче в срібло прикрас — одягаються в одежі любовного поту —
їхній танець пульсує стривоженою жилкою
скреготом зубів і скриком лоренсової черепахи

вони ядучі та спрагли

твоєю музикою — о мамо африко —
наповнюються тіла рослин і звірів
вона — у розтрубах слонових хоботів
і сюркотанні комашиних оркестрів
зойках яструбиної жертви
висохлому бадиллі перекотиполя

במהלומות רועמות על עור תאו מתוח
הן צורבות – כעורו המקלף של התאו –
גרונות הכסף של זמריך
שוטפים את האויר השחון הלוהט
ומקיאים אותו כצפור המאכילה את גוזליה
בבשר חי מעפל

הו מאמא אפריקה
הג'או המזדקן שלך ושפת החיים האפלה שלך
אני שומע במנהרת החציה המאוררת
בכל רוחות הפרצים האטלנטיות
בצליליו המלוחים של הלחן שתוקע בסקסופון
בן הפתנה שלך
שמתנדנד פעם בפעם
ומעביר אצבעות על כפתורי כלי הזמר –
כמפצח את קלח התיךס –

תוקע מריע את מנגינת תוגתך הנצחית והלא-מובנת
הו מאמא אפריקה

гучних ударах по напнутій буйволячій шкірі
вона пече — наче шкіра здерта з буйвола —
срібні горлянки твоїх співаків
полощуть розпечене сухе повітря
і вивергають його як птах що годує свій виводок перетравленим
сирим м'ясом

о мамо африко
твій постарілий джаз і твою темну мову життя
я чую у підземному переході що продувається усіма атлантичними
вітрами
пересоленими звуками мелодії саксофона які видуває
твій бавовняний син
раз у раз похитуюючись
перебирає гудзики інструмента — наче терebить кукурудзу —

видуває мелодію твоєї вічної і незрозумілої туги
о мамо африко

גלויה מניו יורק לבוגדן זדורה

רציתי לשלח לך גלויה עם תמונת ג'אן ברוקלין
ולא מצאתי כזאת בתננות
גם באמריקה לא משיגים כל דבר

במקומה מצאתי גלויה עם ג'ון אשברי משנות ה-60

ובלא משים השויתיה עם ג'ון שראיתי בביתו שבכרחוב 22
כשהוא לא השכיל להבין די הצורך מאיפה יש משוררים באוקראינה

שלמתי 70 סנט
למוכר התמונה שאף אחד לא קנה אצלו גלויות עם דיוקנאות המשוררים
החבאתיה בכיס המקטרן
והלכתי לכוון ברודווי

אחר כך פניתי וראיתי את ג'אן ברוקלין

האם מענינת אותך הטופוגרפיה הזאת של ניו יורק?

כי בניו יורק אתה לעולם לא תאבד את הדרך
אך האם תמצא את עצמך?
איזה מין מבוכים הם בנו כאן?
חפרו תעלות ברחפורים – פוצצו סלעים בדינמיט

יש כאן די הצורך

זמרים – מלחים – זונות – יהודים – אפרו-אמריקאים בכל שורה
של המשורר בניו יורק מאת לורקה

Нью-йоркська листівка Богданові Задурі

хотів надіслати тобі листівку з Бруклінським мостом
і не знайшов у крамниці
в Америці також не все є

натомість знайшов листівку з Джоном Ешбері з 60-их

і мимоволі порівняв його з тим якого я бачив на 22-й вулиці у
його помешканні
коли Джон до кінця не зрозумів звідки в Україні беруться
поети

заплативши 70 центів
здивованому крамареві в якого ніхто ніколи не купував
фотолистівки поетів
заховав у внутрішню кишеню піджака

і пішов у напрямку Бродвею

потім звернув і побачив Бруклінський міст

чи тобі цікава ця нью-йоркська топографія?

бо в Нью-Йорку ніколи не загубишся
але чи віднайнеш себе?
що за лабіринти вони тут побудувували?
ці канали прорито бульдозерами — скелі підірвано динамітом

тут вистачає
співаків — матросів — повій — гебреїв — афроамериканців які у
кожному рядку *Поета у Нью-Йорку* Лорки

שחפש כּאן אהבהבים שעה שהפל הַלך
לכל הרוחות

בשנת 1929 כשנפלה הברסה

אולי בגלל זה לימים הוא הפליג לקובה ואולי מפני

שלא השתלט על השפה האנגלית ולכן הלך והרגיש עצמו נוגה ובודד יותר ויותר?

רציתי לשלח לך את גשר ברוקלין: כי הוא כמחנות הבחורה

הדהויה – פסל החרות – זו האבן המוריקה מהלחות המלווה

באי המלאכותי נטועה כּאן ומוליכה שולל אנשים פה רבים

אך האם נתן לסמך על הבחורות המוכרות את עצמן?

לפעמים המשוררים מתאספים בגריניץ' וילג' כדי לשבת בבית קפה

ולקרא שיריהם

אך כלם עושים זאת בצורה פה משעממת פלועסים מסטיק או מעלים גרה

אומרים: כל אלה הם מהגרים

ותירים

ותרי הרפתקאות

כמו גומברוביץ' שרשם בבוואנוס איירס יותר חתימות מזכרת על

הקבלות של Banko Polaco

מאשר כתב טקסטים

כמו ויטקאצי – התיר הנצחי ותושב זקופנה – אשר

לא ידוע לשם מה שעה שפרצה מלחמה נסע לפשמישל (או לאיזה

מקום בקרבתה) ושם שלח יד בנפשו

що шукав тут сексуальних пригод у той час коли все пішло
шкереберть
1929 року коли збанкрутувала Біржа
може тому він відплив згодом на Кубу
а може тому що не вивчивши англійської йому ставало щораз
сумніше і самотніше?

я хотів надіслати тобі Бруклінський міст: бо він наче жест
вилинялої дівки — статуї Свободи — позеленілої від океанічної
вологости яку всадили на штучному острові та яка стількох
обдурила

хіба можна вірити продажним дівкам?
Інколи на Грінвіч-Вілідж збираються поети посидіти у якісь
каварні щоби читати вірші
але якось нудно вони це роблять наче жують жуйку

кажуть: що всі тут емігранти
і мандрівці

і шукачі пригод:

як Гомбрович який більше залишив автографів у Буенос-Айресі на
квитанціях Banko Polaco
аніж понаписував текстів
як Віткаци — вічний турист і мешканець Закопаного — який
невідомо для чого коли почалася війна поїхав до Перемишля (чи
десь у тих околицях) і там наклав на себе руки

כמו ברונו שולץ שנוֹרָה בְּעָרְפוֹ לִיד הַחֲנוּת הַחוּמָה
קִנְמֹן בְּאֶחָד מִרְחוּבוֹת דְּרוֹהוּבִין' כְּשֵׁלֵא הַסְפִיק לְמֵלֵא
אֶת פְּקֻדָּתוֹ שֶׁל הַחֵיל הַנְּאֻצִי
הַשְּׂאִיר צִיּוּרִים וּפְרִסְקָאוֹת – עֲבוֹדַת הַמִּוֶּרֶה בְּגִימְנִסְיָה וְדִמְיוֹנֹתָיו הָאָרוּטִיִּים
לְמָה אָנוּ כְּלָנוּ מֵהַגָּרִים ?

*אֱלֹהִים אֲדִידִים – קָרָא אִי-אָז זְבִיגְנִיב הֶרְבֵּרַט – מִפְּלִיא אוֹתִי שֶׁהַעוֹלָם
מְרַבֵּה פְּנִים עַד כְּדֵי קֵךְ*

וְאֲנִי מִתְפַּלֵּא בְּכָל עֵת בְּפָגְשִׁי אֶת כָּל אֱלֹה – הַהִיפִים הַשְּׂדוּפִים –
וְהַפְּאֻקִיסְטִים הַמְקַעְקָעִים – הַשְּׂתִינִים הַמְקוֹמִיִּים שֶׁמְשִׁתִּינִים
עַל הַחֲנִיּוֹת
וְהַמְשֻׁטָּה לֹא עוֹצֵרֶת אוֹתָם

אֲנִי מִבֵּיט :

אִוֹרוֹת הַכֶּרֶךְ לַעֵת לַיַּל – הֵם מְנַצְנָצִים כְּפָרְוֹת שׁוֹעֵל הַשָּׁמַיִם

קוֹי רִכְכַת תַּחֲתִית מְזַדְעָזְעִים מִתְנוּעַת הַקְּרוֹנוֹת
וּמְנַעֲמִים בְּמוֹזִיקַת הַעֲמִים הַשׁוֹנִים הַמְנַקְזֹת יַחַד עִם מִי
שׁוֹפְכִין

הַנְּשִׁים הַרְעֵבוֹת הַעֲרֵבוֹת מֵאִי הַיָּם הַקְּרִיבִי שֶׁמְעַנְטוֹת וּמְנַעֲנְעוֹת אֶת שְׂרֵיחָן –
הַנְּשִׁים הָאֲנָלוּ-סֶקְסוֹנִיּוֹת הַדְּהוּיּוֹת וְהַיְבֻשׁוֹת הַנְּטוּעוֹת כִּיתְדוֹת בְּמִקוֹם עֲצִים
בְּרְחוּבוֹת כְּמוֹ עֲמוּדֵי תְּאוּרָה וְרִמְזוּרִים

הֵאֵם מְעַנְיִנִים אוֹתָךְ הַנְּיוּ-יּוֹרְקִים הַלְלוּ ?

הַמְקַצְכִּים הַלְלוּ – הַקּוֹלוֹת הַלְלוּ ?

як Бруно Шульц із прострелиною потилицею біля цинамонової
крамниці на одній із вуличок Дрогобича який не встиг виконати
наказ німецького вояка

залишив малюнки та фрески — працю гімназіального вчителя і
свої еротичні марення

чому ми всі емігранти?

Господи — колись вигукнув Збігнев Герберт — *дивуюся що світ
такий різноманітний*

і я дивуюся також кожного разу зустрічаючи цих доходяг-гіпі
— розмальованих панків — місцевих алкоголіків які обсикають
крамниці

і яких не арештовує поліція

споглядаю:

нічні вогні великого міста — вони горять хутром небесного лиса

Підземки які стрясаються від руху потягів

і звучать музикою різних етносів що стікає разом із
каналізаційними водами

цих голодних карибських жінок які потрясають цицьками та
бедрами — цих сухих і вицвілих англосаксонок які мов жердини
встормлени на вулицях замість дерев як ліхтарі та світлофори

чи тобі цікаві ці нью-йоркці?

ці ритми — ці звуки?

אתה זוכר שישנן גם ערים פרוכיניציאליות שנבנו עוד לפי זכיות מגדבורג

עם הכפר שתמיד נקראת כפר השוק

עם הפנסיות והקתדרלות – ובתי הפנסת ההרוסים

האם בלן – בכף ידו ההדוקה של ברוננו שולץ – מזכירות

את גוזל הסנונית הקטן ?

האם הוא הספיק לתפס את צללי הנוצות ?

אני מעלה בזכרוני את גבעות בוץ'אין' :

ברחוב הראשי לא נשארה חנות עם הדלת המברזלת

והמנעולים הישנים מלאכת כפיי נפחים מקומיים

בית העלמין היהודי ובו מצבות עם הכתובות בעברית – כאלו

מגלת היוחסין של יהודי גליציה

הלא זוהי בוץ'אין' שעליה כתב ש"י עגנון ?

הלא את בוץ'אין' הזאת חפשי יחד עם בתו אמונה גרון בשארית

שרידיו של בית העלמין היהודי בטרגנופול

והטלויזיה הצרפתית צלמה איך היא משפשת באצבע

את האותיות המוריקות והשחוקות על המצבה שעל קבר קרובה הרחוק ?

ובהצמדה אליה לחשה משהו שעה ארבה

למה גשר ברוקלין כל כך קצר ולמה לא נתן לנסע דרכו לאירופה ?

למה הזכרון פה ארוך וארכו נמדד במנחי האינסוף ?

ти пам'ятаєш що є ще ці провінційні містечка збудовані за
Магдебурзьким правом

із площею яка неодмінно називається Ринок

церквами й костелами — поруйнованими синагогами

чи вони — у затисненій долоні Бруно Шульца — нагадують
маленьке ластів'я?

чи він устиг тоді схопити тінь пір'їн?

пригадую собі пагорби Бучача:

на центральній вулиці ще залишилися крамниці з кованими дверми
і старими замками роботи місцевих ковалів

гебрейський цвинтар на якому плити з написами на івриті — наче
книга родів галицьких гебреїв —

чи не про той Бучач писав Шмуель Агнон?

чи не той Бучач я шукав разом із його дочкою Емою Ярон на
вцілілих рештках гебрейського цвинтаря у Тернополі
а французьке телебачення знімкувало коли вона пальцем протирала
затерті й позеленілі літери на могильній плиті якогось свого
далекого родича?

і притулившись до неї довго щось шепотіла

чому Бруклінський міст такий короткий і чому ним не можна
доїхати до Європи?

чому пам'ять така довга і довжина її вимірюється нескінченністю?

כְּמוֹכֵן אֶמְצָא אֶת הַגְּלוּיָהּ הַזֹּאת – וְאַתָּה כְּשֶׁתִּקְנֶה מְכוּנִית עֲלֶה עַל
גֶּשֶׁר בְּרוּקְלִין לְיַד פּוּלְאוּוֹי¹⁸
וְסַע יֵשֶׁר לְנֵיו יוֹרֵק

נִשֵּׁב בְּגֵרִינִיץ וְיִלְגֵּ'
וְנִקְרָא שִׁירִים זֶה לְזֶה

כִּי רִגְעָם (וְכִמוּ כֵן גַּם רִגְעָנוּ) כְּמוֹ חַיֵּי פְּרָפְרִי לִיְלֵה
וּמִכֶּף – שֶׁתֵּאִיר לְזוּלָת – לֹא יָרוּחַ לְךָ כָּלֵל וְעַקֵּר

¹⁸ עיר בדרום-מזרח פולין.

я звичайно знайду цю листівку — а ти коли купиш авто виїзджай
на Бруклінський міст біля Пулав
і прямуй до Нью-Йорка

посидимо на Гринвіч-Вілідж
і почитаємо один одному вірші

бо їхня мить (і наша також) як у нічних мотилів
і від того — що присвітиш комусь — не стає легше

תורת התרגום העיונית והיישומית

אחרי מגדל בבל צריך להעביר את הכל
 או את הזמן בטחינת מים
 או את הטקסטים משפה לשפה
 כלומר יש להלביש יפהפיה עירמה בשמלה חדשה
 אף לא לכער את יפי גזרתה: ירכיה המעגלות – פטמות
 השני של שדיה – לפתח צלוחית גופה מבלי שיתגדף הניחוח

כל (או כמעט כל) המשוררים (והלא משוררים) האוקראיניים
 שקוראים פולנית
 רצו (מלעיל) לתרגם את השירה הפולנית המודרנית
 כך הם רצו (הפעם מלרע), כי שירה פולנית היא צו האפנה באוקראינה
 וקמוה גם שירה אוקראינית בפולין

בשלהי שנות ה-80 כשקניתי בקרקוב ספר שירה של צ'סלב מילוש
 ובזבזתי על כך כמה עשרות אלפי זהובים
 הבנתי שבחו"ל הספרים יקרים עד מאוד
 מילוש כבר היה נובל¹⁹ (נובל מעולם לא היה מילוש)
 – מה זה משנה –

עם הפרך הדקיק שאז ראה אור לראשונה בפולין
 הסתפקתי בבציות לאין ספר
 כי שוטרי משטרת הגבולות היו עוד סוביטיים ומילוש היה
 מהגר פולני שנוסף על כך נאבק בקומוניזם
 עלי היה להעלים את ה-Kroniki של מילוש
 מפני לוכדי הרוח האנטי-סוביטית הפוקחים שבע עינים צופות
 הצלחתי להבריח את מילוש בסתר

¹⁹ צ'סלב מילוש (1911-2004) משורר, מתרגם ומסאי פולני, חסיד אומות העולם, חתן פרס נובל לספרות שזכה לפרס יוקרתי זה בשנת 1980, ז"א שמונה או תשע שנים לפני האפיזודה המתוארת.

Теорія і практика перекладу

після Вавилонської вежі усе потрібно перекладати
чи з пустого в порожнє
чи з іншої мови на іншу
себто вбрати голу красуню в іншу одягу
але не знівечити її форми: круглих стегон - червоних
сосків грудей - відкоркувавши флакон її тіла не вивітрити її запаху

усі (чи майже усі) українські поети (і непоети) які знають
польську мову
кинулись перекладати сучасну польську поезію
бо мода на польську поезію в Україні прогресує
як і на українську в Польщі

при кінці 80-х купивши у Кракові збірку Чеслава Мілоша
за яку вготив кілька десятків тисяч злотих
зрозумів що за кордоном книжки дуже дорогі
Мілош уже був Нобелем (Нобель ніколи не буде Мілошем)
- яка різниця -

з тонесеньким томиком який вперше видали в Польщі
було занадто проблем
бо прикордонники були ще радянські а Мілош був
польським емігрантом до того ж борцем із комунізмом
потрібно було заховати Мілошеві Кгонікі десь подалі від
натренованих шукачів усякої антирадянщини
Мілоша вдалося перевезти як контрабанду

ואת זביגנייב הרברט בכלל לא היה נתן אז לרפז
 בחגיות הספרים בפולין
 בה במדה הוא לא היה קים ברחבי מדינת הסובייטים
 שימבורסקה ורוז'ביץ' סוף-סוף תרגמו – לפחות לרוסית –

אף על הרברט הוטל טאבו חמור
 רק אחר כך שלחו לי כמה מספריו
 ומתחתי את מיתר קאוד²⁰ על הכנור האוקראיני
 אף אינו יכול לנגן נעימות פולניות – את המיתרים הפולניים ההם
 נאלצתי לקשר בחוטי הנחשת של האוקראינית
 וזה נתן פתחון פה למתרגם אהד מפולנית ד' שמו
 להתפלפל על נאמנות התרגום למקור: הוא עצמו כל
 הזמן תרגם בקפידה – כמו חניף – רק ספרת אף מעתה
 שלח ירו בשירה...

אין צורך לנסע לניו יורק כדי לפגש את או'הרה או אשברי
 די רק לחצות את הגבול בין אוקראינה לפולין
 די רק לפגש את זדורה או אהד מרעיו
 או לקרא את שירו של צ'וצ'ניק הסלובני "או'הריסטם הפולני"
 ולקבל את זה כסעודת האדון

עם יאנוש שובר יצא לי לחצות את
 אמריקה יחד עם הסמל לשעבר שלו
 כדי שאחר כך אגיע לשם בגפי
 ואבין באמת כמה היא גדולה!
 (מבחינה טריטוריאליית)

כי שאר שירי שובר ספוגי ריח גבינה –
 עם שמן כבשים מתך

²⁰ מחזור שיריו הראשון של זביגנייב הרברט.

Збігнева Герберта взагалі неможливо було придбати тоді
у польських книгарнях
він не існував так само у радянському просторі
Шимборська і Ружевич вряди-годи перекладалися - хай російською
-

але для Герберта - табу
потім мені переслали кілька його книжок
і я натягнув *струну світла* на українську скрипку
але вона не може грати польські ноти - ті польські струни
потрібно було обмотати ізоляційною міддю української
що дало привід одному перекладачеві з польської Д.
роздумувати про адекватність перекладу: сам він усе
життя перекладав ретельно - як учень - прозу але тепер
взявся за поезію...

щоби зустрітися з Ешбері чи О'Гарою не варто їхати до Нью-
Йорка
варто лише переїхати українсько-польський кордон
і вистачить зустріти Задуру чи когось із його компанії
або прочитати вірш словенця Чучніка "*Польський О'Гаристам*"
і прийняти це як євхаристію

З Янушем Шубером довелось промандрувати разом із
його екс-сержантом цілою Америкою
щоби згодом опинитися там самому
і справді зрозуміти яка вона велика!
(територіально)
бо інші Шуберові вірші пропахли сиром -
з лоєм овечого жиру

עם קול פלבי הרועים המוטח –
הם – מתוחים כמשמר נאמן – שומרים עליו בעגלת הנכים

כל מי שנגש לתרגם שירה נתקל בהתנגדות
השפה הזרה כדאי היה להאשימו באנוס כי הרי מי כמוהו
ממשש בקפידה שפזאת

את גוף השירה – כל צלעות השורות הרזות
ובנתוח הפלסטי של החזרת המראה הצעיר
טמון בכל עת הסכון שהנסיון יסתים בכשלוך
והיפהפיה – הגמנית הצמרת
עלולה להפך לכונפה עבת בשר

אך כיום – כך נדמה –
חדשות לבקרים שירות-נערות
עם עגילי מתכת בכל חלקי גופן מסתובבות
מתנגדות ברחבי הספריות
ואינן מטרדות כלל ועקר
מקף שבווא העת שום נתוח פלסטי לא יצילן

лаєм вівчарок -

що - немов нічні сторожі - охороняють його інвалідський возик

кожен хто перекладає поезію наражається на спротив
іншої мови їм варто інкримінувати статтю Карного кодексу *за*
згвалтування бо хто ще так детально обмацує тіло вірша - сухі
ребра строф

щоразу пластична операція омолодження

наражається завершитись невдалою спробою

а красуня - топ-модель

перетворитися на дебелу дівку

однак сьогодні - так видається -

усе частіше молоденькі дівчатка-вірші

з металевими застібками в усіх частинах тіла швендяють

по літературах

і зовсім не переймаються

тим що колись їх не врятує жодна пластична операція

דיפטיך על השירה

1

שוֹאֵלִים:

— בְּשִׁבִיל מָה הַשִּׁירָה —
כָּאֵלוּ אֲנִי רוֹעֵה רוֹחַם
אוּ נוֹקֵד מִימֵיהֶם

זְרָדִי הָאֲדִישוֹת הַיְבֻשִׁים
הֵם מְבִיאִים
מְצַפִּים בָּהֶם אֶת סִירוֹתֵיהֶם
הַרְעוּעוֹת
וּמְשׁוֹחָחִים כְּחֶרֶשִׁים-אֱלֹמִים

בְּשִׁבִיל מָה הַשִּׁירָה
שָׁמָּה אוֹכֵל לְגִלוֹת אֶת הַסּוּד
הַמְתַּגְלָה לְפַעֲמִים גַּם לִי
בְּקִנְאוֹת בְּהִירוֹת שֶׁל מִי פֹזֵז

בְּשִׁבִיל מָה הָעֵץ
בְּשִׁבִיל מָה הַצֶּפֶר
בְּשִׁבִיל מָה קְלִפּוֹת הַזֵּהָב שֶׁל הַמְּלִים
הַמְּפֹזְרוֹת כְּצַעְצוּעֵי יְלָדִים

שוֹאֵלִים
אֲנִי שׁוֹתֵק
שׁוֹתֵקִים
אֲנִי מְשַׁאֵר אֶת זוֹ הַשְּׂאֵלָה
הַתְּרוּטָה בְּעִנְף הַצֶּפְצָפָה
בְּחוֹל הַחוּף
יִתְכַן שֶׁהַמִּים לֹא יִמְחוּהָ

Диптих про поезію

1

питають:

- навіщо поезія –

так ніби я погонич їхнього вітру

чи пастух їхньої води

приносять сухі стебла

байдужості

обмуровують ними свої ветхі

човни

і спілкуються наче глухонімі

навіщо поезія

хіба я можу переповісти таїну

яка і мені інколи відкривається

світлими пасмами золотої води

навіщо дерево

навіщо птах

навіщо золота шкаралуща слова

розкидана як дитячі забавки

питають

мовчу

мовчать

залишаю се запитання

записане паличкою тополі

на піску

можливо вода не змиє його

אף הגל לבן הראש
נושא אותה למצמקים
הקמאיים של הים

2

כמה שאלות נשארות ללא תשובה:
– ניר לבן צח – או קל יותר לחרט בחול
באבן או באויר. להיות משורר
ספרי האויר משורר ספרי החול
משורר ספרי הגבעות. קל יותר להיות
אדירת לבנה – אות מחוקה –
השוב להיות גרגר חול –
אישון הדג – זכרון הצמח –
דמו הצמיגי של הקקטוס

חשוב ללכת כהלך עם המטה ביד
לעוף כפרפר האור – כקפוד החשך –
כאמפיתאטרון קרקעית הים – כקול אטום –
חשוב ללכת הפיתה – להכנס לביתה – לבנות ביתך
להתרגל לריחות לעצמים לעצמך –
אילו תשובות אתה מחפש – אילו מהן ידעת – באילו
חברות ישסעו – באיזו מלחמה –
כחיל של מי של איזה צבא באיזה ערן
או כמשורר – אף חשוב ללכת וחשוב לראות

אתה מתחיל להביט ולראות בעיני רוחך
לכתב: על החשיבה המואטט מעט – על הרגש המוחשי
על הפרשים באדרות לבנות – על ספרי היונים

але білоголова хвиля
забирає його у первісну
глибину моря

2

кілька запитань полишаються без відповіді:
- білий папір – чи легше писати на піску
на камені в повітрі. Бути поетом
книги повітря поетом книги піску
поетом книги пагорба. Легше бути
білими шатами – закресленою літерою –
важливо бути зерном піску –
зіницею риби – пам'яттю рослини –
тягучою кров'ю кактуса

важливо іти мандрівцем з палицею
летіти метеликом світла – їжаком темряви –
амфітеатром морського дна – глухим звуком –
важливо йти додому – увійти в дім – мати дім
звикнути до предметів до запахів до себе –
яких відповідей шукаєш - які знаєш – якими
розсічуть мечами – на якій війні –
чиїм солдатом якого війська в які часи
чи поетом – але важливо йти і важливо бачити

על ספרי האויר של רומא – על נדבכי האמונה הרעועים –
על הפס הבהיר של הדרך – על שלל הצבעים הנוצצים
של המרעים ומבראים – על פרות האדמה – והחיות
וכי אין מי שיצמיד קונכיה לאזנו – ויקשיב
לזמרי זרמיהן המסלסלים של רוחות הים – וילקול
שירך הבוֹדֵר

ти починаєш дивитися внутрішнім зором
писати: про уповільнене мислення – зрима відчуття
вершників у білих шатах – книги еллінські
римські повітряні - хистку кладку віри –
світлу лінію шляху – мерехтливі барви
земних лук і галявин – земні плоди – і звірів
хіба нікому прикласти до вуха мушлю – і слухати
звивисті потоки морських вітрів – і твою
самотню пісню

בלדה על שמונה שירים

אמרת הכנף של המשורר הגרמני גוטפריד בן
 לפיה כל משורר ישאיר אחריו – וגם זה בצרוף הנסבות המצלח ביותר –
 רק שמונה שירים –
 הורסת את כל החשק לכתב
 פאשר לפנות בקר במחשב הלוהט על הדגל הלכן של
 מגרש הכדורגל
 הסמן נבלה שפמותו קורץ בעינו היחידה המהבהבת – הוא השחקן הבודד²¹ – בן
 שיחך היחיד
 אתה שואף את האויר הדוקרני של ניו יורק וחושב: אולי גוטפריד בן הזה הוא אידיוט
 אשר לעת זקנתו שפף מררתו על השירה והמשוררים
 כי זכר רק את האשר העקברי של ילדותו

שמונה שירים ככר פתבת

פעם לחשו לך: פתבת יותר משמונה שירים

אפשר לקחת מנוחה?

אבל למה אינך בוטח אפלו בשמונת השירים הללו?

²¹ אלוזיה לפתגם הרוסי והאוקראיני "הלוחם הבודד בשדה – איננו לוחם", בשפות הללו המילה שדה מופיעה גם בכיטוי "שדה הקרב" וגם בשמו של מגרש כדורגל (בניגוד למשחקים אחרים שבהם משתמשים במילה מגרש).

Балада про 8 віршів

вислів німецького поета Готтфріда Бенна:
про те що після кожного поета залишиться – і то за
найсприятливіших умов –
лише 8 віршів –
знеохочує до писання
коли під ранок у нагрітому комп'ютері на білому прапорі
футбольного поля
світиться однооке мругаюче стерво курсору – одинокого гравця –
твого візаві
хапаєш колюче нью-йоркське повітря і думаєш: може цей Бенн –
ідіот
який на старості вихлюпнув свою жовч на поезію і поетів
пам'ятаючи тільки *щасливе щуряче дитинство*
8 віршів ти вже написав
шепнули якомсь: ти написав більше ніж 8 віршів
можна перепочити?
але чому немає впевненості навіть у тих восьми?

כרוניקת מסעותיהן של הנמלים – הביבליופיליות

ביום הראשון הן גלו גבֵעָה אדירה שְעָלֶיהָ בין הקנים החומים
הבהיקו הלבֵינו עֲרֵמוֹת סֵפֶר

וְכָלֵן הִסְתַּעְרוּ עַל הַגְּבֵעָה

לְמַחֲרָת – נִפְתַּחָה הַגְּבֵעָה – וְהַמִּישׁוֹר הִלְכָן גָּדֹל
הָיָה קָל יוֹתֵר לְטַפֵּס לְמַעְלָה – אֲחֵדוֹת מֵהֵן הִגִּיעוּ לְמְרוֹמֵי הָרְמָה הִלְכָנָה
אֶךְ הַתְּבַרֵר שְׁלֹא כָּל הִלְכָן מֵתוֹק – וְהַשֵּׁטַח גַּם הָיָה מְפֹסֵס
בְּסִימָנִים שְׁחֹרִים – תַּחֲלָה הֵן שְׁעָרוּ שְׂזוּהֵי קְבוּרַת קְרוֹבוֹתֶיהֶן
וְקוֹדְמוֹתֶיהֶן
אֶךְ בְּהַמְשָׁף מִיִּשְׁהֵי מְזַקְנוֹת הַשֵּׁבֶט הַכְּחִישָׁה זֹאת נְחָרְצוֹת.

בְּאֶחָד הַיָּמִים הַבָּאִים מְרַבֵּית שֵׁבֶט הַנְּמָלִים נִטְשׁוּ אֶת אוֹתֵיּוֹת הַזָּהָב הַחֲרוּתוֹת
וְעוֹר הַעֲגֹל שֶׁשָּׁמַשׁ לְכַרִּיכַת הַכֶּרֶף הָזֶה
– אֶת הָרִיחַ הֵן לֹא אָהָבוּ בְּמִיָּחָד –
וְנָדְדוּ לְמַטְבַּח שֶׁם תָּמִיד הָיָה מְשֻׁהוּ לְאֹכֵל

וְרַק כַּמָּה הִרְפַּתְקֵנִיּוֹת נִשְׁאַרוּ שָׁם
וְזָנוּ אֶת עֵינֵיהֶן בְּסִימָנִים מְשֻׁנִּים שֶׁהָיוּ כֹּה דוֹמִים לָהֶן –
לְנְמָלִים אֲדָמוֹת – שֶׁכְּאֵלוּ נִרְשָׁמוּ בְּמַכְחֹלוֹ הַדֶּק
שֶׁל הַקְּלִיגֶרֶף הַסִּינִי

וְכִשְׁהֵן עֲצָרוּ עַל הַמְּלָה Ant
מִיִּשְׁהוּ שְׁמֵהָ מְאוֹד – סֵגַר אֶת הַסֵּפֶר
וְשָׁם אוֹתוֹ עַל הַמְּדָף

Хроника мандрів мурах-бібліофілів

Першого дня вони помітили величезний пагорб де поміж
коричневих ліній
білили стоси цукру

і всі пішли на штурм пагорба

Іншого дня — пагорб розкрився — біла площа збільшилася
і легше було дряпатися догори — дехто з них долазив до білого
плато
але виявилось що *біле* зовсім не солодке — до того ж прорите
чорними
значками — спочатку вони подумали що це могильник їхніх
родичів
та попередників
але згодом — хтось із старших їхнього роду заперечив це.

Ще котрогось дня переважна більшість мурашви покинула золоті
тиснені букви
і телячу шкіру яку використали на оправу цього видання
— особливо їм не сподобався запах —
і гайнули на кухню де завжди можна було чимось поживитися

і лише кілька пройдисвітів залишилися там
розглядати дивні знаки що були схожі на них —
рудуватих мурашок — наче мічених тонким пензликом
китайського каліграфа

וְכַעֲבֹר כְּמַעֲט שְׁנָה חֲזַר אֶל אוֹתוֹ הַסֵּפֶר וְאוֹתוֹ הַעֲמוּד
וְשֵׁם לֵב מִיָּד שְׁמִשְׁמָאל לְמֶלֶךְ Ant
מְצַהִיבִים כְּמָה כְּתָמִים כְּתָמִים-זְהָבִים כְּחִלּוּדָה שְׁאִין לְמַחְקָם
אֱלוֹ הָיָו נְשָׁמוֹת הַגְּבוּרוֹת הָהֵן

עַל הַשְּׁלֵחָן – כְּמוֹ תְּמִיד – הַלְּבִינוּ גְּבִישֵׁי סֶכֶר
וְהַנְּמָלִים הַמְרָצוֹת הַתְּפִזָּרוּ בְּמְרוֹצָה נְמָרָצַת בְּרָחוּ לְכָל עֶבֶר בְּמַהִירוֹת הָאוֹר

і коли вони зупинилися на слові Ant
хтось хто дуже поспішав — прикрив книжку
і поклав на полицю

і майже через рік повернувся до тієї книжки і тієї сторінки
одразу помітивши що зліва від слова Ant
іржавіють кілька золотистих плям яких не стерти
це були душі тих сміливців

на столі — як завше — біліли кристалики цукру
і задоволені мурахи зі швидкістю світла тікали хто куди

* * *

אולי בשמים אי-שם
דגים, אגמים זכים –
ינעץ הסהר הרים
קרן אור – יתפס בשחקים

נתיבים צרים שעברו –
שועלים – דבור רב-תם
אכן לגלל – הרוח –
עשן מבארות התהום

שם ערפלים נמים
בהרים מטשטשים
כמו בלואי היתומים
בין הערער ליתושים

שכוח אל – חצוצרה

שחק הקול – דקירה
התרף – פרישות הסתו
לאור תעלומה טהורה –

כהגף כנפי השרף

мабуть, десь там угорі
риби, дзеркальні стави –
знову настромить на ріг
місяця світло – лови

звужену смужку сліду
говір дитинний – лисиць
камінь відваживши – дух –
дим із підземних криниць

там затуманює шлях
вогке білило горба
наче сирітський лах
між ялівцю і комах

кинутий Богом - труба

сточує звук він – укол
схими осині – зима
світла таємний закон –
як херувима змах

שם המשפחה²²

במטרידים ומטריחים מפל
 בכל הקשור לענין הזה
 התגלו (ומתגלים)
 הכתבים המראינים

אולי אתה קרוב משפחה של...
 ואולי בכל זאת קרוב משפחה? תגיד, אל תפחד, לא יעשו לך כלום!

פזכור לי
 ספרנית זקנה אחת במכון לחינוך בתחלת שנות ה-80
 שעה שמלאתי את שאלון הקורא²³
 שאלה אותי כמו עקוצה:

מאכנו? ילד, תגיד איך התקבלת לפה?

כאלו נצבו אחרי פטליורה²⁴, בנדרה²⁵ ועוד כמה

²² נסטור מאכנו (1888-1934) שהוא האיש המזוהה עם שם המשפחה מאכנו בתודעתם של ילידי בריה"מ לשעבר היה אנרכיסט אוקראיני, המנהיג הצבאי והפוליטי של צבא המרד המהפכני של אוקראינה, אשר נלחם בצבא הלבן, אך גם התנגד לשאיפתם של הבולשביקים לשלטון בלעדי ולמדיניותם כלפי האיכרים (עד שבסוף צבאו הובס על-ידי הצבא האדום), וכן בבריה"מ הוא נחשב לאויב המשטר הסובייטי. נסטור מאכנו עצמו הצליח לשרוד בקרב האחרון ולהימלט אל מעבר לגבול ומת בפריז משחפת עצמות.

²³ זאת אומרת, כשהדובר בשיר התקבל ללימודים אקדמיים אחרי בית הספר בהיותו נער בן 17, כך שאין פלא שהספרנית קראה לו ילד.

²⁴ סימון פטליוורה (1879-1926) מדינאי אוקראיני, נשיא הרפובליקה העממית של אוקראינה. לא היה אנטישמי בעצמו, אך בשל המשמעת הירודה ביחידות רבות של צבאו, חייליו ערכו 40% מכלל הפוגרומים נגד יהודי אוקראינה, אף כי יש לומר שכל הצבאות שנלחמו בשטחה של אוקראינה פרעו ביהודים במידה זו או אחרת. אחד האישים השנואים ביותר על ההיסטוריוגרפיה הסובייטית.

²⁵ סטפאן בנדרה (1909-1959) מנהיג הסיעה הרדיקלית בארגון הלאומנים האוקראיניים שהפכה לארגון עצמאי. שמו הפך לתווית שלילית, שהודבקה כברית המועצות וברוסיה בת זמננו על כל הלאומיות האוקראינית והרוגלים בה.

Прізвище

особливо дошкульними
у цьому питанні виявлялись
(і виявляються) інтерв'юери

-А ви не родич?

*-А може все-таки родич? Скажіть сьогодні за це нічого не
буде*

Пригадується мені
стара бібліотекарка у педіституті на початку 80-х
коли я заповнював читацький формуляр
вжалена - перепитала:

- Махно?!!! Дитино а як ти вступив сюди?

наче за мною стояли Петлюра Бандера та ще кілька

אישים בלתי רצויים מבחינת ההיסטוריוגרפיה
הסובייטית שאין להחזעלם מהם

והעורך הראשי בכתב עת עב כרך אחד שבימים
ההם הוציאה לאור הנהגת הקומסומול באוקראינה
השיא לי עצה לבחר שם עת התלונן
שאין לו סכוי להסביר שם (הוא נשא עיניו
אל התקרה) שאין שום קרבה ביני לנסטור מאכנו

והוסיף בטון מסתורי כאלו
קשרנו יחד קשר חתרני נגד המדינה:

אף כתב עת לא יפרסם את שיריך. תחשב על זה, ידידי הצעיר

כיצד הייתי מסביר לו
שאין לי משג מאין בכפר דובנו בקרבת לז'יסק
(פיוס בשטחה של פולין)
הופיע שם המשפחה מאכנו
ושמחצית בני הכפר חתמו או בשם
מאכנו או בשם גוגול

זכור לי גם שבסרט הישן "אלכסנדר פרחומנקו"
שמעת ליעת הקרינה רשות השדור הסובייטית
נסטור מאכנו בגלומו של בוריס צ'ירקוב היה פרוע שער
וסתם פרוע בפראות אנרכיסטית הוא שר "טוב, הוי טוב, חבריא"
שתה כל הזמן הורילקה²⁶ דבר
בעגת המהפכנים ושנא קומוניסטים מכל הלב
בעצם את השנאה הזאת צ'ירקוב הציג בצורה

²⁶ שמה של וודקה בשפה האוקראינית.

зовсім небажаних постатей для радянської історіографії
але куди їх подіти

А один редактор “товстого” на той час часопису
який видавало ЦК ЛКСМУ
порадив підібрати псевдонім бідкаючись
що він ніяк не зможе пояснити там...
(і закотив очі аж під стелю) що я не родич Нестора Махна

і таємниче додав
наче ми перебували із ним у антидержавній змові:

- Вас не надрукує жоден журнал. Подумайте над цим молодий чоловіче

Що я повинен був йому пояснювати
що зовсім не знаю звідки у селі Дубно біля Лежайська
(сучасна територія Польщі)
з’явилося прізвище Махно
і що півсела писалось:
або Махно або Гоголь

Пригадую у фільмі “Олександр Пархоменко”
що час від часу крутило Центральне телебачення з’являвся
Нестор Іванович якого грав Борис Чирков – патлатий
з якою анархічною розхристаністю співав “Любо, братцы, любо”
пив увесь час горілку розмовляв
революційним сленгом і щиро ненавидів комуністів.
Власне оцю ненависть Чирков зіграв особливо переконливо

מִשְׁכַּנְעַת בְּיֹתֶר

וְאִיךְ הַצְּנֻזוּרִים פִּסְפְּסוּ אֶת זֶה – אֵין לִי מִשְׁגַּ

לְמַחֲרַת בַּבֶּקֶר יְדִידֵי לַפֶּתַח דְּבָרוֹ

עַל הַסֵּרֵט בְּקוֹלוֹת רְמִים וּבְלֶהֱט

וּפְזָלוֹ לְעֶבְרֵי בְּפִרְצוּפִים דוּ-מִשְׁמַעִים

וְאֵף כִּי כָּלֵל לֹא דְמִיתִי לְבֶן שְׁמֵי מַגּוּלֵי-אֵי-פּוֹלָה²⁷

דְּיוֹקְנֹו הַקְּרִיקָטוּרִי בְּכֹל זֹאת הַרְגִּיז

וְקוֹמֵם אוֹתִי בְּמִתְחַד

הוֹרֵי הַתְּגָרְשׁוֹ כְּשֶׁהִיִּיתִי בֶּן חֶמֶשׁ

לֹא בָּאתִי בְּמַגֵּעַ עִם אָבִי וְאֵלוֹ אֲמִי

אֵף פַּעַם לֹא הִסְבִּירָה דְּבָר לְגַבִּי שֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה

הִיא הַמִּירָה אֶת שְׁמֵנוּ בְּשִׁמוֹ שֶׁל אָבִי הַחוֹרֵג

וְלֹא הָיָה לָּהּ עִם זֶה שׁוֹם טְרַחוֹת

בֵּין אִם רְצִיתִי בְּכֶף בֵּין אִם לֹא אֵךְ נִסְטוֹר מֵאֲכַנּוּ

בְּסֶף עִם צְבָאוֹ בֶּן שְׁבַעִים אֶלֶף לוֹחֲמִים

לְוָה אוֹתִי בְּכֹל עֵת בְּכֹל מְקוֹם וּבְכֹל דֶּרֶךְ:

לֹא תָמִיד נִצְחָתִי אֶת יְדִידֵי-אוֹיְבֵי לַפֶּתַח

אֶת הָעוֹרְכִים הַפְּתוּדָנִים בְּכַתְּבֵי הָעֵת לְסִפְרוֹת

אוּ – לְיָמִים – אֶת הָעֵתוֹנָאִים הַטְּרַדְנִים

בְּעֵצָם בְּגִיל עֶשֶׂר אוּ אַחַת-עֶשְׂרֵה שָׁנִים

כְּשֶׁחֲטַפְתִּי מִכּוֹת מַחְבוּרַת פְּרָחִים מִהַבַּיִת הַשֶּׁכֶן

וְזֶה קָרָה לִי דְּוָקָא בְּגִלְל שֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה

²⁷ כפר הולדתו של נסטור מאכנו.

як це прогавили цензори – не зрозуміло

Наступного дня у класі мої однокласники
жваво і голосно обговорювали фільм
неоднозначно киваючи у мій бік

І хоч я зовсім не був схожий на свого гуляйпільського
однофамільця –
але його карикатурне зображення
мені особливо було неприємне

Мої батьки розлучилися коли мені було 5 років
З батьком я не спілкувався
А мама ніколи нічого мені не пояснювала стосовно прізвища
Наше вона змінила на прізвище вітчима
і з цим не мала жодних клопотів

Хотів я того чи не хотів але Нестор Іванович Махно
разом із своїм 70-ти тисячним військом
супроводжував мене повсюди:
не завжди перемагаючи
моїх однокласників-недругів
чи полохливих редакторів літературних часописів
чи – згодом - настирливих інтев'юерів

Власне десь у віці 10 чи 11 років
коли мене побила зграйка зірвіголів з сусіднього будинку
саме через прізвище

התחלתי לבדודות ספורים :
כמה טוב היה אלו נסטר אינוביץ'

היה בא בטצ'נקה²⁸ שלו יחד עם כל צבאו
בהטילו אימה על כל משפילי
תארתי לעצמי איך הם היו מיבבים
נכח מבטו הקשוח של אבא²⁹ מאכנו
והוא היה מושיב אותי לצדו בטצ'נקה
ולמרבה קנאתם היה מרשה לאחז
את ידיותיה הצוננות של מכונת היריה
אך הוא לא הגיע אף פעם

אבל הזמנים השתנו
באוקראינה חולקים כבוד לנסטר מאכנו –
יש מי שאומר שזה טוב ויש האומרים שזה רע
מיסודים אגדות על שמו,
חונכים מוזאונים –
הוציאו לאור זכרונותיו והכתבים עליו למכביר

חוקרים את האנרכיזם ואת הטקטיקה והאסטרטגיה הצבאית שלו

בנתי לא תסמקנה עוד, נבוכות, לא תאבדנה עצות
כשבבוזאן לאוקראינה תמלאנה את הצהרת המכס
לא תפחדנה ששם המשפחה שלהן יעורר רמיצה
או שאלה מכשילה: ואולי...

²⁸ כרכרה חמושה במכונת ירייה.

²⁹ מילולית: האב. תואר הכבוד של המפקד הכללי (קרי מאכנו עצמו) בצבאו של נסטר מאכנו.
לימים הכינוי הזה השתרש בשפה המדוברת.

Я почав вигадувати історії:
що добре було б якби Нестор Іванович
приїхав на своїй тачанці з усім своїм військом
і налякав би тих кривдників
Я уявляв як вони б рюмсали
перед строгим поглядом батька Махна
а він посадивши мене біля себе на тачанці і
- на задрість їм - дозволив би потриматись
за холодні ручки кулемета
Але він ніколи не приїздив

Часи змінилися:
в Україні шанують Нестора Махна –
одні кажуть що це добре інші –що це погано
створюють Товариства його імені,
відкривають музеї –
повидавли його *Спомини* і безліч белетристики

вивчають анархізм і його військову тактику та стратегію

Мої дочки уже не будуть червоніти і ніяковіти
приїхавши до України і заповнюючи митні декларації
що їхнє прізвище у когось викликатиме відразу
чи єзуїтське питання: *А ви не...*

גם עליהן ישמר נסֶטור מאכנו
בראש שבָּעִים אֶלְךָ לוחֲמִים
ויִקְרָץ לָהֶן בְּאַהֲדָה

כֵּאלוֹ עוֹדְנוּ עוֹמֵד בְּמַרְכָּז גוֹלְיָאִי-פּוֹלָה
בשנת 1920

שָׁם עוֹד צוֹהֲלִים הַסּוֹסִים בְּקוֹל שׁוֹפְרוֹת יְרִיחוֹ
וּמְרַשְׁשִׁים אֲגַמוֹנֵי הַתְּרַבּוֹת

מָה זֶה בְּעֵצָם מִשְׁנָה אִם אֲנַחְנוּ קְרוֹבִים אוֹ לֹא

וְאִם מִיִּשְׁהוּ יִשְׁאַל אוֹתִי וְאוֹלֵי אֶתָּה...
אֲשַׁלַּח אוֹתוֹ לְקֹרֵא אֶת הַשִּׁיר הַזֶּה וְאֶתֵּן
מִרְאָה מְקוֹם מְדֻקָּה: שֵׁם הַסֵּפֶר וְהַעֲמוּד
וְאוֹלֵי זוֹ תִּהְיֶה פְּגִישַׁתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה עִם הַשִּׁירָה
וְגַם בְּכֵן נִסְטוֹר אֵינּוֹנִיִּץ? הִיָּה לִי לְעֶזֶר

Їх так само оберігатиме Нестор Махно
із 70-тисячним військом
доброзичливо підмргуючи

стоячи на майдані у Гуляй-Полі
1920 року

де коні іржуть мов ерихонські труби
і очерети шабель шурхотять

і яке то має значення чи ми родичі чи ні

а якщо хтось знову мене запитає : *А ви не...*
то я радо відішлю його до цього вірша
вказавши назву видання і сторінку
і можливо це буде його перша зустріч з поезією
і тут Нестор Іванович прислужиться ...

פנקס

עינתי בפנקס הישן שלי
ונתקלתי בו בתמיחה באנשים שפגשתי
במקרה ושכחתי את דבר קיומם:
מישהו הפרתי עוד באוקראינה
מישהו נקרה בדרך כי כבר בניו יורק
מישהו באירופה
(זה לא כל כך משנה)

עברתי בין הדפים
כמו שועל מבהל
כל הזמן חשבתי
כי:

למישהו לא התקשרתי אף פעם
(פנראה לא היה לי לא זמן ולא חשק)

למישהו לא כתבתי אף פעם
(בדרך כלל אני שולח ברכות באימיל)

מישהו לא פגשתי אף פעם
(כי – לפי תורת ההסתברות – יש לך סבוי אחד לאף
אף יותר מזזה – מן הסתם – מפני שלא היה צריך בך)

כך עברתי בחפזה כשועל
ונתקלתי כמו באנשים בכמה שמות
שאט בעליהם לא אראה עוד לעד
לא אפגש עוד
ומחקתי מהפנקס
באפן מכני

שאלתי את עצמי:
אז למה נשימתך התקצרה?

Записник

переглядаючи свій старий записник
з подивом зустрів там випадкових людей
про існування яких забув:

з кимось знався ще в Україні
когось зустрів уже у Нью-Йорку,
декого в Європі
(не має значення):

перебігаючи сторінками
мов полохливий лис
увесь час думав
що:

декому я так ніколи й не зателефонував
(мабуть не мав часу і бажання)

декому ніколи не відписав
(привіти вистукую переважно e-mail'ом)

декого більше ніколи й не зустрічав
(бо - за теорією ймовірності – один випадок на тисячу,
а більше- мабуть - і не було ніякої в тому потреби)

перебігаючи лисом
спіткнувся об камінь кількох прізвищ
власників яких я уже ніколи не побачу
і не зустріну
і механічно викреслюючи
їх із записника

питав себе:
то чого ж ти такий захеканий?

בבית הבירה "Gosser"

לבוריס רודי

אֶחָרֵי הַגְּבִיעַ הַשְּׁלִישִׁי שֶׁל בִּירָה
בְּמִסְפָּף עֶשֶׂן הַסִּיגְרִיז
אֲנִי וּפְסֵל פְּרוּעַ שְׁעָר מְנַעֲמִים
פְּטוּטִים עַל צֵלָה שֶׁל אֵשֶׁת זָהָב.

נִהַר הַשִּׁיחָה גּוֹאֵה מְקַצֵּף עוֹלָה
עַל גְּדוֹת הַגְּבִיעַ הַעֲגֹל
וְנִגָּר בְּטוֹפּוֹת זָהָב
עַל אֲדַמַּת הַשְּׁלֶחֶן.

קוֹלוֹת מֵהַעֲבָר הַזְּפוּרֹן שֶׁלַח.
שְׁרִירִים חֲטוּבִים כְּמוֹ גֵן בְּאֵבִיב
הַמְרִיחַ מֵחֶשֶׁף הַלַּח
מִדְּבִיקוֹת דָּם הָאֲרָנִים
וּמְאֲדַמַּת הַמְּכוּרָה שֶׁל גָּבֵר –
גּוֹף הָאֵשֶׁה הַנִּחְשָׁקֵת.

הָאֵשֶׁה חוֹלֶפֶת בְּחִלּוֹן הַחֵר
שְׁבַמְצַנְנֶת הַקֶּצֶף עַל הַגְּבִיעַ
אֶפְרוֹדִיטָה מְרָה
מֵרַת בְּתֵי הַבִּירָה
הַיִּתְכֵּן שֶׁהַלַּח חוֹזֵר

בַּמְלָחָה חֲמִימַת הַצִּוּרָה

בַּבִּירָה מְרִירָה

בְּקִיּוֹ הַגְּסִים שֶׁל הַגּוֹף הַמְּכַעֵר

У пивному барі “GOSSER”

Борисові Рудому

Після третьої гальби пива
у колах цигаркового диму
із патлатим скульптором
балакаємо про тінь золотої жінки.

Ріка розмови піниться і переповзає
берег круглої гальби
стікаючи золотими краплями
на землю стола.

Пам'ять доносить голоси.
Витончені торси як сад навесні
де пахне вологою темрявою
липкою кров'ю сосни
і батьківщиною кожного чоловіка –
тілом бажаної жінки.

Та жінка стримить у віконці
яке колихається у піні пива

гірка
Афродита пивниць
невже усе повертається

:теплою формою слова
:гірким пивом
:грубими лініями потворного тіла

הכלב

הרוח הזה הבא אלי כמו כלב
בעל שלוש עינים כחלות

נושא מעלי כמה שחפים חולפים
שגונחים מבכים על מישו
חול יבש שדבק לפרוה רטובה
אשפת חוף הרחצה
בקריכות המגזינים המאירים

ובהעמידו פני כלב
דוקר פפותיו בעצמות הדגים המתים
חוף חולי ירק מכסה באזוב
תפור בגבעולי האצות
שכמשו
זר ומזוהר פה לתלוטין

עט על שקית המזון שהפקרה
הוא נוהם וקורע נילון

אבל בעלים אין לו בעולם
לכן אף אהד לא נוזף בו
וברסן הקולר לא מושף

הכלב מאיר אלי מרחוק
בשלוש עיניו הכחלות
כמו ידידי – במצת
הצורב באש את אצבעותיו

Пес

цей вітер що приходить до мене псом
з трьома синіми очима

несе наді мною кількох випадкових чайок
що скиглять когось оплакуючи
сухий пісок що прилип до мокрої шерсти
пляжне сміття
в обкладинках кольорових журналів

а прикинувшись псом
ранить свої лапи об кістки мертвої риби
ну і замшілий зелений берег піску
перешитий висохлими стеблами
водоростей
взагалі тут ні до чого

допався до залишеної торбинки з харчами
гарчить і рве поліетілен

але у нього немає господаря
тому ніхто не кричить на нього
і не смикає вуздечку його нашійника

пес світить мені здалеку
трьома синіми очима
як приятель запальничкою
язик вогню якої обпікає йому пальці

(פי הרוח נושב)

אָבֶל – בְּהִיּוֹתוֹ חֶבֶר אֲמָתִי – הוּא מְתַעַקֵּשׁ
לְהַצִּית לִי סִיגְרָה

וְגַם הַיּוֹם נִשְׁבּוּ הַרוּחוֹת עַל שֵׁפֶת הָאוֹקְיָנוֹס
וְאֲנִי רוֹאֶה אֵיךְ אַחַת מֵעֵינֵי הַכָּלֵב דּוֹמַעַת
וּמְשַׁנָּה אֶת צְבָעָהּ
וּמְאַחֲרֵי אֲזַנּוֹ הַיְמָנִית מְהַבְּהֵב בְּחִדְגוֹנִיּוֹת
פָּנֵס הַמְגִדְלוֹר

זֶהוּ יְדִידִי, רוֹצֵה לְהַצִּית לִי סִיגְרָה
וְנוֹתֵן אֵינָה אוֹת

(бо вітряно)

але -як справжній приятель - він хоче-таки
припалити мені сигарету

і цього дня - біля океану - вітряно

і я бачу як одне око у пса сльозиться

і змінює колір

а за його правим вухом монотono блимає

світло маяка

то мій приятель хоче припалити мені сигарету

і подає якийсь знак

על הפייסטה

חליפת הזמן – כמדמני – שכבה ימים ארפים באטליו
 – לשונו הכרותה של הפר – שהובאה לפני שבוע
 מהצפון – משיקגו – מהמשחתות הקלסיות של שנות השלושים
 היא מנחת קולו הצרוד של המות – קול כבד שני קילו של קול –
 שהקצב כרת כמו כרה מגופה האדיר של הבהמה

רצו למפר אותו לאחת החברות הדרום-אמריקאיות
 שהפיקה פייסות ורכשה בהמות במדינות דרום ארצות הברית
 אף החנאי מצא קונה משתלם יותר
 ולא נפל בחלקו של – אשר מדי שנה רבע את מחצית פרות החנה –
 להיות קרבן הפייסטה – הפר לא נקב בסכה – כמו פרפר
 נדיר באספו של איזה זואולוג מטָרף –
 לא נפלו בחלקו שריקות הבוז של הקהל בזירה
 בעיר מכסה בחול אי-שם בדרום אמריקה

שבה כל תושביה מתכוננים לחג כל השנה :
 הגברים – תוף שהם מעשנים סיגרים עבים מתחת למגבעות רחבות שוליים
 נעולים במגפיים בעלי עקבים מלכסנים – מחליפים בעצלות הערות
 לגבי הפייסטה – סבורים שההרג במלחמת שוורים הוא המשימה
 הגברית ביותר –
 הנשים והבנות תלבשנה חצאיות צבעוניות – תעננה תכשיטי מתכת
 תפענה לעיר גדולה לקנות בשם זול ולא תשמנה לב אף
 קשקושי הגברים סביב העץ רחב הנוף – היחיד בכל האזור –
 והילדים מכינים פריטים שיועילו אם יבואו תורים מחו"ל :
 הם אוספים צבים מיבשים – בקלפם בשר יבש –
 שממנו בשלו מרק – ואת השאר אכלו כלבי רחוב – הצבים נהנים
 מבקוש רב במיוחד

Про фієсту

час — схоже — залежався у крамниці м'ясника
 — відтятий язик бугая — який привезли минулого тижня
 з півночі — з Чикаго — з тих хрестоматійних боєнь 30-их
 він лежить хрипливим голосом смерті — важким
 півторакілограмовим голосом
 видобутим м'ясарем із великого тіла тварини

його хотіли продати одній з латиноамериканських компаній
 яка влаштуувала фієсти і скуповувала худобу в південних штатах
 але фермер знайшов вигіднішого покупця
 і бугаєві — який щороку покривав половину фермерського стада —
 не судилося стати жертвою фієсти — бути пришпиленим — наче
 рідкісний метелик — збожеволілим зоологом —
 не судилося бути освистаним публікою на арені засипаного піском
 латиноамериканського міста

в якому мешканці цілий рік готуються до свята:
 чоловіки — покурюючи товсті сигари з-під широких капелюхів
 у чоботях зі скошеними обцасами — ліниво перекидуються
 словами
 про фієсту — вважаючи що власне це і є чоловічою справою
 убивати бугаїв —

жінки та дівчата одягнуть яскраві спідниці — металеві прикраси
 поїдуть до більшого міста купити дешеві парфуми і не
 звертатимуть увагу на дурні балачки чоловіків під широким
 деревом — єдиним у їхній околиці —

а діти запасаються дрібничками на випадок приїзду іноземців
 вони складають засушених черепах — видлубавши прив'яле м'ясо —
 з якого зварили суп — а решту з'їли бездомні пси — черепахи
 користуються особливим попитом

הו מוֹזִיקָה מְקוֹמִית וּמְקַצְבֵּיהָ הַלּוֹהֵטִים
הַקּוֹלוֹת כְּמוֹ שֶׁקִי חוֹל שֶׁהוֹטְחוּ בְּגוֹנוֹ
הַקּוֹלוֹת כְּמוֹ קוֹצֵי הַקֶּקְטוּסִים שֶׁמְנַקְבִים אֶת הַבְּגָד הָעֵבֶה וְהַעוֹר
הַקּוֹלוֹת כְּמוֹ קֵטְשׁוֹפ חֲרִיף שָׁבוּ מִתְבַּלִּים כָּל מֵאֲכָל כָּל מְנָה וּמְנָה

הַקֶּצְבִים בְּתִקְוֹ אֶת הַחֵג הַזֶּה

הֵם: הַקְדִּימוּ אֶת הַבְּחוֹר בְּחִלְיָה רְקוּמָה בְּזָהָב אֲשֶׁר – כְּמוֹהוּ כְּזוֹאוֹלוֹג –
רְגִיל לְשֹׁפֵד עַל הַחֲנִית שְׁנוּרִים בְּעֲלֵי מִשְׁקָל – חֲצֵי טוֹן – לְכָל הַפְּחוֹת

הֵם: הַשְּׂאִירוּ אֶת הַגְּבָרִים סְבִיב הָעֵץ בְּשִׂיחָה אֵינְסוֹפִית עַל הַפִּינְסֵטָה
שְׁלֹא תִתְקַזְּזוּ לְעוֹלָם

הֵם: הַעֲלִיבוּ אֶת הַנְּשִׂים וְהַבְּנוֹת שֶׁבְּכָל זֹאת נִסְעוּ לְעִיר הַגְּדוֹלָה – וְקָנוּ
לָהֶן חֲצָאִיּוֹת וְתִכְשִׁיטִים בְּשֹׁפֵע – אֵךְ לֹא תִתְיַפְּיֶנָּה בָּהֶם לְעוֹלָם

הֵם: הַשְּׂאִירוּ צְבִים מִיבְּשִׂים – שֶׁנִּנְעָרְמוּ כְּמַגְדֵל בְּבָל –
וּלְדִים – לִיד פְּלִבֵי הַרְחוֹב הַשְּׁבָעִים

כָּל זֶה אֲפֶשֶׁר לְעֲטֹף בְּשִׁקִּית הַזְּכוּרֹנוֹת כְּפִי שֶׁהַלֵּךְ עוֹשֶׂה עִם הַמְּלַח
לְמַעַן יִסְפִּיק לוֹ לְזִמְן רַב יוֹתֵר

о гарячі ритми місцевої музики:

звуки наче лантухи з піском що кидають вам у спину
звуки наче голки кактусів що проколюють грубу одягу і шкіру
звуки наче гострий кетчуп яким поливають кожну страву

м'ясарі розчетвертували це свято

вони: випередили хлопця у розшитому золотом костюмі який —
наче зоолог — вправляється
у нанизуванні на спис бугаїв вагою — принаймні — з півтонни

вони: залишили чоловіків під деревом у безконечній розмові про
фієсту якої ніколи не буде

вони: образили жінок і дівчат які все-таки поїхали до більшого
міста — накупивши спідниць і прикрас — але ніколи їх не
одягнуть

вони: залишили висушених черепах — поскладаних вавилонською
вежею —
і дітлахів біля ситих прибудних псів

усе це можна згорнути у мішечку споминів як це робить
подорожній із сіллю
аби вистарчило на довше

* * *

השבוע השלישי של המסע נשפך כמו יין
מהכד השבור – כזעה שלקקה מהשפתיים

שר העפרוני באספו גבעולי אור רצוצים
לקנו – בתלומות הכרה אבדתי

וסבלתי מרעב – נאלצתי להפיל במקל אגוזים
ירקים – ולרפן אל החמוצייות המציצות

הבגדים נדבקו מזעה והחבורות – כקשקשי דג
על ראשי צטרת מלכות מהטחב והעלים הקמלים

בכדידות נשאיתי – וכמו חיה למדתי
לא לפחד מהחשך ולישון במאורות שועלים

למדתי לשיר עם הצפורים – לשחק עם הנמלה
לשפח את שמות הימים – הוא עף כזרעי שגן

בסירת העלה הנדף הנשא ברוח
ההוא שראיתי רק ברגע הזה

החלפנו מבטים כמו טבעות:
בתהומות זמנו אין מקום להסתתר מהסער

האבן שהשלכה לא מגיעה לתחתית הבאר
אין צרף במלונים – כי אין כאן מלים פאלו

אתה מביט: השלג יורד ונושר לאוקיינוס
– השחף נרטב – ובמאה הזאת חולפים נעוריו

третій тиждень мандрівки витік вином
з розбитого глека - злизаним потом з губи

співав жайвір зносячи переламані стебла світла
до гнізда - У снах втрачав свідомість

і мучився від голоду - Доводилося палицею збивати
зелені горіхи - і нагинатися визируючи ягід

одежі позлипалися від поту, синців - як луски на рибі
на голові царська корона з перетлілого листа і моху

одинцем залишився - і мов звір
навчився не боятися тьми - і спати у норі лиса

навчився підспівувати птахам - бавитися мурашкою
забувати імена днів - Він летить сім'ям кульбаби

у човнику листка звихреного вітром
той кого бачу лише цю мить

ми обмінялися поглядами немов перстеньями:
в ярах його часу ніде сховатися від буревію

кинутий камінь не долітає до дна криниці
словники не потрібні - бо тут немає таких слів

ти дивишся: падає сніг ув океан
- мокне чайка - і в цьому столітті минає її молодість

חלילית

1

החלילית:

דמויות דג דאון

אך איש לא יאמין לה שיהיא מעופפת

הנה

ברק תרג

על כן לא כל אחד מסגל לאחזה בזריו

וילנשק את עלי הכותרת של ורדי שפתיה

וילהבחין בין רבבות פןפרי צלילה

2

נעימתה – עלי הגפן על שלטי האצלה של שושלות המלוכה

ניחותם הקל של הבשמים הצרפתיים – היושבים כמו פרפרים

על כל חלקת פניהן של היפהפיות

וקשהם נוסקים בבהלה – הגברים מנקבים

אותם במחטי התשוקה – ועונדים על דש הצוארון

כתכשיט זקב

נעימתה – עשן הסתו ועלי תפוח האדמה שגורפים אותם

בחשכה – הילדים אוספים קנבת³⁰ בשה ונצבים מנגד –

הכל מריח מתפוחי האדמה – מאדמה טריה – מעשן

כל הקולות קשורים בשאיפה הקבועה הזאת –

לשרד – ולעמד ולהפנות פנים לאש להתגבר על פחד

³⁰ העלים והגבעולים הנתלשים מהירק על-מנת להתאימו למאכל.

Флейта

1

флейта:

повітряна риба

але ніхто не повірить що вона літає

вона

лимонна бливкавка

тому не кожен зможе тримати її в руках

:і цілувати ружові пелюстки її губ

:і розрізняти сто тисяч метеликів її звуків

2

її мелодія - виноградне листя на гербах августійших родів -

легкий запах французьких парфумів - що метеликами обсіли

кожну уголовину на лицях красунь

і коли сполохано вони злітають - їх проколюють

голками бажання мужчини - і носять на лацканах

як золоту прикрасу

її мелодія - осінні дими і картоплиння яке згрібають

поночі - діти доносять сухе бадилля і стають поодаль -

усе пахне картоплею - сирою землею - димом

усі звуки зв'язані цим постійним намаганням

вижити - і ставши лицем до вогню перебороти страх

הרָעַב – לְהַחְזִיק תְּפוּחַ אֲדָמָה כְּמוֹ קוֹל
וְלֹא לְדַעַת מֵאֵין זֶה בָּא

נְעִימָתָה – כְּמַחֲלַת הַמְּנַהֲרָה לְהוֹלֵכֵי הָרְגֵל שֵׁם שְׁנֵי
סְטוּדְנָטִים מִתְּנַשְׁקִים בְּשִׁבְתָּם עַל מְעִילוֹ – כְּמוֹ בְּסִינָה –
מַחֲקִים מִשְׁהוּ מְקַאֲמָה סוּטְרָה – עִם חֲלִצוֹת
בְּחוּץ – וְהִיא מַעַת לַעַת מְתַקְנָת
אֶת שְׁעָרָה הַפְּרוּעַ – וְצוּחֶקֶת – שׁוֹב וְשׁוֹב
רוֹכֶסֶת אֶת כְּפֹתוֹרֵי הַגִּינָס – וְלִשׁוֹן
מְרָאָה לוֹ.

голоду - тримаючи картоплину мов звук -
і не знати звідки це надходить

її мелодія - пенал підземного переходу - де двоє
студентів цілуються сидячи на його плащі - мов у човні -
щось імітують із Кама-Сутри - їхні сорочки
навипуск - а вона час від часу поправляє
розпатлане волосся - і сміється - знову і знову
застебаючи гудзики на джинсах - і показує йому
язика

* * *

אי-אז שוטטת במרחב הגבועות
 מתי שוטטת?
 אולי כשקראת שיר מחרון
 ליהודה עמיחי
 ותארת לעצמך את נפתולי החולות
 של אדמת הטְרָשִׁים בַּהּ העצים והשיחים
 כמו חיל מועט ששרשיו הכה
 כְּדִי לבלם את הפולשים והחולות
 תרשם כל המלים על סנפירי הדג
 מי שיִדוּג אֹתוֹ יֵרָאֶה שֶׁם אוֹתוֹת אֲשֶׁר שָׁרְדוּ
 – וינחש – שְׁעַל שְׁפֹתָךְ לֹא יִשְׁתַּלֵּט לְעַד
 עִמָּךְ נִגְרָף כְּמוֹ פְּרוּרִים מֵהַשֶּׁלֶחַן
 וְרַק אַתָּה זֹכֵר אֶת הַמְּלִים שְׁאִישׁ לֹא יִדְעַן
 וְהֵם – הָאֵפֶר –
 וְאַתָּה – תָּם – עִמָּךְ
 אי-אז שוטטת בנוף הגבועות
 ירדת לעמקים
 מתי ירדת?
 אולי בימים בם לא היה מה לאכול ומה לשותות
 קלטת ריחות עשן מתנורי הבית בכפר סמוך
 אף כשבאת לשם לא יכלת להסביר לאיש
 מה רציית – בשום מקום
 לא אֹהֲבִים זָרִים – וְלֹא הִיִּית דוּמָה
 לַעַם הַהוּא
 איש לא נתן לך אפילו לחם כזית
 הכל הצביעו בידיהם אל כוון הגבועות
 ובקרבך: פלביהם זללו שירי מזון לעת בקר
 ורצו אחריו תילדים הלכת הלָאָה מָשֶׁם

колись ти блукав пагорбами
коли ти блукав?
можливо коли прочитав послання
до Єгуди Аміхая
і уявив собі піщані згини
кам'янистої землі де кущі і деревця
немов поріділе військо що вкоренилося
аби затримати чужинців і пісок

кожне слово запишеш на плавникові риби
хтось піймає її і уздрить вцілілі букви
- здогадається - що твоєї мови не вивчить ніколи
твій народ згребли мов крихти зі столу
і ти один пам'ятаєш слова які не знає ніхто
і вони - попіл -
і ти - завершення - свого роду

колись ти блукаючи пагорбами
сходив у долини
коли ти сходив?
можливо тоді коли не було що їсти і пити
ти ловив запахи диму найближчого села
але заходячи туди не міг пояснити нікому
чого ти хочеш
чужинців не люблять ніде - а ти не був схожий
на сей народ

ніхто не дав тобі навіть крихти хліба
усі показували руками кудись убік пагорба

а поруч: їхні пси хлептали ранішні помії
і діти бігли за тобою - коли ти ішов геть

סתיו בקרבת האוקיינוס

זה מתחיל: במספר הרחוב הראשון – בריחות טגון הדגים
בצ'יינה-טאון – בהירוֹגְלִיף לְבָן על בד אַרְגָּמן
הדומה ללשון הדרקון – בנזירים שנושאים תפלותם
בבגנין ראשון-חביב שהוסב
למקדש בודהיסטי –

במבטיהם הנוקבים של אוקטביו פאס וחוואן רולפו
בשריגיהן הגמישים של היפהפיות המקומיות – בצדפים נפתחים
של שפתותיהן הדקות הנשוכות – בזעה גברית מאכלת –
במלים שרירות – בריח בירה ושתן קפוא

זה בא מפאתי האוקיינוס וחוזר אליי באפר ובגשמים
ואיש לא ידע מתי הוא יחפץ לעזוב את הארץ הזאת
יחד עם העצים והשיחים – בהסירו ממנה שמיכה –
ולהשאירה מצטנפת עד אור השחר – כמו ללדנת קטנה

Осінь поблизу океану

починається: числом першої вулиці - запахом смаженої риби
в Чайна-таун - білим ієрогліфом на червоному полотні
схожому на язик дракона - монахами що служать
у першому-ліпшому приміщенні облаштованому
під буддійський храм -

:колючими поглядами октавіо паса і хуана рульфо
гнучкими лозами місцевих красунь - розкритими молюсками
їхніх тонких і надкушених губ - їдким чоловічим потом -
м'язистими словами - запахом пива і примерзлої сечі

приходить з океану і повертається в нього попелом і дощем -
і ніхто не знає коли їй заманеться покинути цю землю
разом із деревами і кущами - стягнувши з неї ковдру -
і залишити зіщулену до ранку - як малу дитину

* * *

אתה

רוֹאֶה בְּקִתּוֹת קִטְנוֹת – אֲפָרִים – שְׁלֵפִי
הַקִּיץ הַחֵם – צִרְצְרִים הַיּוֹשְׁבִים בְּתַנּוּרֵי
הַבָּתִּים – אֲשֶׁר שִׁירָם הַמְרַפֵּט –
דָּגְל קָרְבִי –

הם

מַתִּירִים אֶת פְּרִיפְתָהּ שֶׁל כָּל הַתּוֹדָעָה –
מְשַׁחֲרָרִים הַלְכִים – קוֹרְאִים אֶת הָאוֹר –
– וְנוֹשְׁמִים בְּלַעֲנָה –

אתה

יּוֹדֵעַ שֶׁצָּפוּי כָּבֵד הַפֶּל – וְלִפְל
נֶאֱסָף כְּחֶצִיר וְתִבֵּן עַל עֲגֻלוֹת עֵץ

הם

מְכִירִים חוֹל וְחָרֵס – אוֹרֵי מַתְבַּלָּה –
יּוֹדְעִים אִיךָ הוֹלְכִים מִכָּאן לְאֲדָמָה כְּמִים

וְכָל אֲשֶׁר אֲפָשֶׁר לְקַחַת לְדָרְךָ:
דָּגְל הַשִּׁיר וְחֹפֶן זְרָעִים

כָּל הַשָּׂאֵר – צֵלוֹ הַקְּלִיל שֶׁל הַעֲצָב
שְׂאוֹתוֹ מְטִילָה כָּל מְלָה וּמְלָה
שְׂאֵתָהּ קוֹרָא כָּאֵן – הַקּוֹרָא –

ти

бачиш маленькі хатки - селян – пожнив'я
теплого літа - посаджених у печах осель
цвіркунів - обшарпана пісня яких -
- бойовий прапор –

вони

відважують застібку всого усвідомлення -
випускають чужинців - зчитують світло -
- і дихають полином –

ти

знаєш що уже все визначено - й усім
складено як солону на дерев'яні вози

вони

знають глину і пісок - зітліле повітря -
і як піти звідси водою в землю

і все що можна взяти з собою:
прапор пісні і жменю насіння

все решта - легка тінь печалі
що падає від кожного слова
яке прочитуєш тут - читачу –

אלגיית המים

כָּל קִשְׁתוֹת הַשָּׁמַיִם שָׁתוּ אֶת הַמַּיִם – וְהַדְּגַיִם דּוֹאִים בְּאֹוִיר
הַבּוֹר הַתְּהוֹמִי שֶׁל הָאוֹקְיָנוֹס הָעוֹלָמִי – הַחַר הַשָּׁחַר – אֲבָק הַתְּהַיְגִי –
שֶׁבָּרַח מִהֵיד כְּמוֹ דָּג – וְשָׁב כְּחֶמֶשׁ כְּכָרוֹת הַלְּחֵם³¹
חִזַּר כְּמַבֵּט עֲגוּמוֹמִי שֶׁל הָאוֹר שֶׁהִלְבֵּן כְּמַפְרָשׁ

בָּאִים הַדְּיָגִים אֶל הַסִּירוֹת הַשׁוֹכְבוֹת בְּמִהְפֵּךְ כַּצְדָּפִים
הַהוֹמִים בְּהִמִּית הָעֶבֶר; טִיחַ הַמַּיִם –
רִיחַ לַח וְנִמְשֵׁי הַמֶּלַח – מְדוּזוֹת נֶאֱלָחוֹת מִבְּחִילוֹת –
שְׂרוּעִים עַל חוֹלוֹת שְׁפַת הַחוֹף כְּכַתְמִים סְרוּחִים

אֵט חוֹרְקוֹת הַסִּירוֹת – בְּצִלְעוֹת חֲרָרוֹת שֶׁחוֹרְקַת הָרוּחַ –
מְכַמְרוֹת וְחֲרָמִים מוֹרִיקִים מְנִיעִים צְלָלֵיהֶם בְּמָקוֹם אֵילָנוֹת

³¹ אחד הנסים של ישו המוזכרים בספרי הבשורות (למשל בבשורה על פי מתי י"ד, 14-21): ישו השביע 5,000 אנשים בחמש כיכרות לחם ובשני דגים.

Елегія води

Усі веселки випили воду – і риби літають в повітрі
велика яма світового океану – чорна діра – порох замислу –
що вислизнув рибиною з рук – і повернувся п'ятьма хлібами
повернувся сумовитим поглядом вибіленого як парус світла

рибалки приходять до човнів перевернутих як мушлі
що гудуть гулом минулого; тиньк води –
вогкий запах і ластовиння солі – бридкі медузи –
розпластаними плямами покрили лінію берега

Порипують човни – вітер сушить їм ребра –
а позеленілі сіті розхитують тінями замість дерев

* * *

לִיד בְּרַכַּת הָאֲרָמוֹן הַמְצַפָּה בְּשִׁישׁ
 נַח אֲחֵרוֹן קִיסְרִיָּה שֶׁל שׁוֹשְׁלֶת N
 שְׁפוּלֵי הַחֲלוּק נְעִים עִם רוּחַ שְׁזִיף נְעִימָה לְעַת שְׁחֲרִית
 וְאֶפְלוּ – נְדָמָה – שֶׁהִדְרָקוֹנִים הִרְקוּמִים מִמְרִיאִים לְמְרוּמִים
 מְדִי רְגַע

בְּעוֹד שְׁנֵתִים יְקִיץ הַקֶּץ עַל שֶׁלְטוֹן שׁוֹשְׁלֶתוֹ
 יִטְבְּחוּ אֶת יְלָדָיו
 יְכַלְאוּ אֶת אֲשֵׁתוֹ
 וְאוֹתוֹ יִשְׁרְפוּ – וְיִזְרוּ אֶת
 אֶפְרוֹ

מֵעַל חוֹמַת אֲרָמוֹנוֹ הַצְּפוֹנִית
 אֶף עֵתָהּ:

פָּנְיוֹ מִזְפִּירוֹת אֶת הַשְּׁעַר הַנְּעוּל בְּאֶלֶף אֶלְפֵי מְנַעוּלִים
 וְאֶף מִפְתַּח אֵינּוּ שֶׁיֵּךְ לֹא לְאֲשֵׁתוֹ וְלֹא לְיֶלְדָיו
 לֹא לְיוֹעֲצָיו לֹא לְשָׂרֵי צְבָאוֹ וְלֹא לְפִילִגְשֵׁי הַרְבוֹת
 אִישׁ לֹא יוֹדֵעַ אֶת הַגִּיגִיו רְחֹשֵׁי לְבוֹ וּמִשְׁאֲלוֹתָיו
 בְּבִרְכָה – בְּחֵלֶב הָעֶרְפֶּל הַסְּמִיךְ מִשְׁתַּכְּשֵׁךְ
 קוֹל פִּילִגְשׁוֹ הַצְּעִירָה בְּכָל הַרְמוֹנוֹ
 – כְּבָרְזוֹת בַּר צְעִירָה –
 – כְּפָרִיחַת עֲצֵי הַשְּׁזִיף בְּגֵן אֲרָמוֹנוֹ –
 לְהֵט נְעוּרֶיהָ וְקָרִיאוֹת הַתְּלַהֲבוֹתָהּ
 – כְּמוֹ יַיִן – מְשָׁרִים בְּטָחוֹן עֲצָמֵי בִקְיֶסֶר

לְצִדוֹ – יוֹעֲצוֹ שְׂאִין לְתַת בּוֹ אֲמוּן
 גַּם הוּא זֶן עֵינָיו בְּשִׁתְיָקָה בְּפָרִיחַת עֵץ הַשְּׁזִיף
 שְׁנַקְטָפָה בְּטָרָם זְרִיחַת הַשְּׁמֶשׁ
 וְשִׁטָּה בְּדָד אֶל תוֹף הָעֶרְפֶּל בְּסִירַת אֲגָרְטֵל נְחֹשֶׁת
 הַיּוֹעֵץ מִסְתִּיר עֵינָיו בְּיָדוֹ

Біля викладеної мармуром чаші басейну
відпочиває останній імператор династії N
поли шовкового халату розвіває ранішній сливовий вітер
і -- здається -- що вишиті дракони щомиті
відлітають
через два роки ним завершиться панування його династії
виріжуть його дітей
ув'язнять жінку
а його спалять -- розвіявши попіл з північної стіни палацу
але нині:
його лице нагадує браму замкнену на сто тисяч замків
і жоден ключ не належить ані дружині ані дітям
ані радникам ані воєводам ані наложницям
ніхто не знає його замислів і його бажань
В басейні -- в густому молоці туману плюскотить
голос наймолодшої його наложниці
-- молодій дикій качки --
-- сливового цвіту його саду --
її молодечий азарт вереск і зойки
-- як вино -- додають імператорові впевненості
поруч -- радник якому не варто вірити
теж мовчки споглядає сливову гілку зірвану
до сходу сонця
що самотньо заплила в туман у човні мідної вази
радник прикриває долонею очі

כְּשֶׁהִפְלִגְשׁ הַצְּעִירָה יוֹצֵאת מִהַבְּרָכָה וְעוֹבְרַת
כְּצִלּוֹחִית הַבֶּשֶׂם שְׁנֹשֶׁפֶכָה

עוֹלָה מִשֵּׁב הָרוּחַ
הַקִּיסָר מְלִינָה אוֹתָהּ בְּמִבְט

אֶל פְּשָׁפֶשׁ הַחֶצֶר הַפְּנִימִית

אֶפְלוּ כָּל הַשׁוֹמְרִים מְסֻבִּים עֵינֵיהֶם הַצְּדָה
כִּי אַחֲרֵת הָיוּ מִשְׁלִיכִים אֶת נִשְׁקָם וְרָצִים אַחֲרֶיהָ

הַיּוֹעֵץ: יֵשׁ לְבַצֵּר אֶת גְּבוּל הַצֶּפֶן
הַקִּיסָר: רוּחַ צֶפֶן תִּשָּׂא גִּרְיִים לְאַנְפוֹת אֶפְרוֹת
הַיּוֹעֵץ: סוֹבֵל אֲנִי מִתְּחוּשָׁת בָּטֵן רָעָה וְחוֹלֵם סִיּוּטִים לְרֹב
הַקִּיסָר: הָאֲבָנִים הַשָּׁנָה
הַצְּטֻמְחוּ בְּאֵזוֹב יִרְקָק כְּעוֹר צְפָרְדַּעִים בְּגִלְל הַגְּשָׁמִים שֶׁיִּרְדוּ

הַיּוֹעֵץ: אֲנִי תֵּן לִי אֶת הַפִּילִגְשׁ הַזֹּאת
הַקִּיסָר: קַח אוֹתָהּ, כִּי פְּרִיחַת הַשְּׁזִיף תִּנְשָׁר בְּלֵאוּ הַכִּי

וְזֶה הָיָה הַדְּבָר הָאֲחֵרוֹן שֶׁבִקֵּשׁ הַיּוֹעֵץ

коли молода наложниця виходить з купелі і прямує
наче розлитий флакон парфумів

Здіймається вітер
імператор супроводжує її поглядом
до дверей внутрішнього дворика

навіть охорона намагається відвернути погляд
бо можна кинути зброю і бігти за нею

Радник: північні кордони потрібно укріплювати
Імператор: північний вітер віднесе зерна сірим чаплям

Радник: у мене погані передчуття і сни
Імператор: каміння цього року
поросло зеленим мохом жаб'ячої шкіри бо дощило

Радник: подаруй мені цю наложницю
Імператор: бери бо сливовий цвіт все одно опаде

і це було останнє що попросив радник

* * *

רְזָה דְקִיק – כְּאֵטְרִית אֲרִז –
הַאֲפֵר מִהַפְּרוּבֵינְצִיָּה הַצְּפוֹנִית
מִשְׁלִים אֶת הַהִירוֹגְלִיף

מִבְּעַד לְחִלּוֹנוֹת הַהִירוֹגְלִיף
חֹלְפִים פּוֹרְלִים כְּסוּפִים
וְאִגְמוֹן הַקּוּיִם בְּאִנְשָׁה לֹא-נְדָמָה
גּוֹזֵר אֶת מִשְׁמַעוֹת
הַכְּתוּב

כָּל הַחַיִּים הוּא לְמַד לְחִבְר קוּיִם
וְרַק עֲתָה
לֹא הַצְּלִיחַ לְקֹרֵא אֶת הַכְּתוּב:

אוּלֵי זֶהוּ שֵׁם הַנֶּהָר
אוּ הָאוֹר הַתְּפוּר
אוּ דְבַר-מָה לֹלֵא שֵׁם

וְעַל כֵּן תֵּאָר אֶת הַכְּתוּב
כְּאוֹת הַלוֹטוֹס הַלְּבָן

тонкий - наче рисова паличка -
селянин з північної провінції
домальовує ієрогліф

крізь віконця ієрогліфа
пропливають срібні форелі
і комиші ліній густим шурхотом
підрізують смисл
написаного

усе життя він вчився з'єднувати лінії
і тільки нині
так і не зміг прочитати написане:

може - се ім'я ріки
чи зшите світло
чи те що не названо
і тому уявив написане
як знак білого лотоса

המזמור הראשון

יְדַעְתִּי, אֵלֵי: אֵת זְמַנְךָ גְּזוֹלְתִי כָּל הַיָּמִים
 כָּל הַשָּׁעָרִים נְעוּלִים – אֵיזָה מֵהֶם נִפְתַּח?
 כִּי צַד לְשׂוֹד הַלַּיְלָה בְּגַת שְׂמָנִים?
 הַאֲנֹשֶׁה מַחְרִידָה אֶת הַעַדְיָנָה בַּיּוֹנִים
 שֶׁבְּכַנְפֶיהָ אֲחִזְתָּ בְּלִטָּף קָלִיל וְרַף

הַזְמַן שִׁיעֲדָתָּ הוּא הַמַּתַּת שֶׁהֲלֹנָה
 גַּם הָאֲבָנִים הָאֵלוּ – מַלִּים וְשִׁירָה חֲרוּרָה
 וְאִם אַתָּה בְּכָל מְקוֹם וְאִם בְּשִׁבְעָה
 יָמִים – בְּרֵאתָ הַגְּבֻעוֹת הָאֵלוּ וְהַאֲהָבָה
 שֶׁכָּל כֶּף קָשָׁה לְשֹׂאתָהּ בְּעִירָךְ הַטְּהוֹרָה

מִשׁוּם מָה גוֹלֵשׁ הַצֵּל מִסְלֵעֶךָ בְּדַמְמָתוֹ?
 וְשׁוֹב שְׁלֹחַנִים בַּמִּקְדָּשׁ³² – מִשׁוּם מָה?
 וּמִשׁוּם מָה מְלֹאכֵי שְׁנָה אֶת מְקוֹם בֵּיתוֹ?
 וְהִדְּשָׂא הַצְּהִיב וְאַתָּה אוֹמֵר לִי: בּוֹא
 אֲרֹאֶה לְךָ אֶבֶן שְׁלִפְנֵי שֵׁל פְּטְרוֹס דּוֹמָה

יְדַעְתִּי שְׂאֵף בְּאֶבֶק עָלָיו צַעֲדָךְ יַעֲבֹר
 לֹא אֶגַע – כְּמוֹ בַתְּכוּל נּוֹצוֹת הַיּוֹנִים –
 בְּבִטָּן הָאֲדָמָה לֹא אֶכִּיר לֹא אֶסְפֹּר
 אֲפִיקֵי הַזְמַן שִׁינֵעַ בִּי כְּקִשְׁת הַכַּנּוֹר
 בַּחֲרָף שִׁיגִיעַ הִנָּה בְּיוֹם מִן הַיָּמִים

וְאִם תִּרְשָׁה לִי לְכַתֵּב אֶת זוֹ הַזְמִירָה
 וְלִשְׂאֵל עַל מָה שֶׁנִּסְתַּר נִגְעַל וְנִחַתְתָּם

³² ראו: הבשורה על פי מתי י"ב, 13-12 או הבשורה על פי לוקס ב', 13-16.

Псалом перший

Господи – знаю що час Твій у Тебе краду
брами усі зачинено – яку ж Ти відкрив?
як пережити ніч в Гетсиманськiм саду?
шелест тривожить горлицю молоду
яку Ти тримаєш ніжно за двійко її крил

час який Ти призначив даруєш в борг
навіть оце каміння – слова і дірваний стих
і якщо Ти повсюди – і якщо із сімох
днів – створив ці пагорби і любов
яку так важко містом Твоїм нести

то чому сповзає з каміння Твого тiнь?
і чому міняйли знову ввійшли у храм?
і чому мій ангел змінив свій дiм?
і трава порудiла а Ти кажеш: ходiм
я покажу тобі камiнь що схожий на лик Петра

знаю що навіть пилу із твоїх шнурiвок
не можу торкатися – наче синього пiр'я горлиць-
не можу знати русел підземних рiчок
часу який торкнеться мене мов смичок
зимою що надiйде колись у ці гори

і якщо дозволяєш написати оцей псалом
і питати про те що за печатями і ключами

הייתי רוֹצֵה להיות כְּלָב שְׁמִירָה
בְּדֹשָׁא מְצֹהֵיב בַּמְבוֹאוֹת הַכֶּפֶר לְאוֹרֵה
שֶׁל שְׁקִיעַת הַשָּׁמֶשׁ מֵעַל שְׁכֶמֶד הָרֶם

אוּ אֶפְלוּ צָרְצַר אֲרָצָה לְהִיּוֹת כְּאֵן
וְלִחְיֹת בְּמֵאפָּה בְּפִרְכֵי יְרוּשָׁלַיִם
אוּ חֵלָה בְּעֶרְבֵי שְׁבַת עַל הַשְּׁלֶחֶן
אוּ מִסְפָּר סוּדֵר לְהִיּוֹת בְּמִנְיֵן קָטָן
אוּ שׁוֹרָה בְּשִׁיר שְׁחֵרוּזָה מְגֵלָה הִיא

я хотів би бути сторожовим псом
при рудій траві що стирчить за селом
перед заходом сонця за Твоїми плечами

або навіть Твоїм цвіркуном де печуть хліб
жити в пекарні поблизу Єрусалима
халою що в Суботу лежить на столі
порядковим числівником в малому числі
рядком у вірші що знайшов свою риму

קבלת השבת בעפת

ליוחנן פטרובסקי-שטרן

בָּאָה הַשְּׁבֵת לַלַּיִל – בֵּין הַהָרִים
– עַם גְּרוֹתֶיהָ וּמְלוֹתֶיהָ –
בְּכַתִּי כְּנֶסֶת הַיְהוּדִים מְזַמְרִים
הַעִיר רִיקָה – בְּתִי עֶסֶק סְגוּרִים
זֹאת הַשְּׁבֵת קָבְלוּ אֶת פְּנֵיהָ

הַמְּלִים שֶׁשָּׁרִים כָּאֵן עַל הַגְּבֻעוֹת
– בְּסִפְרִים בְּדַבְרֵי נְבִיאִים –
בְּקֶדֶשׁ שׁוֹקֵדִים – נוֹשְׂאִים מוֹבְאוֹת
נוֹשְׂאִים גַּם תְּרַגּוּלִים זְמִירוֹת גְּבוּהוֹת
גַּם עֶקְעֶקִים קְאָקִים וְעוֹרְכִים

שְׁתֵּי חִלוֹת וּכְלִי אֶכֶל עַל הַשְּׁלֶחָן
– גַּם סִפִּין וְקֶרְטוֹב מְלַח
וּמִי יָם כְּנֶגֶת רוּחַשִׁים לָהֶם כָּאֵן
כְּמוֹ מְלָה בַתּוֹרָה פֹּה בְּרִבְעַ יֶשֶׁן
כָּל תְּבַשִּׁיל בְּבֵית שׁוֹמֵעַ

הַחֲסִיד כָּאוֹת בְּכֶתֶב מְרַבֵּעַ
– שְׁבִדְיוֹ הַלַּח נִכְתְּבָה הִיא –
מְנִיד תְּרוּזֵי הַפִּיּוֹט בְּקוֹלוֹ שְׁגָבָה
הוּא יוֹדֵעַ: שׁוֹמְעוּ הָאֵל שְׂבָא
הַלוֹם מְמֹרְמֵי הַשָּׁמַיִם

הוּא בְּכָל אֶבֶן בְּאוֹשֶׁת הַבְּדִים
בְּהֶמֶת הַיּוֹנִים הַנִּרְגָּשֶׁת

Субота у Цфаті

Йохананові Петровському-Штерну

Субота у горах – у Галилеї
-з словами й свічками-
по синагогах співають євреї
порожньо у місті – зачинено бакалеї
Субота між нами

слова що співають на пагорбах Цфату
-в книжках і пророках -
торкаються Тори – звивають цитати
співають за ними місцеві цикади
ворони й сороки

дві хали на срібнім столі і прибори
-і ніж й дрібка солі -
і поруч шумить Галилейське море
мов слово записане в згорткові Тори
у страві з квасолі

хасид наче літера темна з івриту
-вогка як чорнило -
читає псалом і розхитує риму
він знає Господь саме цими дверима
душею і тілом

קול כָּסֶף נושא עם החסידים
ומביט אל ההרים העומדים
מכסים ביערות ובדשא

והטף רצים ברחובות שקטים
ונרות השבת דולקים
שאלו שאלות שצצות לעתים
אפשר לזרות מלח על הפיוטים
הם זה עסיסיים –
זכה מתוקים

приходить в Суботу голосом горлиць
камінням – запахом хвої -
співає з хасидами срібним горлом
і дивиться мовчки як рояться гори
і будяки з травною

як діти біжать по камінному Цфату
як свічка горить в Суботу
як можна про все на світі питати
і сіллю слова у псалмі посипати
такі соковиті –
такі солодкі

לרעייתי

מה נשאר לנו – שוב גם הפעם נלמד
 שרשרת שמות שבאים עם חג המולד
 כמו שפה נושנה – והנר הארזאי –
 נחביא בכף היד את נרנר החטה
 ויין נשתה – בשתיקה ורב שקטה
 ועונת השלגים – פנצח ארזה היא

אלגית ערבנו בתלומות
 מחוץ לפתח ביתנו מראה לנו אות:
 לטוות את החוט – להביט בעינים
 צמר דק מן הדק נמצא למלים
 נעימת החמה – שלג רף וחקים
 – ככבשת ספר³³ שפה עדינה היא –

דולקים פנסים ברחובות מחשיכים
 לא פוסחים עלינו שלשת המלכים
 הכל עתה כהלכה בבית
 גצי אש הנר נושמים רועדים
 אור בתדר כבינו – כמו ילדים –
 תרנו כוכב האל בשמים

³³ קישוט מסורתי לחג המולד.

Дружині

нам знову залишиться вивчити двом
вервечку імен що надходять з Різдвом
як мову стару - і свічу архаїчну -
в долоню сховати пшениці зерно
мовчати при цьому - і пити вино
зима нам пребуде за вічність

елегія нашого вечора в снах
вона за порогом показує знак:
дивитися в очі - снувати вервечку
найтонші нитки вибираєм для слів
мелодія тепла - солодкий наш сніг
- мов з цукру різдвяна овечка –

уже засвітили нічні ліхтарі:
і нас не минають тріє царі
і все як належить в господі
і дихає рвійно свіча на столі
і вимкнувши світло - мов діти малі -
шукаєм звізду Господню

Would You Stop Loving Her If You Know She's A Lesbian?

המוֹזָה עֲזָבָה אוֹתִי
לְמִשָּׁךְ בְּמֵה חֲדָשִׁים
הַכְרִיזָה שֶׁהִיא לֹקַחַת חֲפָשָׁה
וְהֵלְכָה – נִעְלָמָת – לְהִסְתַּוֵּבֵב בְּבְרוּדוֹנִי:
כִּי לֹא כָתַבְתִּי אֶף שִׁיר
אֶפְלוּ גִבְעוֹל הַשׁוּרָה
לֹא נָבֵט בְּשִׁדְמַת מָסַךְ הַמַּחְשָׁב
לֹא הִיָּה חֲשֵׁק לְכַתֵּב

שְׁלוֹשׁ מוֹזוֹת הַבֵּית – אֲשֶׁתִּי וְשְׁתֵּי בָנוֹתַי –
הַמְשִׁיכוּ לְרִדָּת לְחַיִּי

אֲשֶׁתִּי: הַזְכִּירָה לִי עַל הַתְּעַמְלוֹת הַבְּקָר
וְהַשְׁמָלָה הַחֲדָשָׁה מִ-Ann Taylor שֶׁהִבְטַחְתִּי
בְּתֵי הַבְּכוּרָה:
לֹא הִפְסִיקָה לְשַׁנּוֹרֵר מִמְּנִי נִעְלִי סְפוֹרֵט שֶׁל "פּוֹמָה"
וְעוֹד lap-top Apple Macintosh
וְאֶפְלוּ הַבַּת הַקְּטָנָה:
לֹא רָצְתָה לְדַבֵּר אֵתִי אוּקְרַאִינִית
הַקִּיץ הַלֶּךְ וְחֵלֶף

רַכְבוֹת דְּחוּסוֹת דְּהָרוּ אֶל חוֹף הָאוּקְיָנוֹס
בְּאוֹ לְסְרוּגִין גְּשָׁמִים כְּבָדִים וְשָׂרֵב כְּבֵד
יִצְאָתִי לְבְרוּדוֹנִי בְּחַפּוֹשׁ אַחֲרֵי הַמוֹזָה
אַחַת – מְלַצְרִית בְּפֶאֶב – מְזַגָּה לִי בִּירָה

Would You Stop Loving Her If You Know She's A Lesbian?

на кілька місяців Муза
покинула мене
заявила що бере відпустку
і пішла - ображена - швендяти Бродвеем:
бо я не написав жодного вірша
навіть стебло рядка
не проросло на екрані комп'ютера
не писалося

три домашні музи (дружина і дві дочки)
продовжували мене тероризувати

дружина:
нагадувала мені про ранкові фізичні вправи
і обіцяну нову сукню від Ann Taylor
старша дочка:
канючила у мене нові кросовки фірми "Пума"
та top-top Apple Macintosh
і навіть молодша:
не хотіла ромовляти зі мною українською

минало літо

переповнені поїзди мчали до океану
дощило впереміш зі спекою

я вибрався на Бродвей у пошуках Музи
одна - офіціантка в барі - наливала мені пиво

השְׁנִיָּה – חֶלְפָה עַל פְּנֵי עַל הַגְּלִילִיּוֹת
לְבוּשָׁה בְּמִכְנָסִים קְצָרְצָרִים בְּלִי בּוּשָׁה

עוֹד אַחַת רְאִיתִי בְּרַחוּב הַשְּׁבִיעִי

יּוֹשֶׁבֶת בְּאַחַזָּה בֵּין בְּרַכְיָה

דָּף קְרִטוֹן עִם הַכְּתָבֶת:

“אֲנִי יָעֵבָה וּמְחַסְרֶת דִּיּוֹר.

אָנָּה, תָּנוּ לִי כֶּמֶה סְנָטִים”

אָכֵן

הַבְּנוֹת הָאֵלוֹ הָיוּ חֲנֻנִיּוֹת יוֹתֵר

מִהַנְּשִׂים הָעִירְמוֹת לְמַחְצָה

שָׁעַל הַפְּרִסְקָאוֹת הַדְּהוּיִים עִם חֲלִילֵי רוּעִים

צְמוּדִים לְשִׁפְתוֹתֶיהֶן

וּבְצַפִּיפוֹת

דְּחֶפָה אוֹתִי בְּאַקְרָאִי

נִעְרָה יִפֶּת תֹּאֵר מִלְתָּאֵר

וּבְיַדֶּיהָ – מְגִזִּין לְלִסְבִּיּוֹת

інша промчала повз мене на роликах
в міні-шортах

ще одну побачив на Сьомій вулиці
вона сиділа стиснувши колінами
картон з написом “Я бездомна і голодна.
Прошу кілька центів”

що ж
ці дівчата були куди симпатичніші
аніж ті напівоголені жінки
з порепаних фресок з пастушими дудками
при вустах

у натовпі
мене штовхула випадково
дівчина невимовної краси

з лесбійським журналом в руках

על גדת הנהר

לאיוון דמקוביץ

הגֵּדָה הִיא כְּבֹר אֵינְנָה – תִּתְּכוּ אוֹתָהּ
כְּמוֹ בְּצַעוֹ לֶחֶם עִם כּוֹס חֶלֶב בְּבִקְרָה

יֵישׁ הָאוֹמְרִים שֶׁהיא הִפְכָה לְאִי
וְשִׁטָּה נֶגֶד הַזֶּרֶם – לְעֵמֶק הַעֲרַפֵּל –
וְאִף אֶחָד לֹא רָאָה אוֹתָהּ עוֹד
וְלֹא יִשְׁכְּבוּ שְׁנֵי בָּנִים עַל מְשִׁי דְשָׁאָה
כִּי הֵם – כְּמִדְּמִנִי – עֲדִין
שׁוֹחִים בְּכַפּוֹת יָדֶיהָ

הֵם – הַבָּנִים הַלְלוּ – פָּרְצוּ דֶרֶךְ בֵּין הַשִּׁיחִים
הַתְּחַבְּאוּ מֵעֵינַי פֶּלַח – וְהִזְכִּירוּ
שְׁנֵי נַחְשֵׁי דְשָׂא צַעִירִים שְׂמֵאֲחוֹרֵי אֲזַנֵּיהֶם
מִצְהִיבָה אֲבָקֶת הַשִּׁנָּן³⁴

אֶחָד מֵהֶם סָחַב הַיּוֹם שְׁלוֹשָׁה רוֹבְלִים מֵאֲבָא
– מִלְּבֶן נֵיָר יָרַק מְלֹא אוֹתִיּוֹת וּסְפָרוֹת –
שֶׁטֶר מְקַפֵּל פִּי אֲרַבְעָה בְּגֵדוֹ הַחֲסֻכְנִית הַקְּפֻדְנִית
שֶׁל הָאֶכָר. הַשְּׁנִי – פָּרַח שְׁנָן צֶהֱבָה
לְחֹף שְׂדוּף בְּמִבּוֹאוֹת הַכֶּפֶר –
אֲנָקוֹר אֶפֶר בַּחֲשַׁת גְּרוּשֵׁי אָבִיו.

חַג גְּנָבִים לָהֶם – בְּכִיסוֹ שֶׁל הָרֵאשׁוֹן:
חֲפִיסַת שׁוֹקוֹלָד אֲדִירָה. הַשְּׁנִי נוֹשֵׂא בְּשֵׁתֵי יָדָיו

³⁴ נחש הדשא (נחש מים אירופי) אינו ארסי ואינו מסוכן לאדם, ושני כתמים צהובים הם סימן היכר שלפיו ניתן לזהותו ולהבחין בינו לנחשים ארסיים מסוכנים.

На березі ріки

Іванові Демковичу

Того берега вже нема - його відрізали
наче скибку хліба до ранішнього молока

Інші кажуть що він перетворився на острів
і поплив супроти течії - в глибину туману -
і ніхто його ніколи не бачив
і не лежатимуть два хлопчаки на його шовковій траві
бо вони - здається - донині пливуть у його долонях

Вони - ті хлопчаки - продиралися крізь чагарі
аби сховаотися від усіх - і нагадували
двох молодих вужів за вухами яких
жовтий пилок кульбаб

Один з них потягнув сьогодні у тата три карбованці
- зелений папірець з цифрами і буквами -
складений вчетверо дбайливою і ошадливою
рукою селянина. Другий - жовтява кульбаба -
худий подорожник сільських околиць -
сірий горобчик пшениці батьківського розлучення.

У них - злодійське свято - у кишені першого:
великий шоколад. Другий - несе обома руками

בקבוק גזוז גדול. מקום טוב מצאו בצותא
על הגדה – בין שיחי לילך – על מרבד עלי הלפה – שם באויר שרויים
ריחות הכביסה הנקיה – ודגי הנקה

שכבו על הגדה וצחקו בקול על המבגרים
השאננים.

לא נחשו: לאחד צפוי שוט אביו
לשני – מבטו החומל של סבו

הגדה תהיא כפר איננה ואיש לא יאמר לאן
היא נעלמה אנה שטה.

אפיק הנקה שנה כווננו.

רק מעמק הערפל נתן עוד לשמע:
הצחוק והבכי – השוקולד והלענה –
של הילדות

пляшку "Ситра". Вони облюбували місце над берегом річки - в куцах бузку - в лопухах - де повітря пахло праною білизнаю і річковою рибою.

Лежали на березі і реготали із безпечності дорослих.

Не здогадуєшся: що одного чекатиме батьків батіг а другого: співчутливий погляд діда.

Нема вже того берега і ніхто вже не скаже куди він поплив. Річка змінила русло. І тільки з туману можна почути: сміх і плач - шоколад і полин - дитинства.

תמונה משנת 1969

בטָרם אַצטלם הָיָה עָלַי לְהִסְתַּפֵּר
 – כִּף סָבְרוּ גַם סָבִי וְגַם כָּל הַמְשֻׁפָּחָה –
 עַל כֵּן הָיוּ מְבִיאִים אוֹתִי אֶל הַשֶּׁכֶן אֲשֶׁר – תּוֹף שֶׁהוּא מְשׁוּחַח עִם סָבִי – הָיָה מוֹצִיא
 מִבֵּיתוֹ

אֶת הַכֶּסֶף עֵתִיק הַיּוֹמִין וְהָיָה מְנַגְבוֹ בְּקִפְיָה בְּכַף יָדוֹ – וְהָיָה צוֹעֵק עַל הַתְּרַנְגּוּלוֹת
 וְהָיָה מוֹשִׁיב אוֹתִי – הַכֶּסֶף הָיָה גְבוּהָ עַל רַגְלָיִם דְּקוֹת וְלָכֵן רַגְלֵי הָיוּ מִתְנַדְנְדוֹת
 בְּאֵוִיר –

הַסִּפֵּר נִהַג לְסַפֵּר שְׁמִי שֶׁהוּא הִבִּיא אֶת הַכֶּסֶף הַזֶּה מוֹיֵנָה אוּ מִקְרָקוֹב בְּדָרְכוֹ
 תְּזוּרָה מִגְרַמְנִיָּה בַּה עָבַד לְפָרְנִסְתּוֹ – אַחֲרֵי הַמְלַחְמָה הָרֵאשׁוֹנָה.
 בְּהוֹצִיאָו אֶת מְכוֹנַת הַתְּסַפֵּרֶת הַעֲטוּפָה בְּכַד צָחוֹר וְצַח
 הוּא הָיָה לוֹחֵץ כְּמָה פְּעָמִים עַל יְדִיתָהּ הַכְּסוּפָה – כָּל חֲלָקִיָּה חֲרָקוּ בַּמַּתְכָּת –
 וּבִנְשָׁפוֹ לְתוֹכָהּ כְּדֵי לְאוֹרְרָה – הָיָה סוֹרֵק שְׁעָרֵי וְנִגְשׁ לְגִזּוֹז:
 סִפֵּק הַמְכוֹנָה לֹא הִיְתָה מְשֻׁמָּנֶת סִפֵּק הַשֶּׁכֶן הַתְּחִנָּה לְסַפֵּר אֲמִתִּי
 אֲךָ כָּל אֵימַת שֶׁהוּא עֵט – כְּמוֹ עֵיטִם – עַל שְׁעָרֵי הַמִּסְכָּן
 דְּמַעוֹתַי וְלָגוּ מַעֲצָמָן כִּי לֹא הָיָה כַח לְסַבֵּל אֶת הַמְכוֹנָה הַמּוֹרְטֶת וְהַשׁוֹרְטֶת.
 תּוֹף כְּרַבֵּעַ שְׁעָה – לְאַחַר שְׁעָנָה אוֹתִי לְרֹב – הוּא הָיָה מְרַשֵּׁה לִי לְקוֹם וְלִמַּשׁ
 אֶת רֹאשֵׁי הַמִּסְפָּר –

אֲזִי הִיְתָה אֶפְנֵה שְׁפֹזָאֵת: הָיוּ גוֹזְזִים אֶת הַכָּל – וּמִשְׁאֲאִירִים צִיצִית שְׁעָר שְׁכַנּוֹ אוֹתָהּ
 “רַעְמָה”

סָבִיב הַכֶּסֶף סִפֵּק מוֹיֵנָה סִפֵּק מִקְרָקוֹב – הָיוּ מוֹטְלוֹת קְנֻצוֹתַי הַגְּזוּזוֹת שְׁבָהָן
 כְּכַר נִבְרוּ תְּרַנְגּוּלוֹת.
 יְדַעְתִּי עַל הַסִּפֵּר כְּמַעַט הַכָּל: גַּם שֶׁהוּא עוֹב אֶת אֲשֶׁתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה – גַּם שְׂאֵחַר כִּף הוּא
 עֶשֶׂה

יָלַד לְמִישָׁהּ בְּכִפְרוֹ –

וְגַם שֶׁלְּכַפְרָנוּ הוּא בָּא לֹא מִזְמָן – לְאַחַר שֶׁהִתְחַתֵּן עִם רוּקָה מְזֻדְקָנֶת – שֶׁהִיְתָה לָהּ
 רֵק סִבְתָּא זְקָנָה – וְלְרוּקָה הַזֹּאת יָצָא שֵׁם רַע.
 בְּגִלְלָה זֶה לֹא אֶהְבֵּתִי לְהִסְתַּפֵּר אֲצִלוֹ, אֲךָ סָבִי חָשַׁב אוֹתוֹ לְמַמְחָה לְתַפְאֵרָתוֹ.

Фотографія 1969 року

До фотографії треба було підстригтися
– так уважав дідо і ціла родина –
Тому мене приводили до сусіда – який перемовляючись з дідом
– виносив з хати старе крісло старанно витирав його долонею –
кричав на курей
і садовив мене – крісло було високе на тонких ніжках і мої ноги
баламкалися над землею –
перукар оповідав що то крісло хтось привіз чи то з Відня чи то з
Кракова коли повертався з Німеччини із заробітків – по першій
війні.
Він виймав замотану в біле полотно машинку
кілька разів натискав на сріблясті ручки – скреготіли її металеві
деталі –
щось продував – розчісував моє волосся і починав стригти:
чи то машинка була не змащена чи він тільки вдавав із себе
вправного перукаря
але кожного разу коли він – мов шуліка – занурювався у моє
волосся
в мене виступали сльози бо несила було терпіти скубання тієї
машинки.
Десь за хвилин 15 – промордувавши мене – дозволяв встати й
мацати вистрижену голову –
тоді була така мода: вистригали все – залишаючи клопоть волосся
– який називали "гривкою"
навколо віденського чи краківського стільця лежали зістрижені
пасма в яких уже порпалися кури.
– я знав про перукаря майже все: і що він покинув першу дружину
– і що потім нажив дитину ще з кимось зі свого села –
– і що до нашого прибився нещодавно – одружившись із
підстаркуватою дівкою – в якої була лише стара бабця – а дівка
мала недобру славу.
Через те я не любив стригтися у нього, але дідо уважав його за
доброго майстра.

והנה, סבי הָיָה מְזַמֵּין אוֹתוֹ "לְהָרִים כּוֹסִית" כִּי אֵף אֶחָד לֹא דוֹרֵשׁ עַל זֶה כֶּסֶף וְאִשְׁתּוֹ הַמְכַעֲרֶת – אֵף כָּבֵר הָרָה – מְבַקֶּשֶׁת שְׂסֻבְתִּי תָבוֹא לְתִלוֹת אֶתָּה עֲלֵי טִבְּק לְיָבוֹשׁ.

עַל צְנֹאֲרֵי נִדְבָקוּ שְׁעָרוֹת גְּזוּזוֹת לְאֵין סֶפֶר וְאֵנִי כָּל הַזְּמַן טוֹפֵחַ עֲלֵיו בְּיָדֵי וּמוֹשֵׁף בְּכַתְּפֵי.

וּבִיּוֹם רֵאשׁוֹן לְאַחַר סְעוּדַת הָאוֹרְחִים – כָּל קְרוֹבֵינוּ הַקְּרוֹבִים וְהֶרְחוּקִים – יוֹצְאִים לְחֹצֵר –

חִכְנוּ זְמַן רַב לְצֹלֵם – הוּא אַחַר וְלֹא הָיָה מִמֶּשׁ פֶּכֶחַ – כָּל הַקְּרוֹבִים

עוֹמְדִים זֶה לְצַד זֶה – רְצִינָיִים לְהַפְּלִיא – בְּבִגְדֵי חַג וְנוֹעֲצִים

מִבֵּט בְּעֵינֵי הַמְצַלֵּמָה – כְּמָה הַקְּשׁוֹת – הַפֶּל מוֹכֵן.

אֵף סְבָתִי צוֹעֲקֶת אֶל הַצֹּלֵם הָעוֹמֵד כָּבֵר לְצֵאת וְלִלְכֶת כִּי: צָרִיף

לְצֹלֵם גַּם אֶת הַקֶּטָן.

וּמְסַרְקִים אֶת שְׁעָרֵי – וּמְתַקְּנִים אֶת צְנֹאֲרוֹן הַחֲלָצָה – וְהַסְּבָא רוֹכֵס כְּפַתוֹרִים עַד גְּרוֹנֵי

וְכָל בְּנֵי מִשְׁפַּחְתִּי וְקְרוֹבֵי מִשִּׁיאִים עֲצוֹת אֵיפָה כְּדֹאֵי לְעֹמֵד.

אֵנִי מְזַדְּקֶף מִיָּשָׁר – כְּמוֹ חֵיל – יָדִים – עוֹצֵר נְשִׁימָתִי – זֶהוּ מוֹכֵן: אוֹמֵר הַצֹּלֵם

וּמְחַכָּה שִׁיזְמִינוּהוּ לְבֵית לְכַבּוֹד.

בְּכָל תְּצִלוֹם וְתִצְלוֹם מִיָּמֵי יְלָדוּתִי הוֹפְעֵתִי כְּיֶלֶד גְּזוּז שְׁעַר מְרִיחַ מִמִּי קוֹלוֹן.

סוּף שָׁנוֹת ה-60:

דְּוָקָא אֲזוּ הוֹרֵי הַתְּגָרְשׁוּ –

כְּמִדְּמִנִי – זֶה הָיָה בְּשָׁנַת 1968.

Дідо запрошує його "на сто грам" бо грошей ніхто за це не бере а його некрасива – але вже вагітна жінка – заповідає щоби баба прийшла силяти тютюн.

У мене за шиєю повно прилиплого волосся і я весь час знизую плечима та стрясаю його долонею.

У неділю по гостині – виходить на обору наша ближча і дальша родина – на фотографа чекалося довго – він спізнився і був не зовсім тверезий – Усі з родини стають один біля одного – надзвичайно серйозні – у святочній одежі й пильно дивляться у вічко апарата – кілька поклацунвань – і готово.

Але моя баба кричить до фотографа який зібрався було йти геть що: треба сфотографувати ще малого.

І мене зачісують – поправляють комір сорочки – дідо застебає гудзика аж під шию

ціла родина радить де краще стати.

я випрямляю – як вояк – руки – стримую дихання – готово: каже фотограф.

І чекає коли його закличуть до хати на могорич.

На кожній дитячій фотографії я був підстрижений і від мене пахло одеколоном.

Кінець 60-их:

саме тоді розлучалися батьки – здається – це було 1968 року.

* * *

בבוא פוקרוכה³⁵ בכפר הלדתי – חג גדול
 זה היום בו עפים קורי עכביש כסופים
 והחפושיות והצרעות הרופסות מחפשות
 חרים באדמה לימות הקר

והפסגות והעמקים מכסים
 באורות החמציצים המבהיקים

בכל ארבעת קצות הכפר:
 בדרון לבוּרְקִיבְקָה-בְּדֶרֶךְ לְפֶלְבְּשִׁיבְקָה-בְּדֶרֶךְ לְקָרִיבְקָה לִיקָה-בְּדֶרֶךְ לְזִלְבֶּץ
 בקלות – כמו צוּצְלוֹת – יושבים
 מזמורי תהלים

בימי ילדותי צפיתי ליום פוקרוכה:
 כי רק המון אדם

– נוהרים עוברים כמו חול בשעון –
 ורוכלי תרנגולי קרמל³⁶ מתוקים
 שמחו את גרגרי הפרגים של הטף

צלצלו מטבעות – כמו טבעות –

ושרו תרנגולי קרמל בשלל צבעיהם
 מסדרים זה לצד זה
 מחבקים בכנפי הזקב שלהם
 את מקלוני העץ המהקצעים

³⁵ חג נוצרי לזכר נס התגלות גלימתה של האם הקדושה באחת הכנסיות בקונסטנטינופול בשנת 910 לסה"ג.

³⁶ ממתק מסורתי במזרח אירופה – קרמל צבעוני (בדרך כלל אדום) מעוצב בצורות שונות (התרנגול הוא הצורה המסורתית והנפוצה ביותר) על מקלון עץ.

На Покрову у моєму родинному селі – Празник
се тоді летять срібні павутинки
а жуки і прив'ялі оси шукають
земних нір на зиму

а пагорби і видолинки покриті
світлом заячої капусти

на усі чотири кінці села:
Бураківський-Павшівський-Криволицький і Язловецький
легко – наче горлиці – сідають
псалмоспіви

у дитинстві я чекав на Покрову:
бо тільки тлум народу
– що пересипається наче пісок у клепсидрі –
і торговці солодкими когутиками
втішали макове зерня діглашні

дзвеніли копійки – наче персні –

когутики різних кольорів співали
розложені один при одному
обійнявши золотими крильми
тесані з дерева палички

ואחר כך – באו לביתנו אורחים :
דודים ודודות – קרובים וקרובות
ואני ישבתי ופרשתי את ארפה את האריג הביתי
של שיחותיהם המבגרות – שאנגוהו
עוד סבתותיהם – מגלת הפסים השחרים והלבנים :
המלחמה והקציר – האדמה והמנת

ביום פוקרובה כלם בקרו את כלם –
מפל עבר נסעו ובאו ברגל

ורק כמה שוטי הכפר – פרגיל –
עשו רעש מהומה עם הרקודים ותימרות האבק

אבל אף אחד לא הזמין אותם לביתו
ולעת ערבים הם ישבו בשולי הדרך – בתעלה –
והעלים הרטובים נדבקו לבגדיהם
והאדים עלו מתחת לכובעיהם

שעה שהם אכלו פת ערבית מנדבות החג

שנים רבות לאחר מכן קניתי תרנגול כזה
לבתי – היא לקקה אותו – הביטה אלי מבעד
לזגוגית הדלוחה של הספר השרוף – ואמרה :
אבא, אבל הוא מריר

משום-מה קרמל ביתי לא שר לבתי דבר
ואני עוד חוזר וחוזר אל המקום – בו תרנגולות קרמל היו מתוקים
ושרו

а потім – до нашої хати приходили:
стриї з стрийнами – вуйки з вуйнами
і я сидів і довго розмотував домоткане полотно
їх дорослих розмов – яке виткали
ще їх баби – сувій чорних і білих смужок:
війни і жнив – землі і смерті

На Покрову всі сходилися до всіх –
з усіх кінців їхали і йшли на піхоту

і кілька місцевих причинних – як завше –
влаштовували рейвах з курявою і танцями

але їх ніхто до себе не просив
і під вечір вони сиділи при гостинці – у фосі –
а мокре листя прилипало до їх одежин
і з-під кашкетів парувало

як вони вечеряли празниковою милостинею

я купив такого ж когутика багато років по тому
своїй дочці – вона полизала його – подивилася крізь
мутне скло перепаленого цукру на мене – і сказала:
що він гіркий

чомусь не співала їй карамель домашнього промислу
а я повертаюся і повертаюся туди – де когутики були солодкими
і співали

פרשנות פרטית להיסטוריה

“היו עמים אשר פנו צפונה
ואחרים הדרומו.
הפרידו ביניהם אלפי שנים
רק אלה שתמיד הלכו קדימה
הותירו אחריהם ערים כפרים
קברים וכלי מטבח שבורים
ואלה שאחרו –
אספו בעקבותיהם את הדממה” –

קראת את כל זה בספר
מקשט בפנות הכסף
ובפריפה נועלת במפתח

ולא השפלת להבין לאילו
עמים תשיף את עצמך

הרי רוחות פּרָצִים אֲשֶׁר נוֹצְרוּ
לפני אלפי שנים –
כשחלק מהעמים פנו צפונה
ואחרים הדרומו –
שמורות רק ברוחות המדברים

אתה מפענח את מלות הרז:
שומע איך צוהלים בקול עמום
סוסים מבהלים

Приватний коментар до історії

"І одні народи пішли на північ
а інші - на південь.
І вони розминулися на тисячу років
тільки ті що пішли вперед
залишали за собою міста і села
могильники і побитий посуд
а ті що спізнались -
підбирали за ними тишу" –

прочитавши се з книги
з кованими срібними кутниками
і застібкою яку замикали на ключ

ти так і не збагнув до яких народів
себе записати

бо отой тисячолітній протяг
що утворився -
коли одні повернули на північ
а інші на південь -
зберіг лише піщаний вітер

і ти розгадуєш темні слова:
і чуєш - приглушене іржання
сполоханих коней

וסיל מאכנו (1964, צ'ורטקיב, אוקראינה) - משורר, סופר, מסאי ומתרגם. חיבר שנים עשר ספרי שירה, שהחדש שבהם הוא "גשר נייר" (2017), וכמו כן ספרי פרוזה ומסות, כגון "בית בביטינג גולוב" (2015), "הפארק לתרבות ולפנאי ע"ש גרטרווד שטיין" (2006), "התגלגל הילקוט" (2011), מחזות כגון "Coney Island" (2006), "Bitch/Beach Generation" (2007) וספרי תרגומים של המשוררים הפולניים זביגנייב הרברט, "מיתר האור" (1996), ויאנוש שובר, "נתפס ברשת" (2007). מאכנו הוא מתרגם שירה פולנית (בוגדן זאדורה, אנדז'יי סוסנובסקי, יאנוש שובר, אנה פרייליך), אמריקנית (גי'ן ולנטיין, ג'ון אשברי) וסרבית (וסקו פופה) מודרנית.

צילום: Milena Androshchuk

שיריו, סיפוריו ומסותיו של וסיל מאכנו תורגמו לעשרים וחמש שפות, ובכלל זה פולנית, אנגלית, סרבית, גרמנית, ארמנית, רוסית, רומנית, סלובנית, בולגרית, מלאית, ליטאית, יידיש, ספרדית ועברית. ספרי שיריו, סיפוריו ומסותיו ראו אור בפולין, ארה"ב, רומניה וסרביה.

מאכנו זכה במספר פרסים ספרותיים, ובכלל זה הפרסים הבינלאומיים "פובלייה מוראבה" (2013) ו"ספר השנה BBC" (2015).

החל משנת 2000, הוא מתגורר בניו-יורק.

"כמו יוסף ברודסקי, צ'סלב מילוש ותומאס ונקלובה, משוררים גולים המייצגים את רוסיה, פולין וליטא בהתאמה, וסיל מאכנו מייצג אוקראינה חדשה שאיננה מוכרת עדיין. מאכנו הוא אוקראיני שנעשה קוסמופוליטי, כמו גם קוסמופוליטי שנותר אוקראיני.

המילים בשירת מאכנו מתפקדות כחלק מהעולם, ולא כישות נשגבת. מאכנו איננו עוסק במטאפיזיקה. מילותיו הן בעלות מאסה, מהירות, ומקום."

יוחנן פטרובסקי-שטרן

פרופסור ללימודי יהדות, אוניברסיטת נורת'ווסטרן, ארה"ב.

"אוסף מבריק שתורגם בצורה נפלאה, של שירה רעננה, מקורית ונוקבת, שיביא צבע ומוזיקה חדשים אל קוראי השירה בעברית."

טל ניצן, משוררת ישראלית, עורכת ומתרגמת של ספרות היספאנית.

מחיר מומלץ לצרכן: 69 ₪

ISBN 978-965-7659-44-1

9 789657 659441

חֵבֶר לְעֵט

בית לכתיבה

www.penpal.co.il